

revija novodobnih ustvarjalcev | 83 | 11 2006 | 1100 sit | 4,59 eur

projektiranje

oblikovanje

digitalni mediji

vizualizacija

animacija

tema
številke: **oblikovanje za vse**

dogodki | bio 20.06 | med beneškimi vrtovi... | brasilija - mesto na robu |
intervju | koray ozgen : o promociji dizajna v franciji | julie lasky : pisanje je obrt |
ustvarjalnost digitalne dobe | jean-francois bruckner | **projekti** | urbanfe-
stival | amateur god : changes | **strojna oprema** | 3d-skener zscanner™700

you can
Canon

iPF5000

iPF8000

iPF9000

Osupljiv model. Osupljiv izpis.

Posnetek vrhunske mode natisnite v vrhunski ločljivosti s Canonovimi tiskalniki velikega formata. Opremljeni z 12 ločenimi pigmentnimi črnili (več kot katerikoli drug tiskalnik v tem razredu) lahko novi 60-palčni iPF9000, 17-palčni iPF5000 in 44-palčni iPF8000 ustvarijo najširši barvni obseg (gamut) ter zagotovijo dolgotrajnost živahnih barv ter njihovo konsistenco.

Navdušeni boste, hkrati pa boste navduševali. Za več informacij o Canonovi paleti tiskalnikov velikega formata obiščite www.canon.si/lfp.

Velikost, ki navdušuje

lovefashion

imagePROGRAF

Najvišjo kakovost izpisa zagotavljajo samo črnila in mediji Canon.

se veter obrača?

Prvi krog volitev je za nami. V Ljubljani je »razvpiti« in z odmevnim škandalom odstavljeni ex-direktor Mercatorja premočno »pometel« s tekmeči. Ob vsaki zmagi najprej svoj glas dvignejo dvomljivci: »Ah, saj bo vse tako, kot je bilo do zdaj, vsi so enaki, nihče ne more narediti ničesar.«

No, Ljubljana je kar zapletena »štrenca volne«. Odsotnost enotne zasnove mesta se čuti povsod – peskovniki, namenjeni le eni sami »ribi«, ki si ga v celoti lasti, so še nadalje ograjeni z visoko ograjo. Dolgoletna tradicija, po kateri so vplivni posamezniki »držali roko« nad določenim delom mesta kot nad svojim lastnim ozemljem, se kaže v nepovezanosti strukture mesta in v vrsti zapletov ter težav, če kdo želi narediti kaj, s čimer vanje poseže.

Bo imel nekdanji direktor, ki je toliko let z avtoriteto vodil eno večjih slovenskih podjetij, dovolj moči in vizije, da bo presegal to tradicijo in ukrotil »krajevne mogotce«? Arhitektura in njen »večji brat« urbanizem sta dve tako posebni področji, da le redko komu uspe, da ju dojame. Trenutno so slovenski načrtovalci, na primer, zelo nezadovoljni z ministrom. Kako bo vse

te nezadovoljne in neuspešnega prepričevanja naveličane strokovnjake uspel ukrotiti nov človek, bomo šele videli.

Težav je kar nekaj in dovolj odločnih ter karizmatičnih »vodij« skoraj ni.

Če le na hitro preletimo položaj, lahko takoj iz rokava stresemo kar nekaj perečih primerov. Najprej je tukaj nerešeno vprašanje železniške postaje in proge same. Naj bo cenejša in v nivoju terena ali dražja in vkopana? Naj sploh teče glavna železniškega prometa skozi prestolnico ali bi bile bolj primerne obvozne proge? Dileme, ki sežejo s koreninami vse do 2. svetovne vojne in še danes niso rešene.

ln če nadaljujemo pri transportu – tramvaj, podzemna železnica ali kaj tretjega? Znani so rušilni projekti, ki so odrezali polovico »obraz« glavnim ulicam. Redko koga razen avtorjev samih in njihovih najbližjih so navdušili. A zatranost mestnega središča, vse večje težave s parkiranjem in dejstvo, da se le redki posamezniki odločajo za javni prevoz, predvsem zaradi njegove počasnosti in neprilagodljivosti, so vzroki, ki terjajo odločitve.

No, potem je tukaj še nadalje neizgrajena Univerzitetna knjižnica

(NUK) pa mestno središče, ki vse bolj izumira in še bi lahko naštevala.

Bo nekdanji direktor podjetja uspel krotiti trmaste in svojih ustaljenih rutin navajene arhitekta ter urbanista pa politikantstva polne mestne poslance, svetovalce, ki si želijo le udobne službe, in podobne? In si bo znal najti ljudi, ki mu bodo pravilno predstavili težave ter mu stali ob strani ob reševanju le-teh? Bomo videli.

Zaenkrat je osvežujoče spoznanje, da se privrženost javnosti začanja odvrčati od politike. Minili so časi, ko so politiki kovali vrhove lestvic priljubljenosti. Leta spletkarjenj in političnih igrice so pustila sledove, zaupanje vanje je upadlo in skupaj z njim tudi priljubljenost. Upam, da je nekje prav blizu tudi trenutek, ko bo kdo jasno in glasno začel postavljati vprašanja odgovornosti. Na primer o tem, kdo nam bo kot davkoplačevalcem in s tem vlagateljem države vrnil denar, zapravljen za referendum o nedeljskem delu trgovin? Ali pa za tistega o pravici žensk do oploditve iz semenskih bank? In tudi o tem, zakaj se vse bolj bojimo oditi na zdravljenje v bolnišnice, za katere vsak mesec plačujemo za-

jetne vsote denarja, ker osebje v njih postaja vse bolj neprijazno in usluge vse slabše? Statistiki so pred kratkim objavili podatek, da v Italiji letno zaradi zdravniških napak umre 90 ljudi. Kolikšna je ta številka pri nas in kdaj bo nastopil dan, ko se bo prvi nezadovoljnež tudi glasno uprl?

Ker vsakemu poslovnežu, ki je imel opravka z davki, je tudi no-voizvoljenemu županu jasno, da je denar, ki se nabira zanje, denar davkoplačevalcev, ki so vlagatelji države, zdravstva ... In da morda ni prav daleč čas, ko se bodo tega začeli v večjem obsegu zavedati in bodo terjali odgovornost – odgovornost za napačne odločitve, odgovornost za preveč zaposlenih v javni upravi, odgovornost za brezvestno zapravljanje tega, kar vsi prispevamo. Verjamem, da se ti časi približujejo. In želim si, da bi jih poslovneži z množico praktičnih izkušenj znali drugače krotiti, kot smo bili navajeni do zdaj.

Možnosti, ki se podjetnemu menedžerju pri upravljanju največjega slovenskega mesta nudijo, so široke in postavljeni smo pred vprašaj, kako nekomu pri poslanstvu, ki ga prevzema, vse bolj pomagati.

založnik

pro anima d.o.o.

odgovorna urednica

irena hlede

urednik

mag. boštjan bugarič

urednik spletnih strani

andrej perčič

uredniški odbor

mag. boštjan bugarič, aleksandra globokar, tomaž križnar, vesna križnar, mag. barbara predan, roman satošek, mag. helena šuštar

stalni sodelavci

mag. boštjan bugarič, blaž erzetič, aleksandra globokar, gregor inkret, matic kos, daniel lovas, mag. barbara predan, andrej perčič, roman satošek, katja troha, klemen trupej

celostna grafična podoba

andrej troha

naslovnica

andraž tarman

lektoriranje

tomaž petek

tisk

birografika borj, d.o.o.

marketing in naročnine

pro anima d.o.o.

tel.: 01 52 00 720

faks: 01 52 00 728

trr: 02012-0011497181

naslov uredništva

pro anima d.o.o.

proletarska 4, p.p. 2736, 1001 ljubljana

e-pošta: info@proanima.si

www.klikonline.si, www.proanima.si

Revija klik je mesečnik, izhaja 1. v mesecu vsak mesec razen januarja in avgusta. Rokopisov, disket in fotografij ne vračamo, razen če je to urejeno s posebnim dogovorom. Vse pravice so pridržane. Vso gradivo revije je v lasti založnika. reproduciranje revije je dovoljeno le s pisnim soglasjem založnika. Založnik ne odgovarja za nobeno škodo, ki nastane na podlagi nasvetov, tekstov, slik, oglasov ali katerega koli drugega materiala objavljenega v reviji klik. mnenje uredništva se ne ujema vedno z mnenjem avtorjev besedil, objavljenih v reviji.

Izdajanje revije sofinancirata Ministrstvo za kulturo RS ter Javna agencija za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije. Naklada 1800 izvodov.

issn 1408-7936

4 oktober

3 uvodnik: se veter obrača?

novice, dogodki:

5 recenzije

9 sotelia skozi ekogradbene prakse

12 bio 20.06

20 med beneškimi vrtovi ...

24 brasilija - mesto na robu

tema številke:

oblikovanje za vse

26 imamo res v mislih prav vse?

29 vsi drugačni, vsi uporabniki

32 živila različnost!

ustvarjalnost digitalne dobe - 1

34 jean-francois bruckner

intervju:

18 koray ozgen: o promociji dizajna v franciji

36 julie lasky: pisanje je obrt

projekti:

38 amateur god: changes

40 urbanfestival - politike prostora

programi:

44 strokovno srečanje solidworks 2007

strojna oprema:

47 zscanner™ 700

triki in nasveti:

49 dreamweaver tnt: plavajoči meniji ...

50 solidworks tnt: solidworks v funkciji loft

52 autocad tnt: organizacija materialov

54 acadbau tnt: ravne stopnice - 1. del

56 archicad tnt: izdelajmo si popis

58 photoshop tnt: spotlight ...

Oktober je letos za oblikovalce živahen, kot že dolgo doslej ne kakšen mesec, skorajda leto ne. Jubilejni bienale industrijskega oblikovanja spremlja toliko dogodkov, da jim le težka sledimo. No, razstava svoja vrata v začetku septembra zapira, vsi pa se nadajamo, da se »dež« prireditvev ne bo ustavil ...

Dualizem arhitekturnega beneškega festivala postaja vedno bolj očiten. Če je še v začetku 90. let veljala lokacija v Giardinih za prestižno, in tista, skrita med na pol opuščenimi skladišči in starimi razpadajočimi objekti vojaškega Arsenala za eksperimentalni projekt, pa so danes vloge skorajda obrnjene ...

Kaj pomeni izraz »oblikovanje za vse«? Predvsem to, naj ne ustvarjamo izdelkov, ki njihove uporabnike vidno ločijo od »vseh drugih«, ampak da oblikujemo izdelke za splošno rabo, ki jih lahko uporabljajo vsi – »zdravi« in ljudje s takšnimi ali z drugačnimi okvarami ali s pomanjkljivostmi ...

Ideje so pomemben element v oblikovalskem, proizvodnem in tržnem procesu, ker vedno pomenijo začetek nečesa novega in drugačnega. Porodijo se popolnoma nepričakovano iz vsakodnevnih dejanj iz nenavadnih doživetij in spoznanj. Različnost in drugačnost sta tisti, ki pripomoreta k boljšemu načrtovanju.

Koray Ozgen je po izobrazbi oblikovalec, a je hkrati tudi močno vpet v organizacijske strukture francoske agencije za promocijo industrijske ustvarjalnosti – L'Agence pour la Promotion de la creation industrielle. Zato so njegove izkušnje zanimive tudi nam kot vzorec možne rešitve statusa oblikovalcev.

Ko je prišla Julie Lasky na mesto urednice, se je branost ameriške oblikovalske revije ID, ki vedno poizkuša pogledati izven robov oblikovalske stroke, v nekaj letih znatno povečala. Je pa je tudi odlična sogovornica, ki na pisanje in vse, kar je z njim povezano, gleda kot na obrt - profesionalna in istočasno navdušenka.

Septembra je pri nemški založbi Black Rain izšel tretji "glasbeni umotvor" projekta Amateur God. V prenovljeni zasedbi in z osveženim ter nadgrajenim stilom. Kot je bilo že v prejšnjih dveh albumih navada, ga je njegov avtor in naš sodelavec Blaž Erzetič pospremil z videom, katerega nastajanje nam je opisal.

ZScanner 700 je prvi samopozicionirni laserski 3D-skener, ki izrisuje površine v realnem času. Pohvali se lahko z izjemno hitrostjo, enostavnostjo uporabe in okretnostjo ter kot takšen pomeni revolucionarno novost na področju 3D-skeniranja. Pri vsem tem pa je najlepše to, da je na dosegu roke.

hladilnik kot galerija ustvarjalnosti

Upoštevanje individualnih želja in potreb uporabnikov je v Gorenju rodilo izdelek, ki odraža osebnost in življenjski slog posameznika. Hladilnik z motivom pevke Neishe kot inovativen, konceptualen izdelek iz Gorenja, ki na tržiščih širom Evrope svojo prepoznavnost gradi na vrhunskem dizajnu in inovativnih detajlih, želi pritegniti predvsem pozornost mladih na povsem svežo svetovno novost v Gorenju: linijo Cameleon.

Cameleon je izmenljiva visoko kakovostna magnetna nalepka s poljubnim motivom za hladilniška vrata. Predstavlja inovativno nadgraditev hladilnika po lastnem izboru uporabnika, ki lahko format in motiv le-te izbere iz obstoječe galerije motivov ali pa ustvari lastnega. Tako omogoča popolno oblikovno prilagoditev izgleda hladilnika po individualnih željah in za vsak žep. Nakup nalepke (z ali brez hladilnika) je mogoč na spletni strani www.gorenje-cameleon.com.

Vzpodbujanje znanja in izobraževanja so v tovarni opredelili kot vrednoto in ji zato posvečajo tudi posebno skrb. Del te skrbi je bila tudi

poteza, ki so posebej za letošnjo generacijo zlatih maturantov izdelali ekskluzivno serijo hladilnikov v sijajni črni barvi z motivom rdeče rožice, ki ga je prispevala glasbena zvezda Neisha. Na podelitvah spričeval na gradu Brdo je zlate maturante nagovoril predsednik vlade Janez Janša, Gorenje je prav vse obdario s praktičnim darilom - prenosnim spominskim ključkom za osebne računalnike (usb ključek), štiri med njimi pa je žreb izbral, da so domov odpeljali hladilnike z motivom pevke Neishe, ki je na prireditvi tudi nastopila.

Foto: Jan Sprij

Arhitekturni epicentri novembra z Bartom Lootsma

Naslednje nadaljevanje ciklusa predavanj na temo Arhitekturni epicentri bo predavanje nizozemskega zgodovinarja, kritika in kustosa na področju arhitekture, oblikovanja in vizualnih umetnosti Barta Lootsma. Tema je »Od popularizacije do populizma: vzpon in padec fenomena SuperDutch«, kraj doganjanja ponovno prostori Arhitekturnega muzeja Ljubljana, datum pa torek, 14. novembra 2006 ob 18. uri.

Predavanje bo razgrnilo pogoje, ki so omogočili razcvet nizozemske arhitekture v devetdesetih letih. Bistvenega pomena v tistem času je bila ekonomska in fizična rast Nizozemske, ki je predstavljala še zadnjo priložnost uporabe moči države za doseg kvalitete – pri čemer se je le vedelo, da bo ta moč kot posledica naraščajoče deregularizacije in privatizacije kmalu usahnila. To je bil dejansko začetek konca; vključno z vsemi poskusi popularizacije (nizozemske) arhitekture. Sledil je val populizma, ki je predstavljal čisto nasprotje sodobne arhitekture kot simbola aktivnega delovanja in vpliva države. To bo četrto predavanje iz cikla Arhitekturni epicentri in bo v angleščini.

Bart Lootsma je profesor za teorijo arhitekture na Leopold-Franzens-Universität v Innsbrucku in direktor znanstvenih raziskav na ETH Zürich, Studio Basel. Pred tem je bil gostujoči profesor na Akademije der Bildenden Künste v Nürnbergu, gostujoči profesor za teorijo arhitekture na Universität für Angewandte Kunst na Dunaju in mentor na podiplomskem študiju na Berlage Institute v Rotterdamu. Bil je urednik Foruma, de Architect, ARCHIS in GAM, gostujoči kustos ArchiLab 2004 v Orléansu in kustos fundacije Schneider Forberg v Münchnu ter član različnih vladnih, delno vladnih in mestnih odborov, bil je tudi član nizozemskega kulturnega sveta. Skupaj z Dich Rijken je objavil knjigo Media and Architecture (VPRO/Berlage Institute, 1998). Njegovo knjigo SuperDutch, o sodobni nizozemski arhitekturi, sta leta 2000 izdali Thames & Hudson. Princeton Architectural Press, DVA in SUN. Založba HYX iz Orléansa je leta 2004 izdala njegovo knjigo ArchiLab 2004 The Naked City in leta 2005 tudi njegovo zbirko esejev z naslovom Body & Glob. Trenutno piše knjigo z naslovom Hong Kong Casablanca.

slovenski skype

Slovensko podjetje In.life d.d. je oktobra v Mestni hiši v Ljubljani premierno predstavilo novo storitev DetelFone. Gre za brezplačen internetni telefon, dostopen vsem na spletni strani www.detelfone.eu. Zasnovan je podobno kot Skype, to pomeni, da si ga brezplačno naložite svoj računalnik, edina razlika je le v tem, da ima svoj lastni spletni strežnik, dostopen s poljubne lokacije širom sveta. Storitev brezplačnega spletnega »chatanja« in telefoniranja je sicer postala že skoraj standard, bistvena prednost, ki jo omogoča le slovenski ponudnik, je vezana na telefoniranje na običajne telefonske številke. Zaradi lastnega spletnega strežnika so namreč vsi ti klici obračunani kot klici znotraj slovenskega omrežja in kot taki bistveno

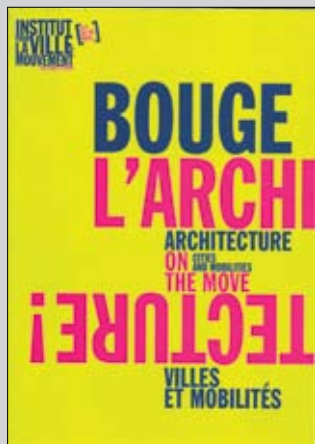
cenejši, kakor če bi se povezovali mednarodno. DetelFone brezplačno ponuja tudi slovensko telefonsko številko, ki je lahko katera iz sistema IP-telefonije, po sistemu razvezanje zanke pa lahko obdržite v novem sistemu tudi svojo prejšnjo številko.

Dogodek ob predstavitvi novosti je povezoval Lado Bizovičar, gledališka skupina Ana Monroe pa je preko kratke uprizoritve predstavila prednosti DetelFona. Ob tej priložnosti je podjetje In.life d.d. podarilo enoletno brezplačno telefoniranje ljubljanskim inštitucijam. Donacijo je v njihovem imenu prevzela ljubljanska županja Danica Simšič, ki je ob tem izrazila veselje, da bodo lahko tudi starejši meščani in meščanke ter tisti v stiski nemoteno komunicirali s svojimi bližnjimi.

Boštjan Bugarič

arhitektura, ki sledi gibanju tokov

Sodobne arhitekturne raziskave velikokrat nudijo obsežne slikanice brez repa in glave. Uporabniku je besedilo resda všečno, konkretne uporabne vrednosti pa marsikdaj koketirajo z rumenim tiskom. »Inštitut za gibljiva mesta« se skozi svoje dosežke najprej prebije prek osnovnih definicij pomena mesta in njegovega funkcioniranja skozi družbo, gospodarstvo, transport. Potrebe družbe v gibanju zahtevajo nove kraje in tipologije, ki nastajajo na podlagi gibkega načrtovanja. Skozi propagiranje mobilnosti kot edine vsakdanje stalnice avtorji pripeljejo do različnih študij primerov, kjer rešitve presežejo samo formalistično in estetsko vrednost. Novo dožemanje prebivanja v sodobnem svetu, kjer na zanimiv način avtorji nekraje, kot so letališča in parkirišča, spreminjajo v bolj življenjske in

uporabne prostore bivanja. Zanimiv pristop, ki bi ga moral usvojiti marsikateri urbanist pri nas. S tem bi se lahko nastavilo izhodišče za kakovostno načrtovanje mesta in ugodnih pogojev za njegove uporabnike.

Naslov:	Bouge L'architecture! Villes et mobilités
Izdajatelj:	Institut pour la ville en mouvement
Število strani:	200
Leto izida:	2003
Jezik:	francoski/angleški
Cena:	8.514 SIT
Prodajno mesto:	Knjigarna Vale Novak, Wolfova 8, Ljubljana

Boštjan Bugarič

barcelona včeraj, danes in jutri

Barcelona je prototip evropskega mediteranskega mesta z bogato urbano tradicijo. Knjiga predstavlja razvoj mesta skozi najpomembnejše projekte, ki so ji izoblikovali današnjo podobo. Na tej točki lahko izpostavimo tri poglobitve dogodke, ki so dali mestu markantno podobo: svetovna razstava 1888 leta, razstava električnih industrij 1929 in leta 1992 izvedene olimpijske igre. Avtor skozi pričujočo monografijo izredno nazorno predstavi celovit urbanistično arhitekturni razvoj Barcelone, ki je v veliki meri posledica različnih zgodovinskih, družbenih in ekonomskih dogodkov. Knjigo bogati dejstvo, da nenehno vzpostavlja razmerja do opisanih prostorskih razmerij tudi na podlagi izredno učinkovitih opisov razvojnih planov in družbenih procesov, ki razjasnjujejo pomen posegov.

Gre za izjemno bogato podatkovno bazo, ki je dobrodošla pri razumevanju in študiju Barcelone kot mesta nasploh, hkrati pa dober nastavek za razumevanje delovanja in logike mediteranskih mest s podobnimi izhodišči. Knjiga v zaključnih poglavjih izpostavlja možne scenarije razvoja, ki so posledica razvoja novih evropskih omrežij, postindustrijskega ekonomskega sistema in novih komunikacijskih možnosti. V vsakem primeru je za razumevanje oblik sodobnega mesta pomembno in potrebno razumevanje preteklosti, da se lahko izoblikujejo nastavki za prihodnost.

Naslov:	Barcelona the urban evolution of a compact city
Avtor:	Joan Busquets
Izdajatelj:	Harvard University, Graduate School of Design
Število strani:	468
Leto izida:	2005
Jezik:	angleški
Cena:	16.713 SIT
Prodajno mesto:	Knjigarna Vale Novak, Wolfova 8, Ljubljana

Boštjan Bugarič

urbana pogajanja

Projekti Marjetice Potrč so usmerjeni k urbanim konstrukcijam v različni urbanih prostorih. Zanimanje za razvoj javnega prostora in urbanega planiranja jasno kažejo na njeno predhodno arhitekturno izobrazbo. Njena dela poskušajo skozi sodobno mesto iskati različne načine sobivanja prebivalcev v nenehnih spremembah okolja. Skozi projekte nazorno opisuje kontraste v velikih mestih, kjer sobivata revščina in bogastvo. Knjiga prikazuje različne urbane intervencije, ki jih je Marjetica Potrč ustvarila skozi svoj kreativni in obsežni opus. Umetniško plat njenih del občutno nadgrajuje izjemen čut za oblikovanje prostorov, ki se nahajajo v marginalnih območjih. Samozadostnost prebivalcev, ki lahko znotraj tovrstnih območij oblikujejo lasten dom, je osnoven pogoj filozofije

avtorice. V knjigi je opisanih pet načinov, ki jih pripomorejo k urbani neodvisnosti: prvi govori o vračanju vpliva med ljudi, nadaljuje se z energetske infrastrukture, kasneje opisuje lastnino v obtoku in oblikovanje urbanih nomadov, nato varnost in privatnost v mestih, zaključki pa z hoteno lepoto, ki jo zahtevajo uporabniki. Projekti predstavljajo zanimiv način soočanja z urbano (socialno) tematiko z izvajanjem konstruktivnih rešitev v mestu na podlagi interakcij z uporabniki.

Naslov:	Marjetica Potrč: Urban Negotiation
Izdajatelj:	IVAM Institut Valencia d'Art Modern
Število strani:	251
Leto izida:	2003
Jezik:	angleški/španski
Cena:	12.980 SIT
Prodajno mesto:	Knjigarna Vale Novak, Wolfova 8, Ljubljana

Boštjan Bugarič

zgrajena dela line bo bardi

Brazilska arhitektka Lina Bo Bardi (1914-1992) se je rodila v Rimu. Do leta 1946 je na projektih notranje opreme sodelovala s Carlom Paganijem v Milanu. V tem času je spisala veliko člankov za italijanske arhitekturne revije. Po poroki s Pietrom Mario Bardijem se je preselila v Sao Paulo, kjer je leta 1948 začela sodelovati z Gian Carlom Palatinijem. Lina Bo Bardi velja za najprepoznavnejšo žensko figuro v modernistični brazilski arhitekturi. Njen opus obsega oblikovanje opreme, scenografije, individualnih hiš in družbenih zgradb velikega merila. Monografija predstavlja njena izvedena dela, ki na izjemno subtilen način odražajo njen odnos do okolja in uporabnika. Najznačilnejša projekta sta Kulturni center Pompéia in Muzej moderne umetnosti v

Sao Paulu (MASP). Zadnji del monografije sestavljajo teksti in intervju, vezani na njeno arhitekturno filozofijo, sad dela na Fakulteti za arhitekturo v Sao Paulu. Arhitektura Line Bo Bardi premore izjemno močan in prepoznaven arhitekturni vokabularij, vedno v tesni navezavi z naravo.

Naslov: **Lina Bo Bardi; Obra construida, Built work**
 Izdajatelj: **2G, Revista internacional de arquitectura**
 Število strani: **256**
 Leto izida: **2003**
 Jezik: **španski/angleški**
 Cena: **13.855 SIT (manjka cena v evrih, ki mora biti nujno navedena)**
 Prodajno mesto: **Knjigarna Konzorcij, Slovenska 29, Ljubljana**

Boštjan Bugarič

sodobne scenske umetnosti

Knjiga vsebuje študije domačih in tujih avtorjev o sodobni scenski umetnosti. Izšla je ob 100. izdani številki Maska in oblikuje kritično polje dogajanja zadnjih 20 let. Urednici sta k sodelovanju povabili domače in tuje avtorje, ki so v tem obdobju pisali za revijo Maska (Čufer, Gržinič, Kardum, Kumerdej, Kunst, Lukan, Milohnič, Orel, Pelko, Petrešin, Pogorevc, Praznik, Puncer, Toporišč, Van den Dries, vevar, Vujanović). Tako so novi teksti nekakšna refleksija na zgodovinsko dogajanje v slovenskem scenskem prostoru in so nadgradnja sedmih temeljnih tekstov, ki so ponatisnjeni na sivih straneh knjige. Teksti se s tremi referencami smiselno povezujejo s predhodno izdanimi. Knjiga poskuša legitimizirati in oblikovati do sedaj razpršeni teoretski prostor sodobne umetnosti pri nas. Na vsak način nam poskuša prikazati

možne navezave, ki nam kasneje lahko zbistrijo celovito podobo obravnavanega polja sodobne scenske umetnosti. Različni avtorji iz različnih praks podajajo izkušnje k oblikovanju skupnega prostora dojemanja sodobne umetnosti, od ambientalnih projektov, eksperimentalnega in konceptualnega gledališča, do plesnega gledališča, intermedijskih umetnosti, performansa in body arta. Ugotovitev urednic ob sami predstavitvi knjige pa ostaja odprto vprašanje za nadaljnja raziskovanja: »Kako razmišljati o sodobni umetnosti, ko je sodobno delo že staro?«

Naslov: **Sodobne scenske umetnosti**
 Avtor: **Bojana Kunst, Petra Pogorevc**
 Izdajatelj: **Maska, Ljubljana**
 Število strani: **400**
 Leto izida: **2006**
 Jezik: **slovenski**
 Cena: **4.900 SIT (manjka cena v evrih, ki mora biti nujno navedena)**
 Prodajno mesto: **Knjigarna Konzorcij, Slovenska 29, Ljubljana**

Boštjan Bugarič

sadar vuga arhitekti; formula new ljubljana

Formula nova Ljubljana predstavlja dosedanje delo arhitekturnega studia SVA (Sadar Vuga arhitekti). Knjiga je bila izdana z namenom prezentacije slovenskega paviljona na 10. mednarodnem arhitekturnem bienalu v Benetkah. V manj kot desetih letih sta se avtorja s svojimi realizacijami uvrstila v svetovno arhitekturno prakso. V pričujoči publikaciji so na samem začetku opisani osnovni načini projektiranja na podlagi sedemnajstih teoretičnih formul. Vsaka for-

mula odgovarja posamezni lokaciji in se posebej aplicira na ustrezen prostor obdelave. Podroben opis posameznih formul sledi v nadaljevanju knjige, skozi aplikacije teh formul na konkretne primere. Vseh 26 projektov je podrobneje predstavljenih skozi izčrпно ilustrativno gradivo. Izjemno bogata brošura je slovenski arhitekturni sceni lahko v ponos, saj jo je izdala priznana založba Actar. Morda ob uvodnih teoretiziranih pogrešamo le bolj specifične navezave in definicije, ki bi posameznim pojmom, kot so razvojni dinamičen proces, zamrzjena identiteta, dinamičen družbeni princip, oblikovale konkretnije prizemljive.

Naslov: **Sadar Vuga arhitekti; Formula new Ljubljana**
 Izdajatelj: **Actar**
 Število strani: **271**
 Leto izida: **2006**
 Jezik: **angleški**
 Cena: **10.940 SIT (manjka cena v evrih, ki mora biti nujno navedena)**
 Prodajno mesto: **Knjigarna Vale Novak, Wolfova 8, Ljubljana**

prvi mesec fotografije v Ljubljani

Mesec fotografije postaja v tujini vse bolj pogosta oblika predstavljanja in promocije fotografije. Tako je tudi v Ljubljani prvič vzpostavljena širša mreža galerij, organizacij in posameznikov, ki se ukvarjajo s produkcijo fotografij, fotografskih projektov in dogodkov. Prireditev, ki bo v približno mesecu in pol širši javnosti predstavila več razstav in spremljevalne programe, ki se nanašajo na fotografijo, kot so delavnice, predavanja, omizja ipd. Letošnji Mesec fotografije se je uradno začel 28. septembra z otvoritvijo razstave Photonic Moments_2 na ljubljanskem gradu in bo trajal do izteka vseh razstav v prvi polovici novembra. Koncept je preprost: odražati raznovrstnost predstavitev in možnosti v slovenski prestolnici, izpostaviti domačo in fotografsko ustvarjalnost širše regije in hkrati ponuditi javnosti pogled v mednarodno sodobno avtorsko prakso. V okviru prireditve Mesec fotografije bo letos prvič podeljena nagrada za razstavo leta. Upošteevane bodo razstave, ki so bile postavljene v obdobju med januarjem 2005 in junijem 2006. Več v posebni številki revije Fotografija, sprotne informacije pa so na voljo spletni strani. I. H.

Foto: Amer Kapetanović, BiH

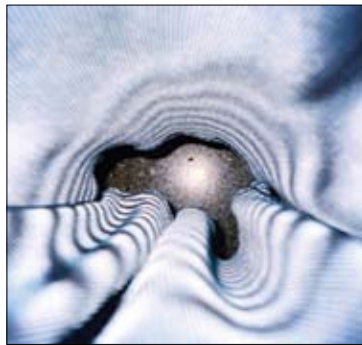

Foto: Yannis Theodoropoulos, Gracija

quark print collection

V Quarku so najnovejšo različico svojega programa pravkar dopolnili še z rešitvijo Quark Print Collection. Ta za ceno le 300 evrov omogoča izdelavo v impozicijo razporejenih in za tisk prirejenih datotek. Aplikacija je osnovana na rešitvi podjetja A Lowly Apprentice Production (ALAP) Inc.. Več informacij na www.quark.com/products/printcollection/. I. H.

quark interactive designer

Najnovejša različica QuarkXPressa še ni dočkala starosti šestih mesecev, ko nas iz podjetja že »zasuvajo« z novimi rešitvami in različnimi dodatki. Najnovejši se imenuje Quark Interactive Designer in je namenjen vsem, ki želijo v svoje izdelke vključevati tudi gibanje, zvok in interaktivnost, vse skupaj pa na koncu izvoziti v format SWF. Orodje združuje natančnost programa QuarkXPress z odlikami in fleksibilnostjo flashevega SWF-formata, oblikovalcem pa omogoči sočasno izdelavo izdelkov, namenjenih bodisi tisku ali objavi na spletnih straneh z vsemi možnostmi, ki jih ta medij ima. Quark Interactive Designer bodo po promocijski ceni 99 dolarjev ponujali vse do 1. aprila 2007, od tedaj dalje pa bo njegova cena 199 dolarjev. Več informacija na euro.quark.com. I. H.

gorenje in ora ito napovedala sodelovanje

Gorenje je v okviru 20. bienala industrijskega oblikovanja organiziralo srečanje s svetovno znanim oblikovalcem Ito Morabito, s katerim je napovedalo sodelovanje na oblikovalskih projektih. Franjo Bobinac, predsednik uprave Gorenja, je na srečanju iz rok Ita Morabite svečano prevzel mapo

s skicami nove linije, ki bo na trgu že prihodnje leto. Sistematično povezovanje Gorenja z znanimi oblikovalci, ki dodajajo Gorenjevemu izdelkom nove in sveže rešitve in hkrati krepijo oblikovalsko usmerjenost blagovne znamke Gorenje, izvrstno dopolnjuje delo ekipe Gorenjevih oblikovalcev.

Ora-Ito je prva virtualna blagovna znamka, ki jo je pri 21-ih letih zasnoval Ito Morabito, znana po tem, da je izdelke oglaševala preko spleta, kot da bi v resnici obstajali. Virtualna blagovna znamka pa je postala resničnost, ko so ljudje po vsem svetu začeli naročati njegove izdelke s spleta. Nase je

opozoril tudi z vizijo Pariza 2010. Blagovna znamka Ora-Ito je v trenutku postala tudi psevdonim Ita Morabite, ki se danes podpisuje pod svetovno znana imena, kot so Heineken, Adidas, Joop, Alain Mikli, Levi's, Ogo, Artemide, B&B, Capellini in kmalu tudi Gorenje.

sotelia skozi ekogradbene prakse

Konec meseca septembra sem se odpravil na popotovanje od Ljubljane do Sotelie v Olimjah. Te so mi bile do zdaj znane le s strani slovenskega arhitekturnega gradiva, tokrat pa sem Sotelio dobesedno izkusil na lastni koži. Namen moje naloge je bil strokovni posvet Zgradbe, energija in okolje 2006, ki se je tam odvijal 28. in 29. septembra. Med sklopi predavanj nas je udeležence pred konferenčno dvorano čakal neposredni napad podjetij, ki so promovirala aktivnosti in materiale varčne gradnje.

Teoretiziranje?

Pogosto se med predavanji, ki jim prisostvujem, sprašujem, ali naj pretrpim do konca ali preprosto zapustim moreči prostor. Marsikdaj bi se moral predavatelj, ki želi širiti pozitivne prakse med občinstvom, vprašati, ali je mazohistično znašanje nad nič hudega slutečim občinstvom sploh potrebno. Govorim seveda o neprimernih komentarjih, nestrokovnih pristopih in o izjemnemu pomanjkanju občutka za predstavitev. Temu primeren je napotek organizatorjem, da je kljub vsemu na strokovnih posvetih potrebna usklajenost s strani vodij programskih sklopov. Njihova izbira naj ne bo naključna, ampak morajo svoje delo opraviti 200-odstotno, in to vse začeni z usklajevanjem govornikov in s pregledom njihovih besedil do konkretnih intervencij med predstavitvijo različnih prispevkov. Le s takšnim načinom se bo pri nas obdobja veja gradbeništva in arhitekture, imenovana ekološka gradnja, javnosti in uporabni predstavlila v pravi luči.

Pasivna hiša

Zgled nam je lahko nemški Passivhaus Institut v Darmstadt, kjer so udeleženci s prve roke dobili informacije dr. Wolfganga Feista, strokovnjaka in utemeljitelja pasivne gradnje. V Nemčiji je leta 1991 zgradil prvo pasivno hišo, pojem energetske učinkovitosti. V Sloveniji pa žal za tovrstnimi dosežki še stopicljamo. To pa ne pomeni, da ne obstajajo izjeme; ravno na posvetu smo bili priča predavanjem navdušencev ekogradnje, ki se lotevajo začetniškega dela na področju. So poizkusni zajčki na svoji poti, da oblikujejo izjemne dosežke za ohranjanje

naravnega okolja in pripomorejo k manjši porabi energije ter večji rabi naravnih virov. Osnovne značilnosti pasivne hiše so ustrezno debela izolacija na zunanjih stenah, strehi in v tleh, vgrajevanje oken s trislojno zasteklitvijo ter visoko učinkovit sistem prežračevanja z rekuperacijo toplote. Pri tovrstni gradnji je pomembno slediti naravnim zakonom, da bi s tem omogočili tudi manjšo porabo in večji izkoristek. Meritve kažejo,

da se v klasičnih stanovanjskih hišah porabi povprečno med 200 in 250 kWh/m² energije. Poraba pri pasivni hiši je bistveno manjša in ne presega 15 kWh/m², kar vključuje tudi energijo za ogrevanje sanitarne vode.

Pri vseh presenetljivih podatkih, ki sem jih izvedel skozi predavanja, sem ugotovil, da so življenjske navade eden izmed glavnih vzrokov za počasno širjenje ideje tovrstnih

hiš pri nas. Obstajajo namreč različni sistemi, ki so tehnološko dodobra izpiljeni in dovršeni, da lahko z njimi pripomoremo k večjemu energetskemu prihranku. Temu primerne so bile tudi njihove predstavitve, ki so jih v avli Sotelie promovirala najrazličnejša podjetja. Včasih je bila cena tista, ki je marsikaterega morebitnega uporabnika odvrnila od odločitve za nakup ekoloških sistemov gradnje. Danes, ko so siste-

Pasivna hiša v Freiburgu, Nemčija

Haris in Tanja Cerkić sta v oktobru 2003 začela gradnjo prve pasivne hiše v Sloveniji. Januarja 2005 sta se vselila in hišo do avgusta 2005 dokončala. Prvo zimo (2005/2006), ki je bila neobičajno dolga in mrzla, sta prežvela na konstantni bivalni temperaturi (23–24 °C). Za ogrevanje sta čez celotno zimo porabila 100 EUR oziroma 35 vreč lesenih briketov "pellets". Več si lahko ogledate na <http://www.pasivna-hisa.com>.

mi cenovno dostopni veliko uporabnikom, sta, žal, glavna vzroka nezaveščenost in porabniški način življenja. Vprašal sem se že, koliko ljudi si privoščijo ogrevanje s pomočjo sončnih kolektorjev in kako se ravna z odpadnimi ali meteorinimi vodami v vsakdanjih gospodinjskih opravilih pri nas? Navsezadnje, koliko gospodinjstev dejansko reciklira odpadke in pri kolikih gredo le-ti še nadalje v en skupen koš?

Začni pri sebi

Vedno pometi pred svojim pragom, začni reševati težave pri sebi in spremeni lasten način življenja, če je le-ta usmerjen v množično produkcijo in porabo. Zakaj bi v hiše vgrajevali klimatske naprave, če se lahko znotraj hiše organizira hlajenje s pomočjo prezračevanja, izolacije in ustreznih okenskih senčil. Začnimo torej pri sebi, tudi ko na konferen-

Strokovni posvet **Zgradbe, energija in okolje 2006** je organiziralo podjetje Kubus Inženiring, d. o. o., Ljubljana v sodelovanju s Slovenskim društvom za sončno energijo.

5 tematskih sklopov:

- *Energetska politika* (moderator Tomaž Fatur)
Različne energetske politike v Sloveniji in svetu so nam predstavili Marko Umberger, Franc Beravs, Andriy Konechenkov (ukrajinska strategija za obnovljivo energijsko oskrbo) in Nui Pedrals (barcelonski solarni zakon).
- *Slovenska arhitektura in ekologija* (moderator Nande Korpnik)
Razmišljanja na temo trajnostnega okolja so bila predstavljena s strani arhitektov doc. Jurija Kobeta, Deana Laha in Andreja Kalamara.
- *Zgrajene pasivne stavbe v Sloveniji* (moderator Marko Umberger)
Predstavitev sedmih primerov pasivnih hiš in energetske varčne prenove stanovanjskega bloka.
- *Pasivne hiše v svetu* (moderator mag. Miha Tomšič)
Dr. Wolfgang Feist – izumitelj pasivne hiše, začetnik pasivne gradnje in direktor svetovnega inštituta za pasivne hiše Passivhaus Institut iz Darmstadta – je predstavil razvoj pasivnih hiš, številne primere zgrajenih objektov, razvojne smernice in poglede na prihodnost gradnje pasivnih hiš.
- *Kaj morajo vlagatelji in projektanti vedeti o pasivnih hišah* (moderator mag. Bojko Jerman)
Predstavitev konkretnih izkušenj, zahtev in gradbeno-fizikalnih pogojev pri projektiranju. Sodelujoči: Johannes Fechner z Dunaja, Christof Drexler iz Vorarlberga, Bojan Mehle in Protim Ržišnik Perc arhitekti, mag. Miha Tomažič in Slavko Može.

Pasivna hiša v Hohensteiny, Nemčija

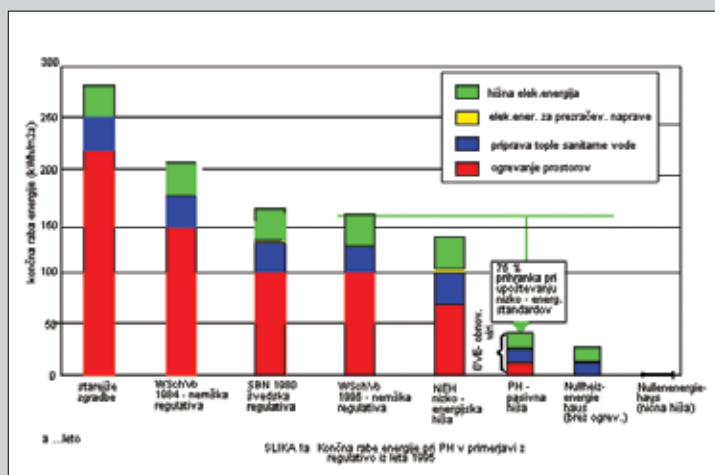
Stanovanjski blok v Solarcity

Solarna termoizolacija šole Brill CofE school, Velika Britanija

Pasivna hiša v Tonto Hillsu, ZDA

“Pasivne hiše so zgrajene po nizkoenergijskih standardih in imajo ob uporabi nadzorovanega prezračevanja z rekuperacijo toplote majhne toplote izgube. Na m^2 ogrevane površine so izgube manjše kot 10 W/m^2 . Enodružinska hiša stanovanjske površine 100 m^2 potrebuje za ogrevanje vir toplote moči 1 kW . Povprečna vrednost toplotne prehodnosti zunanje ovoja pasivne hiše (zunanjih sten, oken, strehe in tal) znaša pod $0,2 \text{ W/m}^2\text{K}$. Diagram na sliki prikazuje rabo končne energije za različne gradnje ob upoštevanju različnih evropskih predpisov. Pasivna hiša prihrani približno 75 odstotkov končne energije v primerjavi z gradbo, grajeno po predpisih iz leta 1995.”

ci poslušamo o ekološki gradnji, čez pol ure pa veselo udrihamo s palico po golf igrišču. Smo se ob tem vprašali, koliko vode se porabi za ohranjanje prelestne zelene preproge, ali o tem, kako je z diverziteto in ohranjanjem živalskih ter rastlinskih vrst na vseh teh hektarjih zelene travice? Mogoče je pri organizaciji tovrstnih posvetov potreben razmislek vsakega udeleženca pri sebi, ko govorimo o načinu življenja, ekologiji; lahko zjutraj teoretiziramo, zvečer pa besno uživamo na razuzdanih tematskih zabavah.

Posvet je bil vsekakor pomemben korak k širjenju znanja na projektante in strokovnjake na področjih upravljanja s prostorom, ki morajo zavestno prenašati idejo na široki krog uporabnikov. Preidimo torej od besed k dejanjem, kjer bodo poskusni zajčki od zdaj lahko stalna praksa.

bio 20.06

To, da se starejši občani po naših mestih glasno zgražajo nad vsakim malce bolj nenavadno oblečenim posameznikom in ga navadno tudi precej nesramno komentirajo, ni popolnoma nič novega. Tudi zaskrbljenega petletnika, ki svoje starše sprašuje, ali je teta z vijoličnimi lasmi bolna, smo že doživeli. A na srečo se pravi modni navdušenci na to požvižgajo in morda bomo končno začeli nositi že kaj bolj sodobnega in izvirnega kot ponovno oživljanje modnih smernic iz 50., 60. in celo 80. let.

Vedno bolj se zdi, da je oblikovanje tista izmuzljiva reč, za katero vsi mislimo, da vemo, kaj je. Ob začetemu pogovoru o oblikovanju kaj hitro ugotovimo, da nas v našem razumevanju področja ne deli le presušeni potok Sušec, temveč spomladansko, dodobra naraslo Cerkniško jezero. Zato se zdi, da bi na tem področju oblikovanja nujno potrebovali novi univerzalni jezik, oblikovalski esperanto.

Zato, da vsaj delno uskladimo poglede in na mednarodno sito postavimo slovensko oblikovanje, že od leta 1963 skrbi BIO. Organizacija dvajsetega bienala ni zanemarljiva tradicija, saj preko razstav in posledično katalogov, ki ob razstavah redno izhajajo, gradi in soustvarja enega od pomembnih temeljev oblikovanja pri nas. Kot je pred leti zapisala Lenka Bajželj, je osnovno poslanstvo BIO predstavitev dobrega oblikovanja. To je BIO, s povsem naravnimi stanji vzhičenosti in resigniranosti, zadnjih štirideset let v do oblikovanja izredno neprijaznem prostoru relativno dobro uspevalo. Ob tem ni zanemarljivo, da je mlada ekipa, na čelu s sekretarko bienala Špelo Šubic in Anjo Zorko, zadolžena za odnose z javnostmi, korenito prevetrila in z energijo napolnila najpomembnejši oblikovalski dogodek na področju industrijskega oblikovanja pri nas. Izstopajoči problem se tokrat zdi prenatrpanost postavitve. BIO 20 namreč razstavlja 350 eksponatov iz 17 držav. Zato, da bi razstava vsaj delno zadihala, bi nujno potrebovali še desno krilo Fužinskega gradu, saj predvsem na področju oblikovalskih zasnov že po nekaj izdelkih izgubiš povezovalno z ilustrativno-razlagalno predstavitvijo izdelka in prostorsko maketo. Kaj je tisto,

Zlata medalja BIO: Očala me Markus T, oblikovanje Markus Temming, Nemčija

kar predstavljeni izdelek loči od obstoječih, težje odkrijemo zgolj z opazovanjem končne, zunanje oblike. Zmotno se mi zdi razmišljanje, da dobro oblikovanje dovolj glasno govori samo zase. Takšna misel nas zgolj vrne na dojemanje oblikovanja kot šminke ali strokovnejše stylinga. Šele s tem, ko opozorimo na prednosti izdelka, tega umešimo v načrtovani kontekst.

Poleg omenjenega področja oblikovalskih zasnov, so se oblikovalci za nagrade potegovali še v skupini proizvodov (izdelki iz redne proizvodnje, zadostuje že ničta serija) in na področju celovitih vidnih sporočil. Mednarodno žirijo so sestavljali Judit Várhelyi (ICSID, Madžarska), Leimei Julia Chiu (Japonska), Jacques Lange (ICOGRADA,

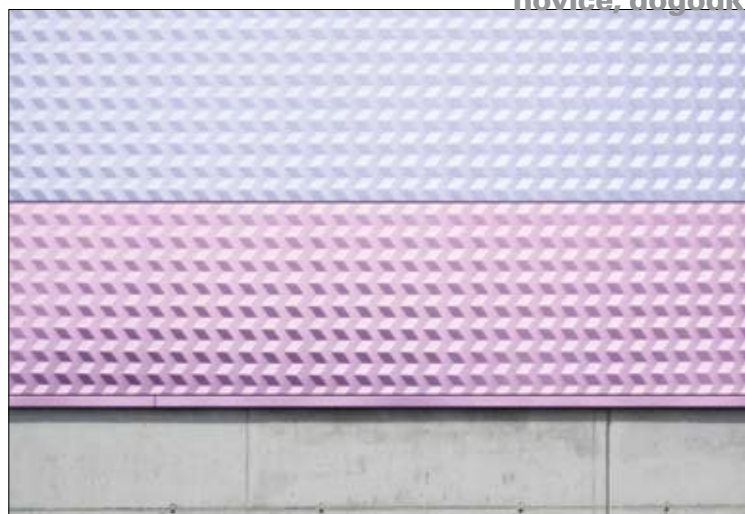
Južnoafriška republika), Carlo Branzaglia (BEDA in EIDD – Design For All, Italija) in Francisco Carrera (Španija). Med glavne cilje ocenjevanja je organizator žiriji naložil, da poišče tiste inovativne oblikovalske izdelke, ki iščejo odgovore na probleme današnjega življenja, so usmerjeni v trajnostni razvoj in družbeno odgovornost ter zadovoljujejo posebne potrebe uporabnikov. Navkljub jasnim navodilom se zdi, da je (pre)pomembno vlogo pri ocenjevanju igral predvsem vizualni izgled izdelka. Ob zapisanem dopuščam možnost, da so dane razlage nagrad prepovršne in mi iz predstavitve nekaterih izdelkov ni uspelo prepoznati, na kakšen način so nagrajena dela zadostila zadane kriterije.

Priznanje odličnosti, ki ga podeljuje ICSID: hladilnik iz kuhinjske linije Gorenje Pininfarina, oblikovanje Pininfarina Extra s.r.l, Cambiano in Design center Gorenje za Gorenje d.d., Slovenija

Priznanje odličnosti ICOGRADA: celostna grafična podoba HIT, oblikovanje Gigodesign d.o.o. za HIT, d.o.o., Slovenija

Priznanje za dobro zasnovo: Ognjevarni fasadni panel z globoko profilacijo Sekanka, oblikovanje David Cugelj pod mentorstvom Janeza Smerdelja, za Trimo d.d., Slovenija

Evropsko oblikovalsko priznanje BEDA: steklenica Brachia Olive, oblikovanje Izvorka Serdarević, Jelena Zečević, Hrvaška

Priznanje za dobro zasnovo: Kozarec in steklenica za Cockto, oblikovanje Andraž Tarman, pod mentorstvom Vladimirja Pezdirca, za Drogo Kolinska d.d., Slovenija

Nagrada RTV Slovenija za študentsko delo: Kolo s pomožnim motorjem Motos, oblikovanje Primož Porenta, Lojze Čemažar, Kristijan Levstek in Iztok Žgavec pod mentorstvom Gregorja Markelja in Igorja Stankota, za Tomos d.o.o., Slovenija

Priznanje za dobro zasnovo: Kopalniški sestav, oblikovanje Primož Tomšič, Aljoša Podbršček za Kolpa d.d., Novo Mesto, Slovenija

Častna pohvala: Kopalna kad s kabino za prhanje Artweiger Twinline, oblikovanje GP designpartners GmbH, Avstrija

Častna pohvala: Opekač za kruh TT911P2, oblikovanje Porsche Design Studio, Zell am Zee, Nemčija

Častna pohvala: Armatura za luksuzne jahte in hotele, Francija

Častna pohvala: Volnena mila, Oloop, Ljubljana, Slovenija

katja keserič markovič: BIO kot blagovna znamka

Črno-bela razstavna površina, obdana s koprenasto tkanino ter postavljena v historični objekt, ne pripomore k boljšemu ugledu industrijskega oblikovanja v Sloveniji. Projekt, ki naj bi bil primerjalna razstava dobrih zasnov, je postal zgolj minljiv dogodek brez koncepta, a s pomanjkanjem inovativnosti in lastne identitete. Bienale industrijskega oblikovanja s svojim delovanjem odgovarja, zakaj tolikšna nezainteresiranost javnosti, brezbržnost podjetij in nedojemljivost politike za oblikovalsko dejavnost.

Odsotnost poslanstva, vizije in strategije, ki so ključni za obstoj neke organizacije, izdelka ali dogodka, so glavni razlogi, zakaj BIO ostaja le muha enodnevnica. Medtem podobne razstave in nagrade na tujem postajajo blagovne znamke, ki dajejo nagrajenim izdelkom pečat kakovosti in inovativnosti. Danes, ko se Bienale oblikovalskih projektov loteva strateško, kot reprezentativni dogodek na tem področju, nikakor ne ustreza premišljenemu, pravilno izdelanemu identitetnemu sistemu. Ime BIO, kot stalnica celostne podobe, je bolj sinonim za biološko predelavo in ga laična publika ne povezuje s tehnološko, ergonomsko, pa tudi tržno usmerjenostjo oblikovalske dejavnosti. Grafični sistem sporočil, ki se iz leta v leto spreminja, kaže bolj na ustvarjalnost izdelovalca kot zastopanje in izražanje prepoznavnosti dogodka. Brez trdnega identitetnega sistema ter strateškega planiranja bienale nikoli ne bo stal na zemljevidu svetovnih oblikovalskih dogodkov. V okvir podobe se vključuje tudi razstavišni prostor, ki bi v sodobnih ali vsaj industrijskih objektih nudil ustreznejše scenosko okolje. Predstavitev v kakšnem izmed slovenskih podjetij bi bila dobra reklama

za gostitelja. Po ideji za zasnovo razstave bi se lahko postavljavci obrnili kar na oddelek za industrijsko oblikovanje ljubljanske Likovne Akademije, kjer študentje niso več zadovoljni zgolj s togo postavitvijo maket. Pri svojih predstavitvah uporabljajo računalniško animacijo, svetlobne učinke ter domišljajska ozadja. Premišljen koncept bienalne razstave naj bi povzemal vse, kar razstava predstavlja - sodobne trende, tehnologijo in znanje.

Najmanjšo vlogo pri ustvarjanju podobe BIO imajo izdelki, saj je njihova prisotnost stvar subjektivne presoje komisije. V večini so zastopani drobni predmeti vsakdanje uporabe, ki so bolj stilistično preoblikovani v lepe in všečne oblike, kot v inovativne in uporabne izdelke. Po izboru in predstavitvi bi lahko rekli, da so zlati časi slovenskega oblikovanja že za nami. Že dolgo je od tega, ko so predstavljeni Kiosk 67, stol REX ali motor Tomos postali ikone, vpisane v zgodovino svetovnega oblikovanja. Razen redkih podjetij, v katerih so že pred časom spoznali prednosti vključevanja oblikovanja v svoje delovanje, ostaja največ razstavljenih eksponatov zgolj na ravni idejnih zasnov. Bienale industrijskega oblikovanja naj ne bi imelo le predstavitevne vloge, temveč tudi izobraževalno, zato se je za njegov obstoj vredno potruditi. Potrebno bo potrebno vložiti še več truda, da se bo dogodek razvil v kontinuirano, planirano in celostno prireditev, ki bo dvigovala nivo kakovosti izdelkov in prepoznavnost stroke. Javnost naj bi se zaradi takšnih predstavitev začela zavedati, da je oblikovanje interdisciplinarna dejavnost, ki je vpletena v vse segmente bivanja, ne pa le v proizvodnjo in trženje.

kaj dobim

naročnina na klik

10 števil

popusti & ugodnosti

popusti pri nakupu programov

popusti pri nakupu knjig

ter vrsta uporabnih informacij za bralce

na spletni strani revije, kot so:

ceniki storitev

spletne povezave - linki

informacije o sejmih, natečajih ...

kje se naročim?

s priloženo naročilnico

po internetu | www.klikonline.si

po telefonu | + 386 (0)1 52 00 720

za vse naročnike klika

www.klikonline.si/prodaja.aspx

spletna prodajalna, kjer lahko ceneje kupite programe, ki jih vsakodnevno uporabljate pri svojem delu: programe podjetij Adobe, Corel, QuarkXPress ter ArchiCAD, Artlantis, Piranesi in SketchUp

programe lahko naročite s pomočjo naročilnice v reviji ali na www.klikonline.si

dodatne ugodnosti!

V cenah je zajet 8,5 % DDV. Celoletna naročnina je možna le ob vnaprejšnjem plačilu. Vnaprejšnje plačilo naročniku zagotavlja popust in brezplačno dostavo na želeni naslov znotraj Slovenije. Naročnina za naročnike zunaj Slovenije je višja za znesek povišane poštnine in se spreminja ob spremembah cen poštnih storitev. Celoletna naročnina začne kupcu teči takoj po plačilu naročnine. Kupec lahko od naročnine odstopi najkasneje 8 dni po plačilu naročnine. V tem primeru mu založnik v celoti povrne vplačani znesek. Stroške dostave revije do kupcev znotraj Slovenije krije založba. Če kupec po preteku naročnine pisno ne sporoči, da revije ne želi več prejemati, mu založba pošlje račun oz. položnico za naročnino za naslednje leto. Če kupec poslane položnice ali predračuna ne poravnava, se njegova naročnina prekine. Naročilnica je sestavljena v enem izvodu in služi kot osnova za pripravo položnice ali računa.

Naročanje: www.klikonline.si 01 52 00 720

poštnina
plačana
po pogodbi
št. 59/1/s

pro anima
p.p. 2736

1001 Ljubljana

projektiranje
oblikovanje
digitalni mediji
vizualizacija & animacija

kaj dobim

naročnina na klik

10 števil

popusti & ugodnosti

popusti pri nakupu programov

popusti pri nakupu knjig

ter vrsta uporabnih informacij za bralce

na spletni strani revije, kot so:

ceniki storitev

spletne povezave - linki

informacije o sejmih, natečajih ...

Novi KLIK najdete na prodajnih mestih Dela prodaje, knjigarnah MK - Konzorcij, Vale-Novak na Židovski stezi v Ljubljani, knjigarni Goga v Novem Mestu ter knjigarni v Kibli v Mariboru.

Vsebino nove številke najdete tudi na **www.klikonline.si**

[naročilnica na klik]

nepreklicno naročam(o) klik od številke:

☐ **83** november 2006

☐ **84** december | januar 2006

način plačila

☐ položnica

☐ račun

ime in priimek

podjetje

dejavnost

ulica

poštna številka, pošta

telefon, faks

e-pošta

datum

davčna številka (zavezanec)

kje se naročim?

s priloženo naročilnico

po internetu | www.klikonline.si

po telefonu | + 386 (0)1 52 00 720

16 **november**

Častna pohvala: Celostna grafična podoba mesta Bratislava, oblikovanje Martin Žilinský, Slovaška

Med podeljenimi nagradami nedvomno izstopa z zlato medaljo nagrajeno delo, očala me Markus T. Izdelek združuje inovativno tehnologijo, ob čemer izstopa dejstvo,

da so se oblikovalci pri sistemu tečajev izognili uporabi vijakov. Očala so narejena iz posebne sestave poliamida in steklenih vlaken, kar po zagotovitvi proizvajalcev očala

naredi nezlomljiva. Ob tem navdušuje dejstvo, da pregovorno »zgolj« modni izdelek postane zgled vrhunskega oblikovanja in tehnološke dovršenosti. Primer, ki dokazuje, da ni nujno iskati rešitve problemov le pri kompleksnih izdelkih, temveč na odgovore čakajo tudi navidezno enostavnejši predmeti. Med častnimi pohvalami izstopa tudi avstrijski predlog kopalne kadi s kabino za prhanje Artweiger Twinline. Kombinacija vrat kabine s kado omogoča, da ljudje z oteženim gibanjem enostavno prestopajo znižan prag in se tako izognejo nerodnemu dostopanju čez steno kadi.

Za razliko od Zlatega bobna, oglaševalskega festivala, ki zadnjih nekaj let slovenskim prijaviteljem ponudi zgolj hladni tuš, mednarodna žirija BIO redno nagraduje tudi slovenske izdelke. S tem vedno znova opozarja, da slovensko oblikovanje ne le obstaja, temveč, da so domači izdelki povsem primerljivi s tujimi ali še boljši, saj številni izstopajo in posledično prejemajo nagrade. Častno pohvalo je prejela skupina Oloop za, kot je zapisala žirija, prijetna volnena mila. Priznanje odličnosti, ki ga podeljuje ICSID, je prejelo podjetje Gorenje za visoko kakovostno dodelan hladilnik iz kuhinjske linije Gorenje Pininfarina. Priznanje odločnosti ICOGRADA so prejeli oblikovalci Gigodesigna za uspešno rešitev celostne grafične podobe HIT. Na področju oblikovalskih za-

snov so s priznanji izpostavili študentski deli kozarec in steklenico za Cockto oblikovalca Andraža Tarmana in mentorja Vladimira Pezdircarja, ognjevarni fasadni panel oblikovalca Davida Cuglja in mentorja Janeza Smrdelja (projekt je bil oblikovan za podjetje Trimmo) ter kopalniški sestav, ki sta ga za podjetje Kolpo oblikovala Primož Tomšič in Aljoša Podbršček. Z nagrado RTV Slovenija za študentsko delo je bilo nagrajeno dijaško delo, kolo s pomožnim motorjem Motos, oblikovalcev Primoža Porente, Lojzeta Čemažarja, Kristijana Levstka, Iztoka Žgavca ter mentorjev Gregorja Marklja in Igorja Stanka s Srednje šole za oblikovanje v Ljubljani.

Peter Kersten (nekdanji predsednik Društva nizozemskih oblikovalcev – BNO) je v sklopu BIO na predavanju izzval slovenske oblikovalce, da razmislijo, kaj je tisto, v čemer je slovensko oblikovanje drugačno od oblikovanja drugod, saj naj bi v tem našli ključ do nujno potrebne konkurenčne prednosti na svetovnem trgu. Na vprašanje, kako definiramo slovensko identiteto, je v dvorani zazevala tišina in Šubičeva je zaključila, da prav ta tišina odraža tipično slovensko lastnost: vsi si mislimo svoje, javno pa svojih razmišljanj ne izrazimo (politiki izvzeti). Je to lahko izhodišče, ki nam bo odprlo vrata v svet ali pa smo morda našli razlog, da o odprtih vratih še vedno zgolj sanjamo.

mimovrste

Spletni nakupovalni center

www.mimovrste.com

o promociji dizajna v franciji

Koray Ozgen je po izobrazbi oblikovalec, a je hkrati tudi močno vpet v organizacijske strukture francoske agencije za promocijo industrijske ustvarjalnosti – L'Agence pour la Promotion de la creation industrielle. Zato so bili njegove izkušnje in poznavanje problematike dobrodošla popestritev okrogli mizi na temo Oblikovanje na prelomnici: usoda oblikovanja v Sloveniji, ki se je skoraj sočasno z odprtjem bienala industrijskega oblikovanja organizirala v prostorih GZS-ja. Koray je tam francoske izkušnje predstavil slovenski javnosti, mi pa smo izkoristili priložnost, da smo z njim spregovorili o dodatnih podrobnostih organiziranosti in delu izredno prodorne ter uspešne francoske institucije.

Priprava: Irena Hlede

Kako močna je APCI (L'Agence pour la Promotion de la creation industrielle) v Franciji: jo lahko opredelite kot najmočnejšo agencijo ali le kot eno izmed mnogih?

APCI je bila ustanovljena leta 1983 v obdobju, ki je bilo prelomno na področju študija oblikovanja, saj so se tedaj ustanovljale mnoge nove šole za oblikovanje, ena od njih je, na primer Ecole nationale Supérieure de Creation Industrielle (ENSCI). To je bilo obdobje razvoja, prehoda od kulture dekorativnih umetnosti, mode in inženirstva v kulturo oblikovanja. APCI je tedaj prispevala k temu povezovanju kulture, raziskovanja in industrije. V sodelovanju s svojimi člani in partnerji je razvijala orodja in organizirala skupinske akcije. Tukaj ne smemo pozabiti vloge ustanoviteljice Agencije, gospe Anne Marie Boutin. Ta je v njej aktivna in tudi predsednica agencije že vse od leta 1983. Bila je tudi direktorica šole za oblikovanje ENSI koncem 80-tyh in v začetku 90-tyh. Njene pedagoške izkušnje, kot tudi izvedenstvo na področju promocije oblikovanja, so tedaj omogočile APCI, da je postala močna vez med izobraževanjem, industrijo in vladnimi institucijami v Franciji. Enako velja v mednarodnem okviru. Večplastna akcija APCI-ja je omogočila francoskemu oblikovanju široko odmevnost tako doma kot v tujini. Sočasno je ustvarjala tudi ugodne pogoje, tako za industrijo kot tudi za oblikovalska podjetja ali oblikovalce kot posameznike, vse z namenom, da si ti vzpostavijo ustrezno podlago za promocijo svojih del v tujini, kar posledično pomeni navezovanje stikov z zunanjimi naročniki ipd...

Je APCI člansko omejena zgolj na industrijske oblikovalce ali v svoje vrste sprejema tudi druge profile ustvarjalcev, kot so, na primer, arhitekti ali grafični oblikovalci?

APCI je prvenstveno usmerjena k oblikovanju, a v letnem katalogu - Observerju - lahko zasledite tudi dela grafičnih oblikovalcev. Tako so bili v zadnji številki kataloga predstavljeni izdelki, kot so celostna podoba Nacionalne železniške mreže, nekaj drugih grafičnih prispevkov ter celo primer oblikovanja okolja. Globalno gledano APCI sprejema različne projekte, a jih ne razvršča po kategorijah. V Observerju, na primer, ne najdete kategorij, kot so porabniški izdelki, grafika ali podobno. Observer skuša zatorej zajeti oblikovanje globalno in vseh svojih pojavnostih.

Kaj je bil glavni razlog za ustanovitev APCI? Predvidevam, da so tedaj obstajala v Franciji že druga združenja - so bile pri njih kakšne pomanjkljivosti? Katere so torej poglobitvene razlike med APCI in drugimi, in kako je APCI organizirana danes?

Osebnost APCI ne dojemam kot zbornico industrijskih in grafičnih oblikovalcev, ustanovljeno z namenom varovanja njihovih pravic, temveč prej kot vez med oblikovalci, industrijo in vladnimi institucijami. Zamišljena je kot globalna organizacija za promocijo oblikovanja znotraj Francije in mednarodno in pri tem ne daje prednosti le delu oblikovalcev ali določeni skupini. Zaradi tega je veliko bolj prožna in neodvisna. Odkar sledim akciji APCI in odkar imam od tega kot profesionalni oblikovalec tudi določene koristi, ne pripadam več oblikovalski zbornici ali drugemu združenju, a sem kljub temu imel prilo-

žnost obiskati, na primer, Švedsko in tam s pomočjo mednarodnih vez agencije ter njene gospodarske misije »France and abroad« podpisati pogodbo s švedskimi partnerji. Za njeno udejanjenje se lahko zahvalim le APCI. Design Observer, redni letni katalog APCI, sledi, vrednoti, izpostavlja in nagraduje oblikovalce z različnih področij. Pri tem je pomembno predvsem to, da je APCI resnično neodvisna agencija, ki kot takšna izbira in vrednoti najboljše oblikovalske dosežke minulega leta ter jih predstavlja najširši javnosti, kot to lahko vidite v katalogu.

Katalog APCI izdajate le enkrat letno?

APCI izdaja katalog "Observer" vse od leta 1999. Leta 2005, na primer, so vanj izmed 1.000 prejetih predlogov uvrstili le 200 izdelkov. Distribucijo kataloga vrši prav tako agencija sama, ki poskrbi, da je dostavljen tako industriji kot vladnim institucijam ali komisijam mednarodnih tekmovanj. Če je delo nekega oblikovalca vključeno v katalog, to zanj pomeni možnosti uveljavitve na različne trge ali v kanale, kamor se kot samostojni studio ali posameznik ne bi mogel prebiti. Z dvojezično zasnovo pridobi težo za svojo mednarodno uveljavitev in je tam tudi predstavljen. Vloga APCI je tudi, da vzpostavlja kontakte z različnimi institucijami za promoviranje izdelkov iz kataloga. Tako je to bilo tudi na BIO... ali pa naslednja pomembna dejavnost, da organizira potujoče razstave. Takšna razstava je, na primer, Observer, vsakoletna razstava, organizirana v prostorih centra industrije in znanosti v muzeju Quai de la Villette France Cité des Sciences et de l'Industrie v Parizu. To, da so izdelki razstavljeni prav tukaj in da jih lahko obiščejo najširše množice obi-

skovalcev, daje dogodku posebno težo, saj se s tem krepi zavedanje javnosti o vplivu dobrega oblikovanja na njihovo vsakodnevno življenje. Izjemno pomembno je ves čas skrbeti za ugled kakovostnega oblikovanja v javnosti! Razstava je na vpogled kar tri mesece, ima veliko obiskovalcev, ki se spoznava-jo s pomenom oblikovanja v različnih vejah industrije, od transporta do medicine, pripomočkov za vsakdan, embalaže do preprostega logotipa ali ulične opreme. Skozi vse to se krepi tudi odnos javnosti napram industriji v smislu poznavanja in uporabe kakovostnih oblikovnih rešitev. Nezanemarljiva tudi ni pedagoška nota razstave.

Razstava po svojem zaključku v Parizu začne s potjo po vsem svetu od Koreje do Beograda, Budimpešte, Aten, Južne Afrike ali do Švedske, ki sem jo že omenjal. Tako ponudi priložnost, da se pritegne pozornost industrije do kakovostnega oblikovanja nasploh in posebej do francoskega, tudi v teh državah in prav tako, da se pokaže, kako francoska industrija v praksi vključuje kakovosten dizajn v različne projekte.

Kot vidim, so vaši razlogi, da se kot oblikovalec pridružite APCI, resnično prepričljivi. Kako pa, na primer, prepričate industrijo, da je članstvo v agenciji zanj koristno?

Pravzaprav je industrija tista, ki ima interes za sodelovanje, saj se jim to sodelovanje kasneje vrača skozi promocijo, kar ima globlji pomen. Tako ima, na primer, podjetje, ki je uvrščeno v Observer, možnost, da skozi strokovno institucijo, kot je APCI, vzpostavi stik z javnostjo in mediji, se udeležuje razstav, različnih dogodkov, je vključeno v publikacije ipd... Vse to so zanje dovolj prepričljivi razlo-

koray ozgen: cv

Po študiju inženirstva in industrijskega oblikovanja v rodni Turčiji je podiplomsko izobraževanje končal v Franciji v ENSCI - Ecole Nationale Supérieure de Création Industrielle v Parizu. Naslov njegove zaključne naloge je bil Grafične podobe: vizualna intervencija znotraj arhitekturnega okolja, z njo pa se je uvrstil med vodilne poznavalce področja oblikovanja vizualnih komunikacij. Sodeloval je pri ustvarjanju vrste pomembnih vizualnih podob, kot na primer za Mesto Pariz, center Georges Pompidou, International Herald Tribune, Knoll International ipd. Vzporedno s strokovnim udejstvovanjem na področju vizualnih komunikacij je ohranjal tudi stik z oblikovanjem predmetov; v povezavi s partnerjema je ustanovil oblikovalski studio, znotraj katerega je soustvaril vrsto izdelkov uporabnega oblikovanja, ki jih lahko najdemo v svetovnih butikih, kot so MoMA Store v New Yorku, butik v Musée des Arts Décoratifs v Parizu, TwentyTwentyOne v Londonu ali Bauhaus Museum Store v Berlinu. Med njegovimi priporočili najdemo tudi veliko del s področja prostorskega oblikovanja, kot so postavitve razstav, razstavnih stojnic ali izložb.

gi, da se vključijo v APCI. Za francoska podjetja je tudi izjemno pomembno dejstvo, da je širša javnost seznanjena s pomenom kakovostnega oblikovanja in da ta ista javnost, ko pride gledat kakovostne izdelke industrijskega oblikovanja, pride gledat tudi njih. Dolgoročno gledano pomeni za podjetja, ki se včlanijo v agencijo, to vedno prednost. Ta se sicer ne izkaže vedno kratkoročno, dolgoročno pa zagotovo. Isto velja za oblikovalce in tudi za vladne organizacije.

En del zgodbe je Francija, a Francija je že dlje časa tudi sestavni del Evropske unije. Menite, da bi bilo koristno, da bi podobno agencijo za promocijo evropskega kakovostnega oblikovanja vzpostavili na nivoju Skupnosti?

Morda bi to kdaj v prihodnosti bila dobra rešitev. Kot sedaj vidim situacijo, vsaka evropska država posamično poskuša delovati kot APCI, organizirati dogodke, festivale ali seminarje, na katere vabi promocijske agencije iz drugih evropskih držav. Nekaj podobnega se je, recimo, dogajalo januarja letos, ko so se zbrale agencije iz Danske, Švedske in še nekaterih držav in se poskušale medsebojno povezati, da bi bile bolj učinkovite pri izmenjavi znanja in izkušenj. To je seveda mnogo bolj koristno, kot da »čepi« vsak v svojem kotu in poskuša promovirati le samega sebe daleč stran od drugih.

Eden od vaših izdelkov je razstavljen v okviru francoskega izbora na BIO - kako vidite priložnost francoskega oblikovanja v Sloveniji?

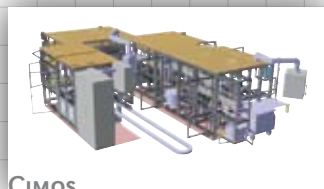
Zagotovo je med državama, kot sta Slovenija in Francija, vedno koristna izmenjava znanja in izkušenj, kar pomeni tako, da je francosko oblikovanje razstavljano v Sloveniji kot tudi obratno, slovensko v Franciji. S tem se bolje spoznamo in vzpostavimo temelje za nadaljnje sodelovanje, na osnovi česar smo lahko kasneje skupno konkurenčnejši na zunanjih tržiščih. Priložnost vidim predvsem kot dvosmerni proces, sodelovanje, saj je evropsko tržišče vse bolj omejeno in sodelovanje nam lahko olajša nastop na tujih trgih, kot je, na primer, azijski. V tem je lahko dobra priložnost tudi za Slovenijo.

Po rodu ste iz Turčije, ki je pravkar v fazi pridruževanja Evropski uniji. Glede na to, da že dlje časa živite in delate v Franciji in dobro poznate ustroj in način delovanja evropskega gospodarstva, ali podpirate priključitev svoje rodne dežele in/ali menite, da to zanjo ni dobra rešitev?

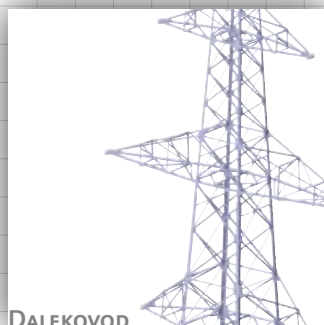
Ovisno od razvoja reform na različnih področjih, kar pa bomo lahko ovrednotili šele čez čas, morda v roku 10 ali celo 15 let. Težko je na vprašanje odgovoriti že sedaj. Kot posameznik bi v tem trenutku zelo težko predvidel in komentiral razvoj socialne, gospodarske in politične situacije v Turčiji v tako dolgem obdobju.

ALSTOM HRVATSKA

CIMOS

DALEKOVOD

SEAWAY

KONČAR - INŽENJERING ZA ENERGETIKU I TRANSPORT

HELLA LUX SLOVENIJA

UNIOR

www.cadcam.hr/catia

www.cadcamlab.si/catia

... med beneškimi vrtovi ...

arzenalom in velemestno džunglo |

Dualizem arhitekturnega beneškega festivala postaja vedno bolj očiten. Če je še v začetku 90. let veljala lokacija v Giardinah za prestižno, in tista, skrita med na pol opuščenimi skladišči in starimi razpadajočimi objekti vojaškega Arsenala za eksperimentalni projekt, pa so danes vloge skorajda obrnjene. Giardini postajajo vedno bolj podobni prašnemu in na pol zapuščenemu mestnemu parku, Arsenal pa ponuja tisto pravo arhitekturo, zaradi katere je vredno plačati oderuško beneško parkirnino, namesto pravega kosila pogoltniti tisti anemični tramezin in preplačati katalog.

Pripotovati v Benetke zgodaj zjutraj je zame neke vrste obsedenost, vse odkar sem davnega leta 1990 vanje prvič priplula z ladjo slabo uro po sončnem vzhodu. Prav počasi, kakor polž (velikanski potovalni nahrbtnik je k temu občutku le še dodatno pripomogel), sem se odpravila do centra mesta in prej naključno kot ne pristala na beneškem arhitekturnem bienalu. Ulice, po katerih sem se sprehodila vse do Giardinov (in na katerih tako zgodaj zjutraj nisem srečala niti enega samega turista), so dišale po kavi in pečenih rogljičkih (danes po kebabu in kariju) in arhitekturna razstava, ki je bila takrat še močno prepojena s postmodernizmom, me je tako očarala, da sem noč raje prespala na železniški postaji in si namesto precejšnje umazane sobe kupila svoj prvi bienalski katalog.

Danes temu ni dosti drugače. Razstava še vedno ostaja neke vrste dramilo, ki me vsaki dve leti znova spomni, zakaj za vraga je bilo sploh vredno postati arhitekt.

Milijonske metropole ali urbanistični fetišizem

Bolj ko se bližam Arsenalu, glavnemu kraju dogajanja letošnjega, že 10. po vrsti, arhitekturnega bienala, večja je koncentracija v črnilo oblečenih oseb, ki kljub temu, da sonca še ni od nikoder, na glavi nosijo svoja 300 evrov vredna sončna očala. Homo arhitektus – arhitekt od glave do pete.

Že naslov letošnje razstave: *Mesta – arhitektura in družba*, jasno pove, kakšna je glavna tema razstave. Mesta na tisoč in en način, predvsem milijonska, pred katerimi se naša smešno majhna Ljubljana lahko sramuje svojega naziva mesto.

Vstopim v dobro znani hodnik nekdanjih skladišč orožja in najdem se sredi projekcije: nočna podoba planeta Zemlja, katerega 75 odstotkov prebivalstva bo leta 2050 najverjetneje živelo v mestih, in zastrašujoči statistični podatki (onesnaženje zraka,

pomanjkanje pitne vode, dnevna migracija, kriminal, revščina) se usedejo globoko v spomin in čakajo, da se sprehodim skozi slikovne podobe predstavljenih največjih svetovnih metropol. Število milijonskih mest se je v zadnjih petdesetih letih znatno pove-

čalo, predvsem na račun koncentracije kapitala na Daljnem vzhodu. Več kot očitno postaja dejstvo, da je svet iz dneva v dan bolj povezan in da velemesta, ki postajajo nekakšna stekališča svetovnega kapitala, privlačijo tako bogate kot revne. Pogoltnost

Pogled na današnji Kairo iz parka Al Azhar Avtorica: Maria Golja

Vsakdanji prizor na ulicah Johannesburga: Soweto. Avtorja: Adam Broomberg in Oliver Chanarin

multinacionalnk in kopičenje denarja v žepih majhnega odstotka ljudi vidno uničujejo podobe mest kot urejenih urbanih in socialnih središč, predmestja nezadržno rastejo, s tem se povečuje število prebivalstva, razvoj infrastrukture in urbanistične regulative pa te rasti seveda ne dohaja. Razlike med revnimi in bogatimi prebivalci istega mesta postajajo iz dneva v dan večje in bolj očitne, stopnja onesnaženja raste iz leta v leto, kakovost življenja pa – za veliko večino siromašnega predmestnega prebivalstva – znatno pada.

Za nekaj ur pozabim na alarmantne številke in se sprehodim skozi podobe vele-mest. Očarajo me njihovi tlorisi, podobe za-

nemarjenih ulic južnoameriških predmestij, vrvež vele-mest in impresivni kontrasti med bogatim in revnim, elegantnim in zanemarjenim, ter novim in starim.

Skušam si predstavljati, kakšno je življenje v takšnem mestu. Bogotá, glavno mesto Kolumbije, ki danes šteje 6,8 milijonov prebivalcev, leži na 2.640 metrih nadmorske višine. Mesto se je samo v zadnjih desetih letih povečalo za četrtino. Nato Kairo, glavno mesto Egipta. Če upoštevamo še vsa hitro rastoča predmestja, ki počasi požirajo Mesto mrtvih in piramide, ima to mesto danes 18 milijonov prebivalcev. Šanghaj, mesto-država na Kitajskem, se razprostira na dobrih 6.000 kvadratnih kilometrih, a ima

kljub temu več kot 18 milijonov prebivalcev (kar pomeni, da na enem samem kvadratnem kilometru ponekod prebiva tudi do 2.900 ljudi). Mumbai, nekdanji indijski Bombaj, danes šteje skoraj 12 milijonov prebivalcev. Samo v zadnjem stoletju se je število prebivalcev povečalo za 1.184 odstotkov. Podobe milijonskih mest privlačijo kot magnet; a kljub njihovi zanemarjenosti in nevarnostih, ki v njih prežijo, si jih želim obiskati in vdihniti njihov postani, že milijonkrat preidihani zrak. Spominjam se potovanj v Mexico City, kjer letalo med pristajanjem več kot 20 minut leti nad mestom, v Carigrad, kjer se neznansko privlačno prepleta tradicija in sodobnost, staro in novo, islam in zahodni svet ipd ...

Po več kot petih urah ponovno stopim na plano. Zunaj sije sonce, ki ga komaj opazim, privlačen italijanski najstnik mi v roke poriva skodelico odlične ekspresne kave. Illy, jaz pa še vedno sanjam o daljnih deželah, o rajskih podobah novega tisočletja, ki so vse prej kot kičasto pobarvane in spolirane podobe pomirjujočega Disneylanda ali provincialnih srednjeevropskih mestec z individualnimi zidanimi hišami in garažami,

paviljoni osamelci

Nekatere države, med njimi tudi naša mikroskopska domovina, svojih paviljonov v Giardinah nimajo in so zato raztresene po različnih delih centralnega dela Benetk. Tako, na primer, razstavljajo Hong Kong, Luksemburg, Srbija in mi – Slovenci. Med iskanjem slovenske galerije povsem slučajno naletim na srbsko, katere razstava je mnogo boljša od poskusa postavitve desetih fotografij v enornem uradnem paviljonu v Giardinah, ki so ga podedovali od naše nekdanje skupne države.

Hong Kong znova fascinira s svojimi prefabriciranimi stanovanji v več kot 50-nadstropnih stolpnih, nenavadnimi interierji (nekakšna pretirano sijoča plastična inačica pohištva v slogu Ludvika "najbolj kičastega"), ki jih ponujajo naprodaj svojim petičnežem ter prepletom vedno in povsod še vedno prisotne tradicije. Pred slovensko galerijo A+A se znajdem pol ure prepozno, a moj nacionalni ponos ni dovolj velik, da bi svoj obisk Benetk, vidno umirajočega mesta, podaljšala še za en dan.

Sao Paulo: favela na levi se ironično imenuje Paraisópolis(Rajsko mesto). Avtor: Luiz Arthur Leirao Vieira (Tuca Vieira)

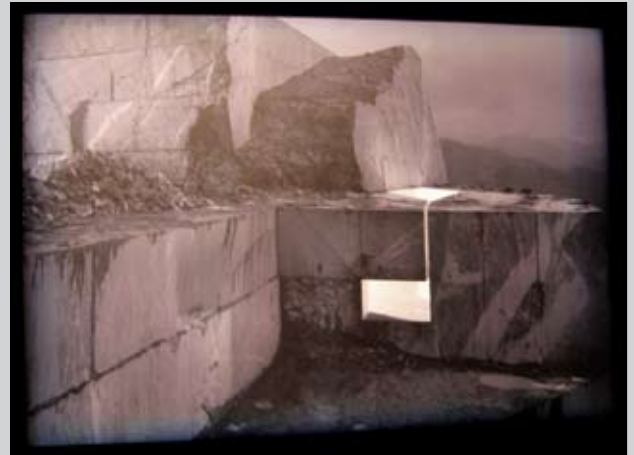

V začetku letošnjega leta na novo zgrajeno naselje Acataeppec v Mexico Cityju. Avtor: Scott Peterman

Arhitektura meditacije - Tong Li, Kitajska (foto: Boštjan Bugarič)

RICHARD BURDETT (1956) rojen v Rimu. Je profesor arhitekture in urbanizma na London School of Economics (LSE) in svetovalec za arhitekturo londonskega župana. Njegovo delo temelji na povezovanju teoretičnega polja arhitekture in urbanega planiranja z rezultati raziskovanja skozi urbane in politične prakse. Je pomemben predstavnik londonske arhitekturne scene skozi delo galerij 9H Gallery, Architecture Foundation in LSE Cities Programme ter Urban Talk Force s strani britanske vlade. Veliko je pripomogel kot organizator javnih prireditev (med drugim v Tate Gallery, BBC in NM Rothschilds). Izkušnje ima tudi kot član različnih mednarodnih žirij za natečaje, kot na primer za Muzej moderne umetnosti v Rimu, Tate Modern v Londonu in na Forumu 2004 v Barceloni. Njegovo delo je izjemno pomembno, saj poskuša teoretične modele pretopiti v aplikativne modele prakse tudi skozi organizacijo letnih srečanj za župane evropskih mest. V tem okviru je glavni krivec za Urban Age, cikel mednarodnih konferenc na temo mest, ki so se odvijale v New Yorku, Šanghaju, Londonu, Berlinu, Mexico Cityju in Johannesburgu pod pokroviteljstvom Deutsche Bank in London School of Economics (LSE). Kot kustos je sodeloval pri več kot 40 sodobnih arhitekturnih razstavah, za BBC je predstavil dokumentarec o Villi Malaparte.

Utrinek z italijanskega paviljona (foto: Boštjan Bugarič)

lahko mesta spreminjajo svet?

Letošnji arhitekturni bienale obeta veliko več skozi razstavišni prostor Arzenala v primerjavi z razdrobljenostjo koncepta med paviljoni Giardinov. Podobe potrošnje, grafiki in analize se skozi Giardine konstantno ponavljajo iz paviljona v paviljon, le redki so presežki. Izpostaviti velja skandinavski in kitajski paviljon, oba sta se v masi podob najbolj približala pojmu trajnostnega. Poznavanje tradicije in izpeljava sistemov na modelu naravnih materialov in družbenih navezav dajeta podobo sodobne arhitekture za jutri.

V Arzenalu je v vseh letih razstavljanja prvič moč jasno občutiti zelo jasen koncept in idejo, h kateri nas pelje pomen razstavljenega materiala. Začetek nazorno opisuje mesta v spreminjajočem se svetu globalizacije. Megapolisi so izzivi za spremembe in inovacije, kjer se za problematike velikega merila, neprestano povečevanje prebivalstva, konstantne migracije, družbene in kulturne menjave išče nove rešitve. Razstava se obrača na konkretne problematike sodobne družbe v mestih, v katerih živi dandanes več kot polovica svetovnega prebivalstva. Navkljub negativnim posledicam, ki jih prinaša današnja podoba razvoja mest, ostaja razvojna prihodnost odprta za spremembe. Razvojne možnosti se lahko usmerjajo v smeri trajnostnega načrtovanja s sodelovanjem urbanistov in arhitektov, mestnih oblasti in vlad ter uporabnikov. Z večanjem postajajo mesta zgoščena območja nenehnih družbenih izmenjav, kjer se skozi različne tokove oblikuje fizična podoba sodobnega sveta. Migracije, nadvlada globalnega kapitala in interesi političnih gibanj, vsi so vzroki za največje globalne krize, ki se kažejo skozi večanje revščine, kulturne konflikte in okoljsko degradacijo. V teh okvirih je vloga urbanista v iskanju strategij in orodij za oblikovanje razvoja, ne pa samo zadovoljevanje estetskih potreb. Prostor se mora oblikovati po potrebah, ki jih stimulirajo "demokracija, pravica, trajnostni razvoj, toleranca in dobro gospodarjenje", pravi Richard Bur-

dett, ki je tokrat oblikoval bienale. Z univerzalnimi predlogami je sprememba skorajda nemogoča, rešitve se morajo zato usmerjati na lokalno raven in na principu od spodaj navzgor širiti primere dobre prakse širom sveta.

Skozi 300 metrov razstavnega prostora nas avtor popelje po 16 velikih mestih, ki se nahajajo na štirih kontinentih: Šanghaj, Mumbai in Tokio v Aziji, Caracas, Mexico City, Bogota, Sao Paolo, Los Angeles in New York v Amerikah, Johannesburg, Kairo in Carigrad v Afriki in Mediteranu ter London, Barcelona, Berlin, Milano in Torino v Evropi. Razstava predstavlja urbanistične in arhitekturne projekte, ki lahko oblikujejo nov način življenja v mestih. Gre za sodobne socialne, ekonomske in kulturne profile, ki jih je potrebno upoštevati za razumevanje sodobnih urbanih aglomeratov. Ob zaključku bienala bo izdana Agenda za mesta XXI. stoletja, ki bo poseben delovni instrument, namenjen gospodarnejšemu upravljanju in regulaciji kompleksnih sistemov mest.

Izpostaviti velja tudi dogajanje v italijanskem paviljonu, kjer so bile s strani trinajstih mednarodnih inštitutov predstavljene študije za sodobna mesta prihodnosti (Berlage Institute, ETH Studio Basel – Contemporary City Institute, SENSEable City Laboratory of Massachusetts Institute of Technology (MIT), Schrumpfende Städte – Shrinking Cities, The Architecture Foundation in MoMA, OMA/AMO, The Royal College of Art of London, The University of Texas Austin, Universidad Iberoamericana, Istituto Universitario Architettura Venezia (IUAV) in Urban Design Research Institute (UDRI)). Projekti se obračajo predvsem na arhitekta, ki lahko in mora razumeti ekonomske in družbene procese mesta, da se lahko loti načrtovanja. Bienale kljub vsemu ni namenjen samemu sebi, ampak poskuša skozi razstavno dejavnost vzpodbuditi različne interakcije skozi delavnice, konference in javna predavanja, kar pripomore k večanju senzibilizacije javnosti na temo trajnostnega razvoja sodobnih mest.

mag. Boštjan Bugarič

Plaža Chowpatty v Mombaju v času festivala Ganesh Festival. Avtor: Jehangir Sorabjee

Izvirna postavitev v nemškem paviljonu: odpiranje v mizo vgrajenih predalčkov z različnimi vsebinami.

Čas za kavo: Illyjeva kavarna v središču Arzenala.

Francoski paviljon v Giardinah bolj kot na arhitekturno intervencijo spominja na marginalno bivališče hipijev.

večjimi od povprečne enodružinske hiše v Johannesburgu in s keramičnimi palčki, ki se dolgočasijo v tako velikih vrtovih, da bi nanje z lahkoto postavili 40-nadstropno kitaljsko stolpnico.

Kamnita mesta

Kdor se je kdaj peljal skozi majhno rudarsko mesto Raša v hrvaški Istri in se pripeljal v Milano z vlakom ter si tako ogledal mastodont, ki se mu pravi milanska železniška postaja, je imel ob pregledu – sicer precej suhoparne – razstave kamnitih mest občutek, da doživlja déj -vu. Metre in metre na stene obešenih fotografij kamnitih mest, starinske makete objektov, ki so nastali v 30. letih minulega stoletja in zato nosijo močan pečat obdobja, ki ga pozna-

mo tudi kot obdobje Mussolinijevega preoblikovanja Italije in njenih takratnih provinc. Na hitro preletim teh nekaj 100 kvadratnih metrov razstave, ki me ne prepričajo. Razmišljam o tem, da se vrnem med podobe mest, ki so me tako fascinirale ... Še enkrat se sprehodim skoznje, tokrat v nasprotno smer, potem pa se vseeno odločim, da si pogledam še Giardine, čeprav kar slutim, da bom znova – enako kot pred dvema letoma – razočarana. Na kamniti klopi ob obali Beneške lagune pojem na pol posušen sendvič in spijem nekaj vode. Zdaj sem nared za drugi del.

Debelo zaprašeni vrtovi

En sam pogled z vhodnega dela v Giardine je dovolj, da mi postane jasno, da raz-

stava ne bo presenetila. Organizatorji arhitekturnega beneškega bienala bi lahko enkrat končno že spoznali, da je paviljonski koncept razstavljanja že davno povozil čas. Na eni strani razstava svetovnih metropol v Arsenalu, katere ključno sporočilo je, da meje med narodi izginjajo in da svet postaja ena sama globalna vas, na drugi strani pa nacionalne ovacije na temo arhitekture posameznih držav, katerih arhitekti očitno niti sami ne vedo več, kaj na bi v teh svojih paviljonih sploh počeli. Že ob obisku prvih štirih postane jasno, da se razstaveni prostor seli tudi na zunanost paviljona: oblečena fasada italijanskega paviljona, ruški prizidki iz lesa, kovinska gradbena konstrukcija (dostop na lastno odgovornost!) nemškega paviljona ter cigansko-hipije-

vsko bivakiranje Francozov v njihovem paviljonu, ki bolj kot na arhitekturni dogodek spominja na new age komuno. Morda bi bilo bolje, če bi se enkrat za spremembo odločili in v okviru beneškega arhitekturnega bienala razstavili raje paviljone same, saj so arhitekturno dovolj zanimivi in večinoma delo renomiranih arhitektov preteklih obdobij in kot takšni sami po sebi arhitekturni spomeniki. Veliko elegantneje in mnogo ceneje, za obiskovalce pa vsakor bolj mamljivo kot sezuvanje čevljev za vstop v japonski paviljon, ki bolj kot na arhitekturno doživetje spominja na senzorično gledališče in obiskovanje ponesrečenih poskusov postavitve socialno angažiranih umetniških instalacij Španije, Hrvaške in Madžarske.

brasilia - mesto na robu

Arhitekturni epicentri so tokrat odprli vrata brazilski arhitekturi. Predavanje je izjemoma, zaradi bienala industrijskega oblikovanja, potekalo v Cankarjevem domu in ne v Arhitekturnem muzeju, kot je za epicentre že ustaljena praksa. Brazilijo je, pod naslovom *Brazilija gradi: od Ministrstva za izobraževanje do Brasílie*, tokrat predstavil dr. Hugo Segawa, redni profesor na Fakulteti za arhitekturo in urbanizem Univerze v Sao Paulu.

Epicenter je odprl pogled na brazilsko arhitekturno ustvarjanje od tridesetih do šestdesetih let prejšnjega stoletja. Na podlagi primerjav modernističnega ustvarjanja v Braziliji in po svetu, je dr. Hugo Segawa orisal protislovno podobo modernega mednarodnega značaja in skrbi za okoljsko ter krajevno tradicijo. Funkcionalizem in racionalizem sta se rojevala v obdobju diktatur in velikih svetovnih nasprotij. Eden izmed temeljnih kamnov brazilskega funkcionalizma je bila razstava *Brazilija gradi*, predstavljena v Muzeju moderne umetnosti v New Yorku, januarja 1943. leta. Takrat so se vrata modernistične arhitekture v Braziliji prvič odprla v svet, saj se do tedaj le-ta v sodobnih arhitekturnih pregledih sploh ni pojavljala. Zahvaljujoč newyorški razstavi, se je katalog po vojni razširil po svetu in postal iskana arhitekturna knjiga, ki je prikazovala najzanimivejšo cvetočo moderno arhitekturo na mednarodnem prizorišču.

Objekti zgodnjega brazilskega obdobja od leta 1940 so Ministrstvo za izobraževanje in zdravstvo (1937-45, Costa, Niemeyer), letališče Santos Dumont (1937) in Brazilsko tiskovno združenje (1936-38, oboje brata Roberto), cerkev v Pampulha (Niemeyer) in so prepoznavni v svetovnem merilu kot zgled povojne moderne arhitekture. Med zgledne primere moderne brazilske arhitekture po letu 1950 lahko uvrstimo Muzej moderne umetnosti v Rio de Janeiru (Affonso Eduardo Reidy), Fakulteto za arhitekturo v Sao Paulu (Joao Batista Vilanova Artigas), Kulturni center Pompéia in Muzej moderne umetnosti v Sao Paulu (Lina Bo Bardi). Prepoznavne

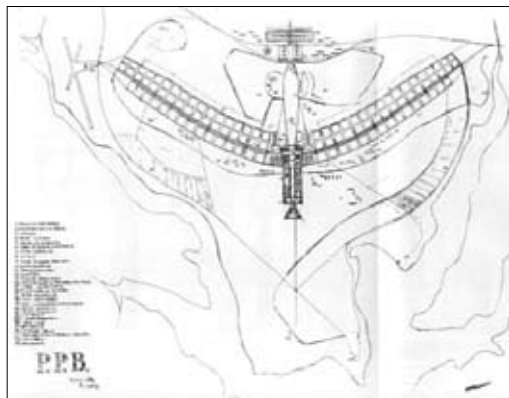
arhitekture te dobe so oblikovali arhitekti Lucio Costa (1902-1998), Oscar Niemeyer (1907), Marcel (1908-1964) in Milton Roberto (1914-1953), Affonso Eduardo Reidy (1909-1964), Lina Bo Bardi

(1914-1992), Paul Mendes da Rocha (1928) in krajinski arhitekt Robert Burle Marx (1909-1994). Vzroki za razvoj arhitekturnega fenomena v Braziliji izhajajo iz vplivov okolja, ki so pogojevali različne

betonske strukture in uporabo brisolejev. Primarna izhodišča brazilske arhitekture izhajajo iz portugalske tradicije, ki se je prilagodila potrebam tropske klime. V drugi polovici 19. stoletja se na brazilski arhitek-

Marcel in Milton Roberto, njuna Casa Cabofrio (1972)

Urbanistična zasnova Brasílie (Lucio Costa, 1957)

Gradnja nove modernistične prestolnice

Lina Bo Bardi (1914-1992) Brazilska arhitektka z izjemnim opusom se je rodila v Rimu. Kasneje se je preselila v Sao Paulo, kjer je leta 1948 odprla studio z Gian Carlom Pallatinjem. Edina prepoznavna ženska v modernistični arhitekturi je poznana po nešteti projektih, najznačilnejša sta Kulturni center Pompéia in Muzej moderne umetnosti v Sao Paulu (MASP). Leta 1990 je bil po njej ustanovljen in imenovan Inštitut Lina Bo e P.M. Bardi, ki promovira brazilsko umetnost in kulturo.

dr. Hugo Segawa je redni profesor na Fakulteti za arhitekturo in urbanizem Univerze v Sao Paulu in avtor mnogih knjig o brazilski in latinskoameriški arhitekturi in krajinski arhitekturi. Njegova zadnja knjiga nosi naslov *Arquitectura Latinoamericana Contemporánea* (Barcelona, Gustavo Gili, 2005). Članke je objavil v *The Journal of Architecture* (Velika Britanija), *Arquitectura Viva* (Španija), *Spazio e Società* (Italija), *Design Book Review* (ZDA), *Archis* (Nizozemska), *Summa* (Argentina). Je član žirije 2° Mies van der Rohe Latin American Award, redni koordinator brazilskega združenja Docomomo in član mednarodnega sveta Docomomo.

Oscar Niemeyer, Ministrstvo za zunanje zadeve

Lina Bo Bardi, Muzej moderne umetnosti v Sao Paulu

Arhitekturni epicenter se 14. novembra seli na Nizozemsko. Predavanje o nizozemski arhitekturi od 1990 do danes bo v Arhitekturnem muzeju Ljubljana ob 18. uri predstavil prof. dr. Bart Lootsma z Inštituta za arhitekturno teorijo iz Univerze v Innsbrucku.

turi pozna občuten francoski vpliv, predvsem s strani funkcionalizma Le Corbusierja.

Pri obravnavi moderne brazilske arhitekture nikakor ne moremo mimo glavnega mesta Brasilie. Predlog za premestitev glavnega mesta se je oblikovala že v 19. stoletju, predvsem zaradi prenasitnosti obalnega Ria de Janeira. Glavni pobudnik, ki je idejo novega glavnega mesta materializiral, je bil tedanji predsednik Brazilije Juscelino Kubitschek. Med leti 1957 in 1960 se je oblikovala nova prestolnica, ki je tedanje glavno mesto države Rio de Janeiro pretopila v novo modernistično Brasílio. Lokacija nove prestolnice je bila izbrana zaradi ugodnih topografskih pogojev in boljše dostopnosti. Na natečaju za razvoj mestnega urbanizma je zmagal Lucio Costa, predsednik Kubitschek pa je k projektiranju javnih mestnih objektov povabil Oscarja Niemeyerja. Na začetku je bila Brasílio geografsko izolirana, kasneje pa jo

je zajel migracijski val prebivalcev, predvsem iz revnejših delov države.

Očitno so mnenja o tem umetnem mestu izrazito deljena, saj se predavatelj nikakor ni odzval na vprašanje o problematiki favel. Mesto »Ptice v letu« prinaša zaradi funkcionalističnega načrtovanja, ki ne predvideva socialnih sprememb v sodobnem času, marsikatero negativno posledico. Marsikateri modernistični objekt je tako le estetsko dovršen, za sodobne družbene potrebe pa nefunkcionalen. Velike razdalje med objekti povzročajo izgijanje javnega človeka z ulice. Javni transport je neučinkovit; izgradnja podzemne železnice je počasna zaradi pomanjkanja denarja, kar povečuje rabo avtomobilov. Cene stanovanj so v primerjavi z ostalimi brazilskimi mesti izjemno visoke. Ob vsem tem se mi poraja vprašanje, če je formalistično dovršena in izpolnjena Brasílio mesto družbene prihodnosti ali ga tako vidijo le arhitekturni teoretiki?

Kako se čuti vpliv razraščajočih se favel na razvoj modernističnega mesta Brasília?

HS: Okrog Brasilie se širi poseben pas satelitskih naselij, ki se razvijajo ob modernističnem načrtu Lucia Coste. V tem primeru govorimo o satelitskih delavskih naseljih in ne favelah, kot jih poznamo v primeru Rio de Janeira ali Sao Paula. Na primerih velikih megapolisov ne moremo socialnega vzorca poenostaviti v razločevanje na bogate in revne ljudi. Takšen kontrast je sicer opazen na primeru prestolnic, kot sta Sao Paulo in Rio de Janeiro, medtem ko je Brasílio po mnenju njenih prebivalcev najprimernejši kraj za bivanje.

Kako je definiran rob med modernističnim mestom Brasílie in satelitskimi naselji?

HS: V življenju mesta ne obstaja tako ostre meje kot so fizične omejitve med modernističnim mestom in satelitskimi naselji. Ljudje, ki živijo v satelitskih naseljih, delajo v mestnem središču. Z ugodnimi prometnimi povezavami imajo omogočen dostop tudi do zelenih območij, ki služijo rekreaciji. Mestni predlogi, ki podpirajo naravne ureditve in dogajanje na prostem, so dosežki demokratičnosti mesta Brasília, ki ga je v moderni shemi predlagal Lucio Costa.

Katere vsebine vzpodbujajo življenje v mestu Brasílio?

HS: Vsaka regija in vsako mesto ima svoj način življenja, kar velja tudi za Brasílio. Če je mesto brez plaž, še ne pomeni, da je dolgočasno. Takšno mnenje imajo o Brasíliji prebivalci Rio de Janeira. Brasílio je 46 let staro mesto, ki polagoma dozoreva. V njem se počasi razvija bogato kulturno življenje. Res pa je, da se mesto pospešeno razvija na obrobju, da je načrtovanje v teh območjih ne fleksibilno in da ostaja administrativno mestno jedro ob koncih tedna dejansko brez življenja.

quark predstavil quarkxpress server 7

QuarkXPress Server je dinamična tehnologija za založništvo, ki združuje oblikovalske potencialne s funkcionalnostmi, namenjenimi delu v skupini ter ustvarjanju spletno ali podatkovno podprtih komunikacij na zahtevo (on-demand). Spletno podprta in na osnovi predlog (templates) delujoča spletna aplikacija se naslavlja predvsem na poslovne uporabnike, ki z njo lahko »on-line« pregledujejo povezave, prirejajo oblikovane vsebine in jih tudi natisnejo. Vključene so seveda vse novosti iz zadnje različice Quarka. Quarkova strežniška rešitev omogoča avtomatizacijo oglasnih storitev, izvedbo katalogov, splet-v-tiskanje in neposredni marketing. Več informacij na www.quark.com/Server7. I. H.

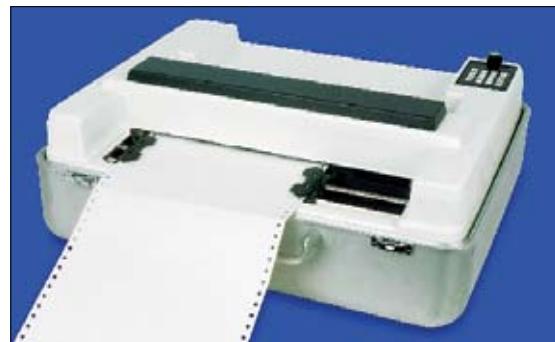
imamo res v mislih prav vse?

Oblikovanje za vse pomeni, da čim večjemu številu uporabnikov, posebno starejšim, ljudem z različnimi telesnimi oziroma gibalnimi nezmožnostmi ter tudi vsem neprištevnim ali drugače prizadetim posameznikom, omogočimo neovirano uporabo izdelkov ali predmetov iz naše okolice, in to ne tako, da zanje ustvarimo posebne izdelke, ki jih imajo za »drugačne« in jih takoj ločijo od »vseh drugih«, ampak da oblikujemo izdelke za splošno rabo, tako da jih lahko uporabljajo vsi – »zdravi« in ljudje s takšnimi ali z drugačnimi okvarami ali s pomanjkljivostmi.

Izraz »oblikovanje za vse« se je uveljavil šele v zadnjem obdobju, je pa popolnoma enakovreden izrazom, ki so se do zdaj pojavljali bolj pogosto in so se glasili kot »univerzalno oblikovanje«, »oblikovanje brez ovir« ali »oblikovanje za posebne potrebe«. Vse te so danes različne socialne študije že opredelile kot manj ustrezne ali celo neustrezne. Bistvo oblikovanja za vse je, da ne ustvarja mej med ljudmi na osnovi njihovih rasnih ali drugačnih pomanjkljivosti. Ostra ocena strokovnjakinje s področja sociologije, ki se že vse življenje ukvarja s pomočjo in svetovanjem ljudem z različnimi pomanjkljivostmi, je bila, da je večina uporabniških izdelkov dandanes zasnovana za atletskega, visokoraslega, vsestranskega moškega – nekakšnega arhetipa ameriškega uglednega vojaka marinca. Vsi drugi so bolj ali manj pozabljeni ali zapostavljeni.

Oblikovanje za vse mora zato zajeti oblikovanje izdelkov, storitev ali aplikacij, ki so primerne čim več mogočim uporabnikom brez kakršnih koli omejitev, oblikovanje izdelkov, ki so enostavno prilagodljivi različnim skupinam uporabnikov, in oblikovanje izdelkov, ki imajo standardizirane vmesnike, uporabne v povezavi z različnimi vmesniškimi interaktivnimi napravami. Oblikovanje za vse preprosto pomeni oblikovanje z nenehnim zavedanjem, da se lahko že naslednji dan tudi mi uvrstimo med tiste, ki so iz takšnih ali drugačnih vzrokov pri uporabi izdelkov za vsakdanjo rabo odvisni od pomoči drugih. Naj kot primer za razmislek navedemo le nekaj »rešilnih bilk«, ki se jih bomo morda prav kmalu oprijeli.

Različni modeli osebnih računalnikov z vgrajeno podporo Braillovi pisavi. Različno število tipk (20, 40...) je prilagojeno zahtevnosti uporabnika, vsi modeli pa podpirajo modrozobo povezavo z mobilnim telefonom. Kombinacija obojega slepin in slabovidnim omogoča, da pišejo sms-e in uporabljajo e-pošto. Dodatek računalnikom je seveda tudi tiskalnik, katerega izdelki so reliefni.

Pisalni stroji so iz pisarn že skoraj izginili, a tale izdelek je pred štirimi leti vendarle navdušil komisijo Bienala industrijskega oblikovanja, da mu je podelila častno priznanje. Imenuje se Tatrapoint adaptive, odlikuje pa ga tako prilagodljivost kot privlačen izgled. Staromodnejši uporabniki namesto računalnika in tiskalnika radi uporabijo kar navaden papir – no, ne čisto navaden, tudi ta je narejen za reliefno pisanje z Braillovo pisavo.

... moj svet je teman ...

Ob teh besedah po navadi pomislimo na vse tiste, ki so popolnoma slepi in so pri svojem gibanju odvisni od pomoči drugih. Zanje je bila odkrita t. i. Braillova pisava, to je pisava, ki jo ljudje z močnimi okvarami vida, ki pa se istočasno ponašajo z veliko večjo dojemljivostjo na področju drugih čutov, kot so na primer vonj, sluh in seveda otip, odčitavajo z dotikom prstov. Pisava je reliefna, da jo prikazemo, pa potrebujemo dve vrsti pripomočkov. Prvi so tisti, s katerimi besedila vnašamo, dandanes so to predvsem računalniki, drugi pa tisti, s katerimi ta ista besedila tiskamo in naredimo primerna tudi vsem drugim oziroma podobnim. Pri nas so res redkost, a v tujini je na tržišču mogoče dobiti kar veliko različnih modelov tako namiznih kot tudi prenosnih računalnikov z Braillovo pisavo, seveda pa pri tem niso izzeti tiskalniki.

Štiri leta in dva ljubljanska bienala BIO nazaj je izdelek za slepe, to je pisalni stroj za slepe z nenavadnim imenom Tatrapoint adaptive, prejel častno priznanje za »nenavadno organično izpeljavo haptično prijazne, ergonomsko dognane funkcionalne rešitve posebne oblikovalske naloge«. Danes ga lahko zasledimo na vseh strežnikih, ki ponujajo tovrstne izdelke.

Ena izmed pojavnosti »slepote«, s katero se srečamo skoraj vsi, je tudi t. i. starostna slabovidnost. Le redki so, ki se po 50. letu lahko pohvalijo z orlovskim vidom, večina se nas mora zadovoljiti s povečevalni lečami ali kar z očali. In neskončno pobesnim, ko prejmemo v roke, na primer, z drobnimi pisavami in na pisanem ozadju natisnjeni gledališki list, katerega vsebino bi le težka prebral že pod močno dnevno lučjo, kaj šele pri rdečkasti luči poltemne dvorane. Oblikovalci, ki svoje oblike dandanes ustvarjajo izključno digitalno in ob tem poljubno povečujejo velikost pogle na zaslon (View), najpogosteje niti ne pomislijo, kako težko bodo njihove »stvaritve« prebirali skoraj vsi, ki so starejši od 50 let, in veliko mlajših prav tako. Seveda pa težko razumemo, da na to isto dejstvo pozabljajo naročniki publikacij oziroma tisti, ki obiskovalce s prospekti vabijo, da pri njih pustijo svoj denar!

»Drugačneže« z oslabeлим vidom izda prebiranje besedil iz časopisov ali računalnikov z vsaj polmetrske razdalje, pri čemer nečimrnost ukazuje, da »okvaro« čim dlje skrivajo. Zato so še kako dobrodošli pripomočki, kot so povečevalne lupe za branje tiskanih ali digitalnih besedil. Te zasledimo kot žepne naprave ali pa na primer kot dodatek računalniškemu zaslonu. Za vse, ki jim je prebiranje drobnih besedil na računalniškem zaslonu mučno, obstajajo tudi računalniški programi, namenjeni le povečevanju računalniške slike za lažje prebi-

Video-povečevalniki so naprave, ki povečajo besedila in slike z digitalno povečavo od 3,5 pa vse do 28-krat. So primernih mer in majhne teže, tako da zlahka najdejo prostor v vsakem žepu, podpirajo tudi barve, ipd. Ponudba možnosti je skladna z nakupno vrednostjo, kot povsod drugod.

Video povečevalec v obliki zaslona le odčitava tiskano besedilo in ga uporabniku po željah poveča, medtem ko je zaslonski filter namenjen povečavi pogleda na računalniški zaslon. Narejen je za 15 in 17-colske zaslone in je dražjim nadomestilo programskim rešitvam; recimo tem podjetja Lunar.

ranje besedil. Na slabovidne ljudi morajo misliti tudi vsi tisti, ki opremljajo javne prostore, in tam namestiti izdelke, ki so berljivi »za vse«.

Slepi in slabovidni tako ne morejo uporabljati enakovredno kot vsi drugi nekaterih tako običajnih in vsakodnevnih predmetov, kot so ure. Proizvajalci so si zato zanje omislili digitalne govoreče ure, zapestne ure, katerim je mogoče dvigniti zaščitno steklo, da se z otipom odčita čas, opremili javne prostore z govorečimi znaki ipd.

Tudi branje je opravilo, za katerega potrebujejo posebej zanje prilagojene knjige. Te so bile do zdaj natisnjene z Braillovo pisavo, digitalna doba pa je tudi tukaj prinesla novost – digitalne govoreče knjige. Vsi drugi jih lahko s pridom uporabijo kot gradivo za branje »za lahko noč«, slabovidnim pa so nepogrešljivi pripomočki. Komercialno ime zanje je »daisy book«.

Digitalna doba slabovidnim prinaša še vrsto drugih uporabnih pripomočkov, med katere nedvomno sodijo tudi naprave za določanje zemljepisnega položaja – GPS-i – in nanje navezani vodiči. Z njihovo pomočjo lahko ob glasovnem vodenju slabovidni končno postanejo neodvisni pri svojem gibanju po mestu. Različnih rešitev se vsak dan pojavlja več, le ena izmed njih je ideja o oprijemnih ograjah, kjer bi bila z Braillovo pisavo napisana lokacija (ulica ipd.); v prejšnji številki smo pisali o rešitvi, ki je na mednarodnem natečaju navdušila žirijo – čevlji z vgrajenim GPS-om, ki vodijo lastnika na osnovi gibalne senzorike pa še veliko tega bi lahko naštel.

Naši vsakodnevni spremljevalci ...

Življenje brez mobilnih telefonov skoraj ni več mogoče – a tudi z njimi pogosto ni prav lahko. Proizvajalci namreč preprosto ignorirajo dejstvo, da so uporabniki mobilnih telefonov tudi starejši, bolni ali drugače prizadeti ljudje. Vsi ti prav nič ne potrebujejo množice funkcij (najpogostejše multimedijsko naravnanih), »poduhovljenih«, z različnimi odsevi osvetljenih ploskih gumbov, še SMS-ov in digitalnih fotoaparátov ne potrebujejo. Pomembno jim je le, da čim hitreje in s kar najmanj fizičnega ter miselnega napora pokličejo svoje najdražje. In kako je to preprosteje kot prek neposrednega gumba za klic? V preštevilnih slovenskih prodajalnah mobilnih telefonov boste prav gotovo zaman iskali vsaj en primeren model!

Ob tem daje misliti podatek, da naj bi bilo po nekaterih predvidevanjih do leta 2050 kar 34,5 odstotka prebivalstva Evrope starejšega od 60 let! In navkljub vse večji digitalni pismenosti bo med njimi še vedno veliko takšnih, ki bodo že prisegali na preprostost uporabe digitalnih naprav. Naslednja stvar za razmislek, torej.

Govoreče ure z velikimi števkami ali zapestne ure s kazalci, ki jih lahko otipamo. Tudi govoreči znak je dobrodošla rešilna bilka.

Različnih modeli mobilnih telefonov, preprostih za uporabo, bi se razveselil tudi marsikateri starostnik, ki multimedijske podpore telefonom prav nič ne uporablja ali potrebuje.

Govorečim knjigam se reče tudi »daisy book« in so naslednji doprinos digitalne tehnologije k enakovrednosti vseh ljudi na zemlji.

Invalidi in starejši ljudje so neizkoriščen trg, ki ga mora industrija bolje izkoristiti; tem porabnikom mora svoje izdelke tržiti drugače, kot to počne zdaj. Nemška študija je pokazala, da 48 odstotkov ljudi, starejših od 50 let, misli, da izdelki in storitve IKT njihovo starostno skupino obravnavajo neustrezno. Razen tega je študija Microsofta pred kratkim pokazala, da bi imelo 50 odstotkov prebivalstva, starejšega od 59 let, velike koristi od dostopnosti tehnologij IKT. Dostopne in vsem namenjene tehnologije so ustvarile nova delovna mesta v samem sektorju, zlasti v malih in srednje velikih podjetjih, ki so tlakovala pot inovacijam na področju dostopnih tehnologij in napredku na novih področjih ter v novih poklicih.

V Evropi delujejo različni telefonski sistemi, ki med seboj niso združljivi. Gluhi in naglušni se z uporabo obstoječih telekomu-

nikacijskih sistemov v Evropi in mednarodnem prostoru ne morejo sporazumevati v realnem času.

Razvoj nove računalniške tehnologije je slepim znatno zmanjšal njihove možnosti uporabe osebnih računalnikov – medtem ko so leta 1990 lahko uporabljali 99 odstotkov osebnih računalnikov, jih je danes zaradi na primer večje uporabe vidnih ukazov v zadnjih letih za slepe dostopna le tretjina.

Digitalna televizija, ki je vse bolj pomembna tehnologija za interaktivno komunikacijo in seznanjanje javnosti, je za invalide težje dostopna kot analogna. Digitalna tehnologija se močno naslanja na vizualni prikaz in vizualne ukaze, zato je zelo zapletena za uporabo in lahko izključi nadaljnjih 4,4 odstotka televizijskih gledalcev, ker je težje dostopna.

vsi drugačni, vsi uporabniki

Različni smo si po spolu, barvi polti, fizičnih sposobnostih in telesnih značilnostih. Različni smo si tudi po navadah, potrebah in željah. Različni smo si po vedenju, znanju in miselnosti. Kljub drugačnosti pa si vsi želimo bivati v okolju, ki ga poznamo in razumemo. Oblikovanje zato ustvarja uporabne in prilagodljive izdelke, da ne bi tako postali ujetniki v lastnem kompleksnem svetu.

Bivanje v umetno ustvarjenem prostoru je s hitrim načinom življenja že tako dovolj zapleteno. Želimo si izdelkov, ki nam delo olajšajo in poenostavijo, ne pa dodatno zapletejo. Oblikovalci in inženirji se sicer trudijo za enostavno, dostopno in pregledno okolje, ki bo človeku prijazno, a pogosto se zaradi nedokončanih konceptov ali preobsežnih funkcij izdelki razvijejo v komplicirane naprave, ki doživijo odpor in zavrnitev s strani uporabnikov. Neuspeh je pogosto povezan z nepripravljenostjo uporabnikov na inovacijo, zato so potrebni dodaten čas, izboljšave in znanje, da napravo prepozna jo za učinkovito. Kavni aparatov, kamer in fotokopirnih strojev ne bi nikoli bilo, če avtorji ne bi zaupali lastnim vizijam in če pri svojih inovacijah ne bi vztrajali. Tako so raz-

lične inovacije šele po več zavrnitvah na trgu uspele postati nenadomestljivi pomočniki, kot jih poznamo danes. Razumljivost, uporabnost in enostavnost rokovanja z izdelkom so ključne lastnosti, ki onemogočajo, da postanemo njegovi sužnji, zapostavljeni zaradi slabo opravljene naloge avtorja izdelka.

Dobro, boljše, uporabno

Dobro oblikovani izdelki uporabnikom ne dopuščajo napak, saj se z njimi lahko rokujejo na en sam način. Dobro oblikovani izdelki so večni in splošno rabljeni, in sicer ne glede na starost, spol ali telesne značilnosti. Oblikovanje izdelkov je plod premišlje-

Dobro oblikovani izdelki so večni in splošno rabljeni, in sicer ne glede na starost, spol ali telesne značilnosti.

nega in odgovornega delovanja, katerega temelj je poznavanje končnega uporabnika. Pri tem so vsi vidiki – od prvega stika z izdelkom do vsakodnevnega rokovanja, ergonomije, prilagodljivosti, konteksta, v katerem se izdelek znajde, ali materialov, s katerimi prihaja v stik. Z opazovanjem čim širše populacije, tudi tiste zunaj meja „normalnega“ ali splošno sprejemljivega, dobijo določen spekter meritev. S skupinskimi intervjuji med populacijo se zaupajo želje, potrebe in lastne predstave o prihodnjem predmetu. Zbirka podatkov potem služi kot temelj za nadaljnje razporejanje strukturnih delov v funkcionalno celoto. Izdelki za široko porabo naj bi bili oblikova-

ni tako, da bi čim bolje opravljali svoje poslanstvo. Kako izkoristiti obliko embalaže, je izzvalo tudi študentko oblikovanja Deborah Adler z univerze v New Yorku. Zasnovala je stekleničko za zdravila clearRx, ki ni klasične valjaste oblike in stoji na pokrovu. Embalažo lahko starejši in bolni odpirajo ter uporabljajo brez velikih naporov. Na sploščeni stranici se nahaja več površine za nalepke, na katerih so navodila o uporabi zdravila in opozorila o kontraindikacijah. Pokrovček je dovolj velik tudi za tiste, ki težko uporabljajo roke, barvni obročki pa označujejo vrsto zdravil. Farmacija Target želi z inovacijo pokazati, da lahko tudi ustaljene oblike še bolj izpopolnimo. Vključevanje različnih ljudi v procese oblikovanja je nujno za nastanek razumljive in preproste embalaže, ki je lahka za odpira-

Zunanost in notranjost električnega vlaka virgin pendolino.

Kuhinjski pripomočki OXO so upoštevali želje, kako olajšati delo svoji ženi, oboleli za vnetjem sklepov.

Prednosti in pomanjkljivosti pisanja z levo roko so bila izhodišča za nastanek tega pisala.

nje in shranjevanje, ali pa takšne, ki vsebuje nevarne snovi. Čistila in kemikalije so v plastenkah shranjene tako, da so zavarovane pred razlitjem ali užitjem tekočine. Poznavanje uporabnika je pomembno tako za udobno rešitev težave kot tudi za preprečevanje uporabe in s tem povezanih morebitnih nesreč.

Odgovornost oblikovanja do družbe

Oblikovanje v javnem prostoru stremi k vsestranskosti in večji dostopnosti. V njem se srečujemo z različnimi težavami: stopnice so ovira za človeka na invalidskem vozičku ali mater z vozičkom, vidna obvestila niso učinkovita pri slepih, sedeži v javnih prevoznih sredstvih niso ustrezno veliki za močnejše ljudi. Oblikovanje naj bi z ustreznim načrtovanjem preprečevalo tovrstne težave in jih ugodno premestilo. Namesto stopnic se uvajajo pomožna dvigala ali nadržseče klančine, vidna obvestila se prenesejo v tipno površino na tleh ali otipljivo signalizacijo, besedila nadomestijo piktogrami, širina sedežev se lahko poljubno raztegne v klopi pri cestnem prometu.

Filozofija podjetja Virgin, ki je v lasti sira Richarda Bransona, temelji na uporabnikovem udobju in

Poznavanje uporabnika je pomembno tako za udobno rešitev težave kot tudi za preprečevanje uporabe in s tem povezanih morebitnih nesreč.

ugodju. Njegova vizija se je po osvajanju prevozov na nebu prenesla tudi v popotovanja z vlakom. Projekt je vključeval spremembe – od prestrukturiranja voznih povezav do oblikovanja detajlov vozila, kot so sedeži ali meniji v jedilnem vagonu. Obliko in notranjost električnega vlaka virgin pedolino so zasnovali v studiu Priestman Goode, kjer so zaradi kompleksnosti in želje po izvirnosti svoje rešitve napisali Rdečo knjižico pravil. V njej je opisan vsak predmet, s katerim bo imel potnik opravka. Njihova oblikovalska filozofija uporabnika razvaja, ob tem pa ga še prese- neča in zabava. Z njo so želeli do potankosti vpeljati duh Vigna v vsak detajl in pričarati ugodje, sproščenost ter kakovostno potovanje tako za potnike na invalidskih vozičkih kot za tiste v prvem razredu. Temu so podredili tudi posebno pripravljene menije, obroke kot tudi serviranje in pogrinjke. Zunanost

vlak se predstavlja skozi mehko obliko, poudarjeno z rdečimi linijami za simbol Velike Britanije in dodatkom modne rumene.

Vrednote celostnega oblikovanja so z globalizacijo postale nujnost – izdelek mora biti razumljiv tako za Američana kot tudi Kitajca ali za Slovence. Takšen način razmišljanja se je prenesel tako v oblikovanje vsakdanjih izdelkov kot tudi v načrtovanje arhitekture in urbanizma. Različnost uporabnikov daje oblikovalcu možnost za drugačno obravnavo težave, kar s seboj prinese možnosti inovacij.

Uporabnost – alfa in omega oblikovanja

Oblikovalski pristop naj bi dal ugoden izdelek za uporabnika. Relacija izdelek – oblika – uporabnik je še posebej poudarjena pri *User centered design* (UCD) ali oblikovanju, usmerjenemu k uporabniku. Oblika ne sledi le funkciji, ampak favorizira uporabnika, ki postane odgovor na vse faze zasno- ve. Takšen način se ne ozira na raziskave tržišča, ki so odsev trenutnih smernic, ampak prisega na brez- časne maksimal- no uporabne pred- mete. Ergonomija se vključuje v obli- kovanje, ko je pro-

izvod že v opravljanju svojega poslanstva. Relacijo uporabnik – izdelek razloži v obliki merjenega fizičnega napora pri uporabi za primere nesreč ali poškodb.

Še bolj se na uporabnike s posebnimi potrebami osredinja *Universal design* ali *Design for All*, ki po vseh pravilih ne želi zapostavljati in stigmatizirati. Ravna se po sedmih temeljnih principih, ki človeku zagotavljajo enakost pred uporabo, splošno dostopnost ter prilagodljivost situaciji in potrebi. To naj bi bilo doseženo z enostavnostjo in intuitivnostjo uporabe, ki naj ne bi terjala veliko psihičnega in fizičnega napora. Namesto gumbov se oblikujejo "ježki", ki s pritiskom ali potegom zapnejo ali od- pnejo oblačilo oziroma obutev. Danes se takšen način odpenjanja pojavlja na oblačil- lih za otroke, kjer ni potrebno vlagati truda v zamudno zavezovanje.

Podatki, opozorila in navodila, ki so nujno potrebni za pravilno rokovanje

Usmerjenost oblikovanja k uporabniku lahko postane glavna konkurenčna prednost izdelka.

rabnike vključili v začetno fazo zasnove, v nadaljevanju pa so prispevali k ovre-

dnutenju prototipov, izdelanih iz pene. Kljub obsežnemu in kompleksnemu razvoju so pripomočki Good Grips na trgu doživeli dober sprejem in dobili najodmevnejše oblikovalske nagrade, v svoji zbirki pa jih hrani tudi Muzej moderne umetnosti v New Yorku. Usmerjenost oblikovanja k uporabniku lahko postane glavna konkurenčna prednost izdelka. Dosledno upoštevanje zmognosti ljudi s posebnimi potrebami ustvarja ugodnejše rokovanje z izdelkom za vso širšo populacijo, zakaj torej ne bi vsi kuhali z uporabnim in zanimivim orodjem.

Za konec pogled v prihodnost

V prihodnosti prevladujejo sistemi iz tako imenovanega Adaptive Designa ali prilagodljivega oblikovanja. V prvem delu filma Matrix se napoved temne prihodnosti kaže skozi proces, kjer postane človek suženj inteligentnih strojev. Realno gledano zadeve niso tako pesimistične, čeprav leži prihodnost v pametnih, naučenih robotih, ki so sposobni samostojnih prilagoditev, samopopravil in vzdrževanja. Danes so tovrstne naprave, ki so preproste za uporabo, še redkost, saj se za enostavnimi sistemi skrivajo kompleksnost, premišljenost in dolgotrajen razvoj.

Oblikovanje danes snuje vedno manj izdelkov, ki stigmatizirajo starejše, telesno in duševno

Obsežna raziskava omenjenega podjetja je zajemala skupinske intervjuje s tipičnimi uporabniki

Ljudje s posebnimi potrebami niso le tisti, ki potrebujejo posebno skrb in nego, ampak smo to mi vsi.

in z obolelimi z vnetjem sklepov, raziskavo fizičnih sposobnosti in primerjavo s konkurenčnimi izdelki. S pomočjo podatkov so pripomočke razdelili v skupine, razdeljene glede na gibalne zmognosti zapestja ali roke, kot na primer »zvij in obrni« za zajemalko, lupilce in mešalce, »pritisni in potegni« za nože, »stisni« za škarje in odpiralce za konzerve. Tako so svoje prihodnje upo-

ovirane. Predlagane rešitve postajajo sprejemljive za vsakogar, kajti vsakdo se lahko znajde v podobni situaciji. Mogoče okvare in motnje niso tako hitro opazne kot pri ljudeh, ki so nepremični, delno telesno sposobni, z okvaro vida in sluha, še vedno pa nas na neki način zaznamujejo in omejujejo. Ljudje s posebnimi potrebami niso le tisti, ki potrebujejo posebno skrb in nego, ampak smo to mi vsi.

Modna obuvava z "ježki" nam olajšajo obuvanje in zapenjanje.

Embalaza za zdravila clearRx je preprosta in jasna.

prestižni izdelki gorenja na ogled v središču ljubljane

Najprestižnejši izdelki tovarne Gorenje, izdelani pod blagovnimi znamkami Swarovski, Pininfarina in Monarque, bodo vse do sredine meseca novembra razstavljeni na vpogled najširši javnosti v izložbi blagovne hiše Maxi v središču Ljubljane. V izložbenem oknu, ki gleda na Plečnikov trg, bomo tako lahko občudovali prestižni hladilnik Gorenje z ročno vdolanimi kristali Swarovski, vinsko vitrino Monarque in hladilnik Gorenje Pininfarina. O hladilniku Gorenje Premium Touch s kristali Swarovski so kot o edinstvenem oblikovalskem presežku pisali že številni svetovni mediji, pa tudi v Kliku je bil podrobno predstavljen. Preden ga je pot zanesla v ljubljanski Maxi, je bil razstavljen v znameniti veleblagovnici Harrods v Londonu. Maxi, najprestižnejša veleblagovnica v slovenski prestolnici prav tako slovi po tem, da uvršča v svoj prodajni program predvsem vrhunske izdelke. Če si boste očem všečne lepote zaželeli kot novoletno darilo, jih žal v blagovnici ne boste mogli kupiti, prodajalci v tovarni Gorenje pa vas bodo za gotovo prijazno sprejeli. I. H.

živela različnost!

Ideje so pomemben element v oblikovalskem, proizvodnem in tržnem procesu, ker vedno pomenijo začetek nečesa novega in drugačnega. Porodijo se popolnoma nepričakovano iz vsakodnevnih dejanj iz nenavadnih doživetij in spoznanj. Industrijski oblikovalci se po navdih pogosto obrnejo k človeku, ki je lahko tipičen ali netipičen uporabnik. Z opazovanjem, raziskovanjem in s pogovori dobijo spekter želja, potreb in pričakovanj o prihodnjem pripomočku. Različnost in drugačnost tako pripomoreta k boljšemu razumevanju in načrtovanju boljšega izdelka.

Invalidski voziček postane modni fotelj.

Po večini ni razloga, da bi bili ljudje z večjimi ali manjšimi posebnostmi obravnavani kot neenaki, nesposobni in odrinjeni. Med najopaznejšimi posamezniki iz sveta glasbe in filma, znanstvenikov in politikov je veliko takšnih, ki bi jih lahko uvrstili med ljudi s posebnimi potrebami. Igralka Whoopi Goldberg in podjetnik sir Richard Branson sta imela učne težave in disleksijo, pevca Stevie Wonder in Ray Charles sta bila slepa, igralec Michael J. Fox in astrofizik Stephen

Hawking imata ovirano gibalno sposobnost, nekdanji predsednik Združenih držav Amerike Bill Clinton in britanski premier Winston Churchill ter igralka Marilyn Monroe so imeli govorno napako. Svojih "pomanjkljivosti" niso imeli za napake, ampak so jih izkoristili kot priložnost, da se iz njih kaj naučijo in jih sprejmejo kot del njih samih. Pomanjkljivosti pa imajo tudi izdelki, ki jih vsakodnevno uporabljamo in se nad njimi jezimo, če ne delujejo, se lomijo ali jih pre-

prosto ne znamo uporabljati. Vse te opazke pa so lahko dobra iztočnica za inovacijo ali iznajdbo.

Drugačnost kot izziv

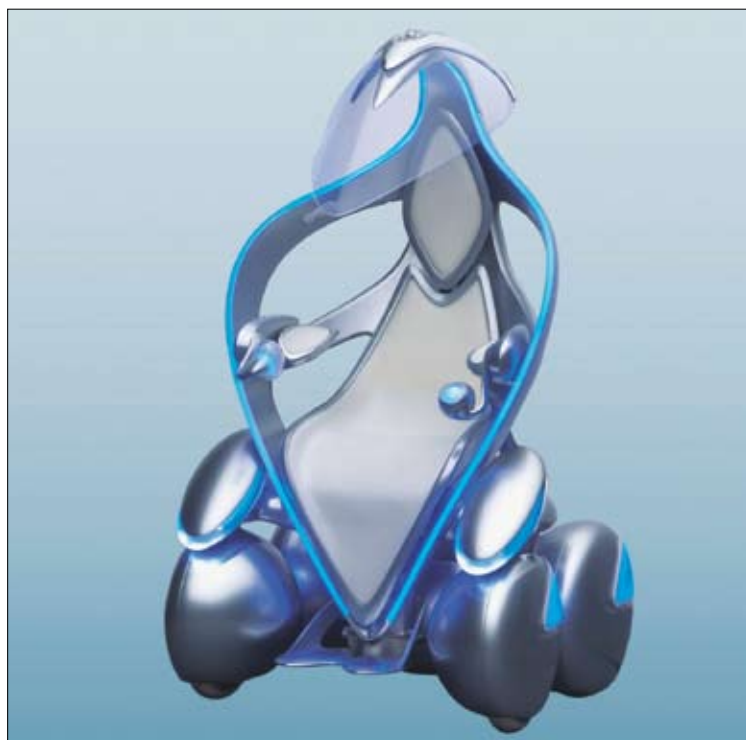
Drugačnost je vse tisto, kar opazimo, opazimo pa ljudi in stvari, ki jih ne srečujemo pogosto, zato pa nam bogatijo znanje in izkušnje. Računalniki so bili ob svojem pojavu zavrnjeni s strani uporabnikov prav zaradi neznanja in strahu pred novostjo,

danes pa si težko predstavljamo življenje brez tega elektronskega pomočnika. Različnost od tipkarskega stroja, pri katerem si imel izdelek hipoma, in kompleksnost računalniške opreme sta bili tudi priložnost za razvoj novih znanosti, delovnih mest, izdelkov.

Različnost ljudi in stik oblikovalca z njimi sta lahko izziv za nastanek popolnoma novih izdelkov ali za izboljšavo obstoječih. Samatha Fountain je s svojim izdelkom žele-

Individualizem in mobilnost, združena v vozilu Funit.

la pomagati ženskam vseh starosti, navad in sposobnosti pri intimnem opraviilu. Netrodnost opravljanja potrebe pri ženskah in enostavnost uriniranja pri moških je sprožila idejo o nastanku SheWee. Zasnovala je pripomoček za uriniranje v stoječem položaju, ki se ga lahko uporabi v naravi, ko so stranišča kilometre stran, ali pri nečistih sanitarijah. Poševno rezan lijaček, izdelan iz trpežne plastike, pralne v pralnem stroju, odvaja urin stran od telesa in zagotavlja zadostno intimnost ter higieničnost. Različnost med spoloma je prispevala k nastanku novega izdelka.

Fizični primanjkljaj postaja z novimi tehnologijami in medicinskimi spoznanji vedno bolj nadomestljiv v obliki umetnih vsadkov, nadomestnih okončin in medicinskih pripomočkov. Meje med oblikovanjem za težko okretne ali popolnoma zdravega človeka se rušijo. Najverjetneje zaradi nastalih filozofij v smislu oblikovanja za vse (universal design, design for all) in prilagodljivega oblikovanja (adaptive design), ki z načrtovanjem prilagodljivih, nastavljenih konstrukcij daje vsakemu možnost, da si ustvari individualno okolje po lastnih željah.

Vedno bolj pa oblikovalci skušajo medicinske pripomočke oblikovati kot futuristične podobe iz znanstvenofantastičnih stripov. Oblikovalec Wai Lam Wong iz Kuala Lumpurja je načrtal robotiziran aparat, ki bolj spominja na udoben, modni stol kot na star okoren voziček. Big foot ali velika noga je oblikovana kot lupina, ki je telesa držala v pravilnem ergonomskem položaju in položaju podpore za noge obenem. Voziček zaradi svoje oblike in barv daje uporabniku možnost, da se pelje v velikem slogu, in sicer ne glede na njegove fizične sposobnosti.

Zamisel o popolni samostojnosti in neodvisnosti se je pri Toyoti razvila v osebno prevozno sredstvo, prijazno do družbe in okolja. Pri načrtovanju so imeli v mislih uporabnika in vozilo kot podaljšek njegovega telesa. I-unit je v odvisnosti od položaja 180 cm visok in 120 cm dolg "voziček", težek 180 kilogramov. Naravno gibanje človeka in njegovih sposobnosti se združuje s tehnologijo na majhnem kompaktnem prostoru. Minimalna poraba goriva naredi vozilo prijazno naravi, s pametnim varnostnim sistemom ITS (vožnja z avtopilotom na posebej označenih cestah) pa zagotavlja sproščenost vozniku. Za še večje udobje skrbi nastavljivi sistem glasbe, barve in ambientalne svetlobe, glede na trenutna razpoloženja. Čeprav je I-unit samo konceptno vozilo in o serijah še ni slišati, je dober primer, kako iz občutka nesamostojnosti nastane inovativni v prihodnost usmerjeni izdelek.

Para- in tetraplegija postajata vir raziskovanja in idej za gradnjo človeških robotov. Na

japonski univerzi v Caqubi so razvili ogrodje, ki naj bi negibnemu služil kot opora pri gibanju in celo dvigovanju predmetov. HAL ali hodeči človek je oblačilo, opremljeno z računalnikom, pritrjenim na hrbtu, in baterijami v pasu. Robot se postopno uči mišike, drže in hoje uporabnika, ki jih v obliki signalov bioelektrični senzorji pošiljajo iz možganov. Znanje nato uporabi kot ukaz za premikanje skeleta, kot to želi uporabnik. Roboti kot samostojna misleča bitja z učenjem postajajo podobna nam in v določenih situacijah nadomestijo naše nesposobnosti in pomanjkljivosti.

Stigmatizacija v medijih ali dobra reklama

Različnost družbe spretno uporabljajo tudi v medijih, kajti drugačnost je prepoznavna in lažje zapomnljiva. Videza "invalidnosti" ne uporabljajo za vzbujanje sočutja, ampak z njim izražajo suverenost in samozavestnost. Ne sprejemajo se kot drugačni, odrinjeni, ampak se počutijo enakovredne vrstnikom, ki jih v nekaterih spretnostih celo presežejo. Za berlinsko združenje hendikepiranih športnikov je agencija TBAW/Nemčija izdelala fotografije golih športnikov z amputiranimi okončinami. Moški z okrnjeno okončino na preprostem ozadju so jasno sporočili: "Smo, kar smo in s tem smo zadovoljni, ker zmoremo početi tisto, kar nas osrečuje!" Zaznamovanost je poudarjena tudi na plakatu za obuvalnico Butanoga, kjer gol moški z amputirano nogo v paru s prijateljico predstavlja izvirna in nenavadna obuvala. Sporočilo je jasno: "Vsi smo drugačni in neponovljivi, kot so izvirni in enkratni njihovi izdelki." Oglasna sporočila danes izkoriščajo najrazličnejša telesa, od popolnih in retuširanih zapekljiv do čisto povprečnih oblin ali pretiranih dimenzij in oblik. Odkrili so zgodbe, ki jih piše drugačnost, brez dolgozevnih parol in z jasnim namenom šokirati ter biti opazen.

Različnost za vsakdanjo uporabo

Modna industrija je bila prva, ki je za lepo vzela estetiko grdega. Presuhe manekenke s krivimi nogami, z nenavadnimi obraznimi potezami so bile pravo nasprotje lepim in zapekljivim oblekam na modnih brveh in fotografijah. Ustvarjali so kontrast, ki je bil prepoznaven, dokler Benetton ni izkoristil vseh potencialov šokantne promocije. Gucci pa ni več mogel narediti manjšega bikinija. Tako je tudi modi postalo jasno, da se po svetu ne sprehajajo supermodeli, ampak da ustvarjajo oblačila za "normalne" povprečne posameznike s takšnimi in drugačnimi težavami.

ln ko že pomislimo, da se nihče ne bo spomnil nič bolj čudnega od anoreksičnih deklet ter drzno izrezanih cunj, je glav-

Hodeči človek HAL je skeletna konstrukcija, ki pomaga pri gibanju in dvigovanju predmetov ljudem z ovirano fizično sposobnostjo.

Lepota telesa pred njegovo nepopolnostjo.

Uriniranje v stoječem položaju za ženske.

ni oblikovalec modne hiše Dior šokiral na predstavitvi kolekcije za pomlad/poletje 2006. V pariški dvorani je poslal na sprehod po modni brvi najrazličnejše pare – majhne, velike, debele, transvestite, prtilkavce. Galliano, ki je znan po spektakularnih performansih in razkošnih oblačilih, je naredil groteskno parado lepote, in sicer pod geslom Vse je lepo. S tem je želel sporočiti, da so oblačila ustvarjena za "normal-

ne" ljudi različnih višin, teže, barve kože, pričrnanj in spolnih usmeritev. Sprijazniti se moramo z dejstvom, da nas drugačnost dela unikatne in neponovljive. Ne smemo se ukvarjati s pomanjkljivostmi, z neznanjem in nesposobnostjo, kajti vse to nas izziva, da postanemo boljši in pametnejši. Drugačnost se torej spleča, če jo obrnemo sebi v prid in prodamo na primer nem trgu. Naj živita različnost in strpnost!

jean-francois bruckner

Samouk francoski ilustrator Bruckner sicer ne sodi v generacijo mlajših ilustratorjev. Njegov profesionalni razvoj se je začel z željo po ustvarjanju stripov, vendar je bilo njegovo znanje takrat še preveč omejeno, da bi se lotil tega. Tako je začel svojo pot kot ilustrator v igričarskih softverskih hišah nezanemarljivih imen (Stywox, Visiware, Delphine Software, Quantic Dream), kasneje pa se je osamosvojil in nadaljeval dela ne samo na področju iger, ampak tudi širše usmerjene ilustracije, katere so najpogostejše krasile različne platnice. Šele v svojih poznih tridesetih letih se je Bruckner lotil stripa *M*, potem ko je že delal s scenaristko Carmen Trefiletti na zgodbi, ki je trenutno sicer v zastoju, z imenom *Apostasy*.

Večina ilustratorjev, vključno z Brucknerjem, se je v želji po širjenju svojih tehnik lotila tudi 3D-ilustracije. A vendarle je njegovo najbolj priljubljeno orodje Photoshop, ki ga intenzivno uporablja zadnjih 10 let svojega ustvarjanja. Primerna temu delu so tudi strojna oprema, ki zajema hiter računalnik z dvema procesorjema, 2 GB pomnilnika in dvojni (21- in 15-palčni) zaslon. Njegov delovni proces se začne pri raziskavah. Kadar se loti nekega projekta, je to ne samo začetna, ampak tudi najpomemb-

nejša faza, pri kateri se poskuša čim bolj poglobiti v nastajajoči izdelek. Tistih nekaj skic, ki jih pri tem ročno naredi, prenese v digitalno obliko in jih računalniško obdeluje naprej. Sklepni proces je dodajanje učinkov, tekstur in barvnih popravkov.

Ne želi izoblikovati nekega trdno določenega risarskega sloga, ampak poskuša le-te čim bolj spreminjati, da bi lahko dosegel raznolikost svojih del. To je tudi tisto, kar njegove stranke zahtevajo in pričakujejo, torej izvirnost in drugačnost. Slogovno so mu

vzorniki Mignola, Schiele, japonski slikarji in impresionisti.

Preden je začel uporabljati digitalna orodja, je svoje slike ustvarjal večinoma z oljnimi barvami, katerih vonj in lastnosti pogreša pri današnji uporabi. Eno njegovih glavnih orodij so svinčniki Derwent Graphic in japonski svinčnik Pentel za barvanje. Še vedno mu risanje na papir pomeni najboljšo tehniko za razvoj sloga in razumevanje risbe ter linij. To, da je bilo olje njegova začetna tehnika, se pozna tudi v digitalnih slikah, včasih do

te mere, da so ljudje začuden, ko jim razložijo, da so v resnici digitalne. Sam opaža, da se ljudje še niso navadili na računalnik kot osnovno risarsko orodje; večina ga obravnava le kot manj pomemben dodatek. A splošno razmišljanje se spreminja z vsakodnevним navajanjem na ta medij: v smislu »začeli smo s kamenjem, nadaljevali s papirjem in zdaj imamo navidezno platno«. In da je le-to samo nova podpora za ustvarjanje in propagando umetnosti, ki bo zakonito nastopila samo z razvojem miselnosti ljudi.

pisanje je obrt

Ko je prišla Julie Lasky na mesto urednice, se je branost ameriške oblikovalske revije ID, ki vedno poizkuša pogledati izven robov oblikovalske stroke, v nekaj letih znatno povečala. Laskyjeva je široko objavljana avtorica in kritičarka v revijah in časopisih, kot so New York Times, Metropolis, Dwell, Architecture, Slate, Surface in The National Scholar ter avtorica dveh knjig. Štipendija jo je leta 1997 privedla v Sarajevo, kjer je raziskovala vpliv bosanske vojne na mestno umetniško kulturo. Isto leto je za svoje delo dobila nagrado Richarda J. Margolisa za socialno angažirano pisanje. Na letošnji Magdaleni je bila Laskyjeva predsednica žirije, ki ni hranila kritičnih besed na račun festivala le zase. Laskyjeva je tudi odlična sogovornica, ki na pisanje in vse, kar je z njim povezano, gleda kot na obrt z vsemi roki, postavljenimi neodvisno od navdiha.

Priprava: Helena Šuštar

ID naj bi bil osrednji glas oblikovanja. Kaj je glavno poslanstvo ID-ja in ali se je to v 50 letih kaj spremenilo?

Glavno poslanstvo ID-ja je dajati navdih profesionalcem s področja oblikovanja, jim predstaviti zadnjo tehnologijo, materiale, aplikacije ter pokrivati oblikovalska področja: arhitekturo, interier, grafiko, interaktivnost in najpomembnejše izdelke. Pred 50 leti, ko je bila revija ustanovljena, je bilo njeno poslanstvo produktno in industrijsko oblikovanje, vendar ni bila nikoli zelo tehnična in je vedno pokrivala zelo različna področja. Ker pa ni bilo dovolj industrijskih oblikovalcev in Amerika podpira specializirane revije, kot je naša, se je med osemdesetimi in devetdesetimi ime preimenovalo iz industrijskega oblikovanja v mednarodno (angl. International). Zato je drugi del mojega poslanstva pokrivati oblikovanje na globalnem trgu in poizkusiti narediti ID zanimiv za vsakega na svetu. Ga vtihotapiti!

Komu je namenjen ID prepročnim ali "mainstream" bralcem?

Ne ravno "mainstream". Poskušamo biti revija za ljudi, ki so oblikovalci, ne glede na to, kateri so. Verjamemo, da imajo oblikovalci več podobnosti kot različnosti. Če sta arhitekt ali modni oblikovalec strogo vizualna in ustvarjalna po načinu razmišljanja in reševanja problemov, želimo govoriti z vizualnim interesom in ustvarjalnim reševanjem problemov. Tudi zato je zelo pomembno, da je ID kakovostno izdelan. Mislimo, da mnoge revije, ki so namenjene povprečnim bralcem in potrošnikom, niso tako lepo oblikovane, kot je naša. Obliko-

valcem ni vseeno, če je papir res kakovosten in tisk popoln. Da, to ni revija za splošne bralce, ampak za specialiste, a radi vidimo, da nas berejo tudi običajni bralci. Ne želimo pa, da bi se oblikovanja učili preko nas, ne nagovarjamo široke publike, ker je naš jezik bolj specializiran.

Kaj je glavna razlika ID-ja od podobnih revij, kot sta, na primer, Wallpaper in Metropolis?

Zelo dobro vprašanje. Učitelji so bližje konkurenci. ID je resnično samo revija, revija o vseh oblikovalskih disciplinah in revija za profesionalne oblikovalce. Metropolis je bolj arhitekturno, saj je bil zasnovan kot revija za arhitekturno oblikovanje in ima veliko urbanističnega načrtovanja. Zelo zanimiva je bila številka o »zelenem oblikovanju«, povezanem z drevesi v zgradbah. Mi ne pokrivamo takšnih tem, kot jih Metropolis. Wallpaper je revija za običajne bralce in ima večjo publiko, »trendy« revija, ki se bolj ukvarja z načinom življenja, celo z oblikovanjem in potovanji. Privlačna je ljudem, ki bi želeli biti kot Wallpaper, kar pomeni bolj površinski pogled na oblikovanje, kot ga opisujemo mi.

Kako izbirate pisce za svoje članke in k čemu stremijo pri svojem pisanju?

Imamo stalne avtorje, ki redno pišejo za nas, pove-

Zato je drugi del mojega poslanstva pokrivati oblikovanje na globalnem trgu in poizkusiti narediti ID zanimiv za vsakega na svetu.

bimo pa tudi pisce od drugod, da prispevajo svoje ideje. Ker smo mednarodni, resnično želimo vedeti, kaj se dogaja v Tokiu, Cape Townu, Pekingu ali Sao Paulu. A ker imamo malo osebja; smo le štirje uredniki, vključno z menoj in še dva zaposlena na oddelku; ki veliko potujemo, ne moremo pa biti povsod, smo odvisni tudi od zunanjih sodelavcev, tistih, ki prav tako potujejo po svetu. Zgodbe variirajo od zelo dramatičnih, kratkih novičnih zgodb, do obširnih prikazov z obravnavo enega samega predmeta ter intervjujev, ki predstavljajo kdaj posameznike, drugič profil oblikovalca ali kdaj tudi izdelke, ki se šele razvijajo. Ravno kar smo objavili številko o odnosu med oblikovanjem in gospodarstvom in vsaka zgodba govori o tem, kako oblikovanje lahko pomaga gospodarstvu, da bi postalo bolj učinkovito.

Kako lahko uporabimo kritiko, ko pišemo o industrijskem oblikovanju?

Ta tema mi je zelo pri srcu, poizkušamo prinesiti izkušnjo kritičnega novinarstva v revijo. Verjamemo, da oblikovanje ni nikoli odlično. Predstavljanje oblikovanja kot popolne rešitve ni enako kot dobro predstavljeno oblikovalsko delo. Oblikovalci se trudijo, da bi naredili najboljše kar zmorejo in veliko se lahko naučimo tako iz

ugotavljanja, kje so napake, kot tudi tega, katere so odlike. Tako, kot je vrednotena glasba ali hrana, želimo, da bi bilo tudi oblikovanje. Narediti knjigo o oblikovanju ali razstavo, zgradbo, članek, računalniški program ... vse to presojajo strokovnjaki in analizirajo, ali izdelki delujejo ali ne.

Ali se je industrijsko oblikovanje spremenilo skozi desetletja, gledano s stališča Viktorja Papaneka: »da je oblikovanje za vse ljudi« in kako se je oblikovanje spremenilo znotraj oblikovalske stroke?

Smo v času velikega razcveta tehnologije, ki je močno pocenila proizvodnjo. Kitajska, na primer, je dober primer tehnološkega napredka in porasta populacije. Oblikovanje se je spremenilo predvsem zaradi novih tehnologij, ki omogočajo, na primer, grafičnim oblikovalcem, da se ob uporabi računalnika spremenijo v samozaložnike. Nove tehnologije tudi industrijskim oblikovalcem omogočajo več kot tradicionalna proizvodnja. Uporaba interneta jim dovoljuje lažjo distribucijo izdelkov, večjo neodvisnost in ustvarjanje mnogovrstnih izdelkov, kot še nikoli doslej. Tudi politika je postala ponovno ustvarjalna, ljudje si lahko privoščijo veliko izdelkov, ki si jih prej niso mogli. Govorimo o kustomizaciji, saj lahko potrošnik naroči izdelek, kakršnega si želi in z njemu prilagojeno ceno.

Kakšna je razlika med oblikovanjem in pisanjem o oblikovanju?

Pisanje o oblikovanju je na mnogo načinov zelo podobno oblikovanju, ker imaš možnost odločitve, kako rešiti določen problem ali kako bi nekaj izrazil jasneje.

Oblikovanje je instrument komunikacije, kot prstni odtis, ki mora delovati, pri katerem moraš preveriti podatke, ga ovrednotiti in predstavljati ter posvetiti veliko pozornosti vsem aktivnostim, povezanim s trženjem izdelka. Oblikovanje zahteva še vedno zelo specializirano znanje. Ljudje verjamejo, da ne potrebujejo posebnega šolanja, da bi oblikovali, vendar pa ni tako, izobrazba je še vedno zelo pomembna. Za oblikovalce, na primer, je posebno pomembno poznavanje humanističnih ved, literature, filozofije, umetnosti, glasbe itd. ... Vse to lahko pomaga pri delu. Tudi pisci potrebujejo posebno šolanje in prakso, čeprav je to obrt. Pri tem se zdi skoraj neverjetno, da lahko pisec piše o resnično čemerkoli, če pozna področje.

Kako se odločite za teme posameznih števil skozi leto in katere so najbolj aktualne teme v tem trenutku?

Vsako poletje si s sodelavci vzamemo nekaj dni in poizkušamo iti na kakšen lep kraj, kjer načrtujemo naslednje letne številke. Objavimo osem tematskih števil letno in nekatere od teh so tudi vsako leto iste, kot je, na primer, številka Annual Design Review, ki jo posvetimo prihajajočim oblikovalcem in novim talentom. Vsako poletje objavimo letno poročilo oblikovalcev, ki je podobno tekmovanje kot je Magdalena. Predstavljamo najboljše oblikovanje v številnih oblikovalskih kategorijah, ki jih spremljamo že petdeset let. Za ostale številke običajno izberemo teme (in ideje za njimi), kot je, na primer, spajanje dveh različnih svetov oblikovanja skupaj. Ne glede na to, ali si arhitekt, grafik ali industrijski oblikovalec, so lahko teme zate zanimive. Tako smo to leto eno številko posvetili veri,

ki smo jo raziskali iz različnih gledišč. Odločili smo se,

da bomo posvetili posebne številke določenim državam, v katerih pogledamo vsa področja oblikovanja, pa naj bo to arhitektura, grafično oblikovanje ali katero drugo oblikovanje. Tako si ustvarimo celotno sliko oblikovanja preko številnih oblikovalskih aktivnosti. Začeli smo z Japonsko, ravno kar smo obdelali Belgijo. Imamo nore ideje, ki kar pridejo, vendar ne zato, ker nam ljudje povedo, kaj bi radi ali kar nam priporočijo oglaševalci. Čas je, da naredimo številko o ornamentu. Ideja je prišla iz obdobja modernizma in ker je bil ID rojen, da bi slavil "form following function". Ta pa se oblikovanja ni nikoli povsem oprijel oziroma, ko se je pojavil ornament, je oblikovanje ponorelo. Zato ga želimo raziskati, mu posvetiti celotno številko ter ga pogledati skozi različne zorne kote. Druga zanimiva tema, ki bi jo radi obdelali, je »od zibelke do groba«, kjer bomo obdelali celotno življenje človeka od prezgodnjega rojstva novorojenčkov pa do idej o smrti.

Kateri so po vašem mnenju aktualni problemi na področju industrijskega oblikovanja?

Kot enega izmed problemov na področju industrijskega oblikovanja vidim majhen delež ženskih oblikovalk. Veliko industrijskih oblikovalk po študiju preneha delati, vzrokov je več. Mislim, da so naročniki, kot so velike korporacije, še vedno sumničavi do ženskega oblikovanja. V grafičnem oblikovanju je veliko lažje, ker ga lahko ženske delajo doma in vzgajajo otroke, pri industrijskem oblikovanju pa je to težko. Če pa že, se običajno ukvarjajo z obrtniško usmerjenimi izdelki, pohištvo,

Pisanje je obrt in z izkušnjami postajamo v njej vedno boljše.

potrebščinami in malimi predmeti.

Ni jih prav veliko, ki oblikujejo avtomobile, pa še tedaj običajno oblikujejo interier. Ko sem nekoč govorila z direktorjem Ameriškega oblikovalskega združenja, če bi to funkcijo lahko prevzela ženska in če bi ženske prispevale več, mi je odgovoril, da še ne vedo, kako bi to naredili. Ne vem, če je tako v Evropi, vendar je zagotovo tako v Ameriki, ženskih oblikovalk je manj v primerjavi z moškimi.

Koliko je ID neodvisen od velikih korporacij?

Niti malo ni odvisen. Zelo se trudimo, da nimamo nobenih povezav z oglaševanjem, nikoli ne gledam, kdo oglašuje v naslednji številki. Vem, katere slike bodo notri, ne vem pa, kdo je oglaševalec. Moja naloga je le priskrbeti vsebino, predvsem pa je pomembno, da nam bralci zaupajo. Želimo si ustvarjati sporočilo, za katerega mislimo, da podpira oblikovanje, potrebujemo bralce, čeprav smo lahko včasih v zmoti, vendar pa smo vedno motivirani z lastnim razmišljanjem in v nikakršni odvisnosti od oglaševalcev.

Kakšna je, na primer, razlika med delom glavnih urednikov revije Print, ID-ja ali revije za notranjo opremo. So aktualne teme podobne?

Pri reviji, ki se je ukvarjala z interierjem, sem bila redaktor. Delo je bilo drugačno, kot na ostalih uredništvih. Kot urednik si resnično odgovoren za vse, kar gre v revijo. Velikokrat mi rečejo, da imamo resnično lepo revijo in vsakič jih želim ustaviti in reči: »Imamo resnično odličen spisek ljudi, ki gredo pogosto na rob, da napišejo članek.« Za vse, kar se zgodi, pa naj bodo to

napake ali pohvale, sem odgovorna. Hkrati pa mislim, da sem neobičajen urednik med ostalimi uredniki in stroki, še vedno sem rada urednik in delam veliko stvari, ki jih uredniki drugih revij ne. Zavijam roka-ve in napišem. Včasih vidim zgodbo in ker ni časa, da bi najeli nekoga drugega; ker nimamo toliko sredstev; napišem zgodbo sama, kar mi daje dober občutek. Rada pišem in sem rada blizu ustvarjalnemu delu, ne želim delati le posla.

Pišete za številne revije, napisali ste dve knjigi in za svoje delo dobili številne nagrade. Kaj je tisto, kar vas vedno znova vleče, da pišete?

Moje ozadje ni oblikovalsko, sem novinar-ka. Nisem vedno delala pri revijah. Ko sem upravljala delo urednika revije, ki je pisala o interierju in se je revija leta 2001 zaprla, sem ostala brez dela. To je pogosto v revijalnem svetu in ker sem imela še druge izkušnje na področju pisanja, sem začela kot svobodnjak. To je vedno dobro, ker me je to spravilo izven sveta, v katerem sem bila. Nekdo me je poklical in vprašal, če bi želela napisati zgodbo o oblikovanju za njegov portal, spet nekdo drug je želel, da napišem nekaj o video umetnosti. In vedno je bilo nekaj novega, o čemer sem se lahko učila, česar sem vesela, ker imam to rada. Pisanje je obrt in z izkušnjami postajamo v njej vedno boljše. Nikoli nisem zadovoljna, čeprav delam že dvajset let in nič ni, kar bi bolj pripomoglo k mojemu pisanju kot drugi ljudje. Ko pišem za revije, še posebej za časopise kot je The New York Times, se veliko naučim. A biti urednik in posoditi svoj glas ljudstvu, je nekaj drugega. Časopisi so drugačni od revij, samo pisanje zanje je drugačno in moja naloga je, da pišem.

amateur god: changes

Septembra je pri nemški založbi Black Rain izšel tretji "glasbeni umotvor" projekta Amateur God. V prenovljeni zasedbi in z osveženim ter nadgrajenim stilom. Kot je bilo že v prejšnjih dveh albumih navada, se je tudi zdaj poskrbelo za videospot, tokrat v dveh različicah: skrajšani za televizijske potrebe, ter minuto daljši na CD-ju kot multimedijski del projekta.

S tehničnega vidika je bila ideja sledeča: postaviti realni svet in računalniško grafiko v enotno podobo, z namenom, da se ti dve čim bolj zlijeta skupaj. Z ničelnim proračunom in sposojeno Canon LX1 kamero se je v dveh dneh pripravilo posnetke pevke, okolice, ostalih detajlov in pokrajine, ki bodo ali bi lahko bili uporabljeni v videospotu. Glede na rahlo melanholično atmosfero v stilu Hooverphonic/Portishead, je bila najbolj primerna difuzna svetloba, tudi zato, da se je kasneje v postprodukciji lahko poljubno upravljalo s sencami, odvisno od tega, kako so najbolje delovale v celotnem izgledu in kompoziciji.

V glasbenih videospotih je zelo značilen kratek kader, večinoma do štiri sekunde, kar pomeni v triinpolminutnem delu reda sto kadrov. Vsak od teh je bil posebej obdelan. Na sliki 1 je viden uporabljen tipski proces. Na osnovi videoposnetka se je zmodeliralo približno pokrajino, ki je bila v večini primerov samo nekaj ploskev. To je dalo osnovo 3D programu, da je vedel,

Platnica albuma

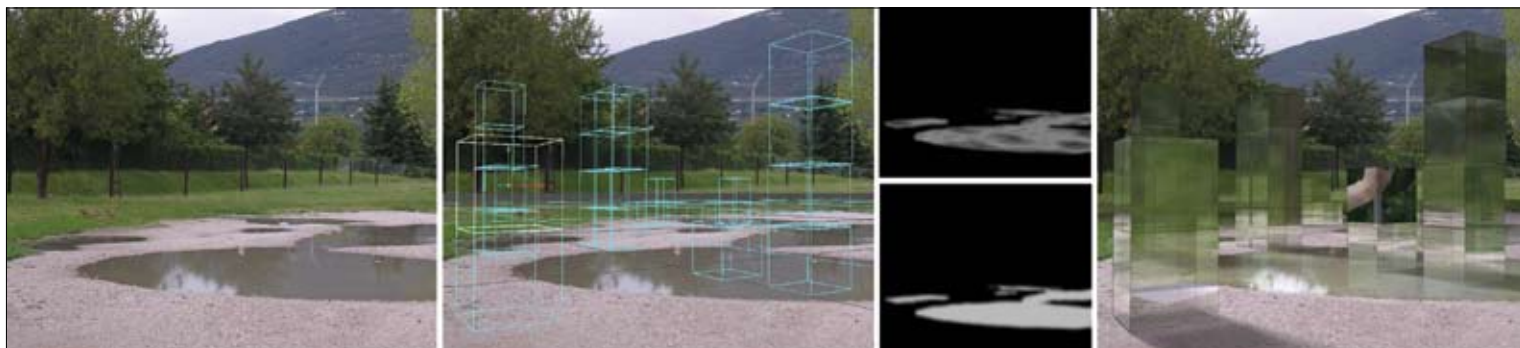

Snemanje

kam in kako naj se prilegajo sence dodanih objektov in obratno: kako naj se na iste dodane objekte pozna okolica (odboji, lom). Malo več truda je bilo potrebnega v scenah, kjer so bili poleg tal še zidovi. Razlog niso bile dodane ploskve, temveč je bilo potrebno paziti, da se perspektiva predhodno posnetega videa ujema s ti-

sto v programu, v katerem delamo. Da se to doseže, je najbolje (vsaj na grobo) oceniti, koliko so objekti veliki in kakšno optiko se je uporabljalo na kameri. Več kot polovica scen je upodobljenih s pevko, ki je vedno na objektih, ki so dodani na prvotni video. Torej, potek je bil: video – objekt – video. Pri vnosu oseb,

ki pojejo na glasbo, je jasno potrebna sinhronizacija. Najbolje je, da si vnaprej zarišemo potek vseh kadrov, ker bomo na ta način tudi lažje razkosali video s pevcem, ki mora seveda biti predhodno sinhroniziran. V mojem primeru sem naredil vzporedno še en video, ki je bil sestavljen samo iz pevke, ki je se je časovno ujema-

Primer poteka izdelave: originalna slika, projekt, mapa za reliefnost, mapa za odbojnost, upodobljena slika

Izseki iz končanega videospota

la z glasbo. Iz tega videa sem potem pobiral koščke v časovnih predelih, ki so se do slike natančno ujemali s kadri, ki sem jih definiral predhodno v pravem videu. Včasih se pri sinhronizaciji pojavi specifičen problem in to se nam je tudi zgodilo. Kadar se snema video in pevca, imamo nekje izvor glasbe, da lahko ta po njemu poje ali vsaj premika usta. Če ta izvor, recimo CD predvajalnik, nima iste hitrosti kot original, nam bo to otežilo sinhronizacijo. Ta odstopanja lahko znašajo tudi nekaj odstotkov. V tem primeru se razreže posneti video in se ga v več kosih zlepi, upoštevajoč originalno postavljene kadre, da se ne bo zlepljeni del pojavil natanko sredi le-teh. Olajševalna okoliščina je, da je toleranca pri sinhronizaciji lahko tudi kakšno desetinko sekunde navzgor ali navzdol, a tega ne bo moč očitno opaziti. Ko je enkrat video sestavljen, tako s kadri kot tudi z digitalno manipulacijo, ostane

samo še tisti "nekaj", kar ga naredi "zaključnega" - končni učinki. Video je bil prvotno zamišljen kot črno-bel, kar se je med delom izkazalo za ne ravno najboljšo odločitev, posebno zaradi množice raznolikih predmetov v njem, posebno pa zato, ker je bil sneman v pogojih difuzne svetlobe. Tako smo ostali na barvah. Prva stvar, ki sem se je hotel rešiti, je bil video izgled, ki sem ga poskusiti približati filmu. Prvi del tega procesa je jasno dodan črni rob zgoraj in spodaj. Že pri snemanju sem upošteval, da bom to naredil, zato sem pazil, da ne bi izrezoval ključnih elementov. Bolj zapleteno je bilo popraviti premik video izgleda v filmskega. Medtem ko je video zelo realen in naraven v svojih premikih, ima film, kot se temu reče v žargonu, "dreamy look". Premiki so bolj vodeni, a dajo prijetnejši učinek. Razlog je, da film snema 24 slik na sekundo. Vsaka 1/24 sekunde je na

svoji sliki. To ne velja za video, ki deluje v prepletenem načinu (interlaced), to je 2 x 25 slik na sekundo, pri čemer je končni učinek podoben, kot da bi snemali film s 50 slikami na sekundo.

Kot že zgoraj omenjeno, je ta način veliko bolj naraven, zato se tudi telenovele snema z videom in ne filmom, ravno zato, da pri gledalcu bolj poudari njegov občutek voajerizma. Kako se rešiti prepletenega načina? Za to obstaja nekaj poti, ki so vse več ali manj zapletene ali v nasprotnem primeru neučinkovite. Najboljši način, ki sem ga odkril, je, da se poseže v denarnico in kupi Film FX vtič. Ta nas ne samo reši prepletenega načina, ampak ima že kar nekaj prednastavitev, ki oponašajo različne vrste filma (35 mm, 16 mm, 9 mm ...) in proizvajalce. V mojem primeru sem uporabil Fuji 35 mm, ki rahlo potegne na zeleno, ima dober kontrast ter še nekaj ostalih posebnosti. Ker pa ima

le malo šuma, sem ga moral naknadno "ročno" dodati v zelo blagi obliki. Še zadnji učinek, ki je bil dodan v tej fazi, je bilo tresenje kamere, s katerim sem poskušal simulirati snemanje iz roke. Tega jasno ni bilo mogoče narediti na začetku, saj bi nas pri 3D kompoziciji "pobralo", preden bi uskladili gibe realne kamere z navidežno. Končni proces na videu je zelo pomemben, saj nam približa in poveže izgled kadrov, ki niso vedno snemani v istih pogojih.

Sicer samo dobre štiri minute videa, so zahtevale veliko poskusov in raziskav ter mnogo neprespanih noči mojima dvema računalnikoma; v določenih scenah je namreč bilo potrebno tudi pol ure za upodobitev ene slike. Košček videospota lahko vidite na: www.youtube.com/watch?v=O9XKgTvMhjK ali na spletni strani projekta www.amateurgod.com.

urbanfestival – politike prostora

Vprašanja na temo javnosti in javnega prostora se v Zagrebu že od leta 2001 manifestirajo skozi najrazličnejše projekte različnih avtorjev, združenih pod okriljem Urbanfestivala. V letošnjem letu so se različni avtorji petič zapovrstjo na temo Politike prostora ukvarjali s temami problematike privatizacije javnih prostorov, individualizacije družbe in pasivizacije javnosti. Glavni namen UrbanFestivala se osredini na afirmacijo in odpiranje prostorov javne rabe ter večanje aktivne participacije široke javnosti. Mesto lahko s pomočjo tovrstnega festivala izkoristi možnost proizvodnje pozitivnih praks za njegove uporabnike.

Zagreb skozi nove perspektive

Otvoritev festivala je bila 8. septembra 2006 v Travnem na travniku, ki se nahaja na drugi strani Save, s piknikom za vse udeležence. Na notranjem zelenem dvorišču stanovanjskega objekta Mamutice je mesto s pomočjo politične oblasti brez upoštevanja želja prebivalcev začelo graditi cerkveni objekt. Zeleno igrišče so tako spremenili v gradbišče brez kakršnega koli vprašanja prebivalcev. Podobna urbana neskladja so odkrivali avtorji, ki so svoje projekte priredili potrebam in zahtevam lokacije. Namen letošnjega UrbanFestivala je bila predstavitev in uveljavitev umetniških projektov skozi aktivno delovanje v prostoru mesta. Aplikacija intervencij je med 8. in 15. septembrom 2006 odpirala alternativo za delovanje obstoječih ur-

Konferenca na temo izginjanja javnega prostora (foto: Tim Desgraupes)

banih praks, institucij in družbenih odnosov. Vsebine festivala so se umeščale v javni prostor mesta Zagreb, z namenom širjenja področja delovanja izven zidov galerij in gledališč, v katerih se je v dogajanje aktivno vključevala tudi javnost.

Dvodnevna konferenca z naslovom *Javni prostor v menjavi* se je odvila pred samo otvoritvijo UrbanFestivala. Skozi tri tematske bloke se je obravnavalo pomen izginjanja javnega prostora, pozicioniranje vloge javne skulpture v prostoru in analizo modelov in pristopov sodelovanja med različnimi strokovnjaki in javnostjo. Na konferenci so svoje poglede na problematiko izginjanja javnega podali arhitekti, urbanisti, umetnostni zgodovinarji, urbani antropologi, psihoanalitiki, teologi, umetniki, politiki in investitorji posameznih objektov.

Intervjuji s prebivalci Mamutice (foto: Tim Desgraupes)

S konferenco se je poskušalo javnosti pokazati možnosti rabe in uporabe javnega prostora skozi konkretne primere in dialoge med različnimi mestnimi akterji. Organizatorji so javnosti in strokovnjake izzvali v razpravah o tehnologizaciji vsakdanjega okolja in spreminjanju naravnih načrtovalskih posegov, o tem, koliko so zelene površine potrebne in kakšne načrte ima mesto z njimi v prihodnosti, kako upravljati z obstoječimi zelenimi površinami, kakšna je vloga skulpture v javnem prostoru in kakšen naj bo odnos do spomenikov, postavljenih brez javnih natečajev.

Predavanja so obiskovalce spodbudila k dialogu, včasih v obliki ostre kritike brezizhodnega stanja, drugič kot konstruktivne komunikacije in zbiranja informacij za nadaljnji razvoj prostora. Širok obseg tem je ponujal večplastno obravnavo prostora in družbe v urbanem okolju Zagreba. Konferenca predstavlja dobro izhodišče za reševanja problemov na principu od spodaj navzgor, kjer je osnovno vodilo usmerjeno k lokalnemu aktivizmu in aplikacijam začasnih rešitev na konkretne lokacije.

Lokacije in projekti

ln kaj je imel UrbanFestival 2007 za ponuditi letos? Kakšne so politike prostora v Zagrebu, kako se odziva javnost, kaj ostaja skrito? Zagotovo se eden izmed glavnih razlogov, ki javni prostor privatizira, nanaša na večanje moči kapitalizma in logike nakupovanja. Mesto postaja bojišče interesa kapitala, posameznik ostaja brez možnosti uveljavljanja lastnega mnenja. Njegova vloga se krepi med policami nakupovalnih središč, kjer zaslepljen pred nebitvenimi dobrinami »besno« kupuje nepotrebne reči. Praznina v posamezniku pa se večja, ljudje ostajajo brez besed, nihče nikogar ne posluša.

Radio Mamutica

Projekt Radio Mamutica pretvarja izhodišča kapitalizma in logike blaga; elektromagnetni valovi 87,5 in 108 MHz, sicer piratsko prisvojeni, so bili spremenjeni v tržišče blagovne znamke Ligna. Začasna radijska postaja je spremenila pomen distribucije dobrin, poslušalec ni ostal na pasivni vlogi prejemnika informacij, ampak se je aktivno vključeval v program. Radio Mamutica je odpiral eter javni produkciji z lokacije stanovanjskega objekta Mamutice. Ime ni naključno, saj je asociacija objekta z mamutom več kot očitna. Radijski program je skozi raziskova-

nje vsakodnevnega življenja prebivalcev v objektu Mamutice odpiral javni prostor artikulacije in produkcije želja in potreb prebivalcev. Skozi odprti proces intervencijskega programa so se ustvarjale različne situacije in polja razprav, vse z namenom odpiranja tabuiziranih tem bloka velikega "mamuta".

Spreminjanje stvarnosti

– preimenovanje zagrebskih ulic

Na različnih lokacijah trgov in ulic Zagreba je svoje mesto našla urbana intervencija nemške skupine Reinigungsgesellschaft. Nova poimenovanja ulic in trgov izhajajo iz doživljanja zgo-

vinskih sosledij, ki se danes doživljajo na poseben način. Koliko ulic je zaradi sprememb sistemov zamenjalo svoje ime? Zakaj torej ne poimenovati vse skupaj znova, ustvariti novo dojetje krajev skozi imena od danes naprej. Prevod Reinigungsgesellschaft lahko dobesedno razumemo kot servis za čiščenje ali preneseno družbeno prečiščevanje stvarnosti. Način njihovega dela temelji na pozitivnem potencialu združevanja različnih družbenih sfer, kjer se na podlagi percepcije prostora oblikujejo odnosi med ljudmi. Projekt Spreminjanje stvarnosti je poziv meščanom, da ustvarijo transparentne meje dojetja krajev tako danes kot tudi v prihodnosti.

Tramvaj galerija

Vsakdan sodobnega človeka je zasičen z reklamami, ki nas na vsakem koraku opominjajo, kako moramo izgledati, kako živeti, kaj kupovati. Urbana intervencija Jake Primorac uporablja mestni tramvaj za postavitev razstave fotografij urbanega značaja na mestih, ki so namenjena reklamam.

Gesta preprečuje, da bi se javni panoji zadušili pod težo reklamnih napisov, ki so posledica fenomena komercializacije javnega prostora.

Kot nasprotje slednjega se projekt Tramvaj galerija osredini na prezentacijo urbanih pokrajin iz vsakdana, ki gledalca preusmerjajo na mestni prostor in ne na komercialne potrebe po nakupovanju.

Čakalnice zavzetja

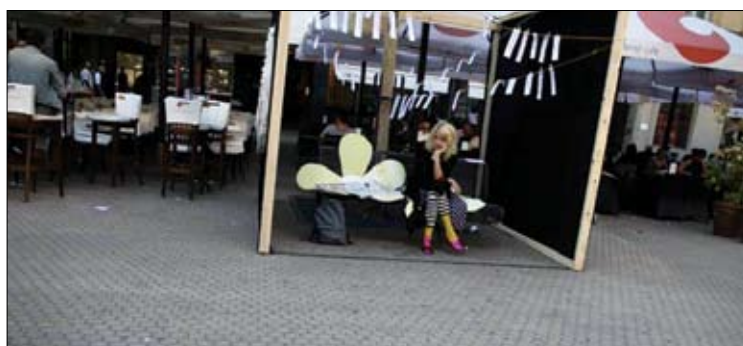
Kolektiv KUD C3 je na treh lokacijah v centru Zagreba postavil instalacijo Čakalnice zavzetja. Skozi projekt se avtorji sprašujejo o kapitalističnem privajanju javne-

Otvoritev UrbanFestivala na travniku pred objektom Mamutice (foto: Tim Desgraupes)

Preimenovanje ulic (foto: Tim Desgraupes)

Čakalnica zavzetja na Cvjetnem trgu (foto: Tim Desgraupes)

Akcija ob Čakalnici zavzetja pri Francoskem paviljonu (foto: Tim Desgraupes)

Projekcija Cargo Sofije (foto: Tim Desgraupes)

ga prostora in uporabnika, kjer masovna proizvodnja in zavajanje kupca oblikujejo subjekt novega totalitarnega reda. Projekt Čakalnic zavzetja je ustvaril novo strukturo mestne membrane, ki je na treh različnih točkah v Zagrebu prikazala odnose med privatnim in javnim prostorom, ki zaradi kapitalističnega prisvajanja vse bolj izginja. Čakalnica na Cvjetnom trgu je predstavljala prodajalno vrednot, kjer se je na javnem trgu oblikovala intimna avtonomna cona za oblikovanje sodobnih vrednot. Tkalčičeva ulica je s čakalnico Razprodaje postavila ogledalo elitnemu trgovskemu centru Kaptol. Navzven kričeča podoba vabil in popustov je v notranjosti skozi dokumentarni film prikazala prazne vrednote kapitalizma. Na svojstven način se je

oblikoval edini nakupovalni center na svetu, v katerem ni bilo mogoče ničesar kupiti. Modernistična arhitektura Francoskega paviljona ob Študentskem centru predstavlja danes mesto propadanja. Tretja čakalnica na tej lokaciji je z vključitvijo sistema čakalnic mesta predstavljala eno izmed glavnih točk dogajanja v centru mesta.

Ženski vodič skozi Zagreb

Kontinuirani raziskovalno-umetniški projekt Barbare Blasin in Igorja Markovića se je začel že leta 2002. Projekt je sestavljen iz treh korakov, prvi predstavljajo ulične akcije podpisovanja peticij na stojnicah po različnih lokacijah mesta. Po zaključku festivala sledi drugi korak, ki skozi galerijsko postavitvev in prezentacijo monografije odpira pozabljeno zgodovino žensk, njihove biografije in vloge v ustvarjanju zagrebške zgodovine. Zadnji korak predstavlja predstavitev peticije mestnim

oblastem, z namenom postavitve trajnih spominskih obeležij. Na pot skozi "ženski zemljevid Zagreba" je v času festivala v organizaciji KK Booksa obiskovalce popeljala Iva Čaleta.

Cargo Sofia - Zagreb

Stefan Kaegi je tokrat za prizorišče svojega projekta izbral Zagreb. Predstava, ki smo je bili deležni tudi v Ljubljani, se odvija v bolgarskem tovornjaku, ki namesto blaga prevaža različne zgodbe. Bolgarski tovornjakarji so veljali za cestne kavboje, ki so na vzhod prevažali kavboje in porno časopise, na zahod pa izvažali bolgarski čaj in zelenjavo.

Ti nomadi mednarodne špedicije so navdih za projekt Cargo Sofia, kjer se tovor njak spremeni v dvorano z velikim oknom, razsvetljavo in ozvočenjem. Namesto blaga tovari publiko, ki spremlja svoje mesto skozi drugačno perspektivo; skozi že izdelano scenografijo mesta se je odvila zagrebška zgodba, sedma v nizu Cargo Sofie.

Protest

Performans na Cvjetnom trgu je imel namen spraševanja, do kakšne mere se lahko s protestom mobilizira javni prostor in poruši njegove rituale. Avtorici ekipe BADco Nikolina Pristaš in Ivana Ivković sta s samo akcijo poskušali vstopati v neposredno komunikacijo z mimoidočimi na podlagi reinterpretacije odnosov vsakodnevnne komunikacije javnega trga, ki je danes določen s svojo komercialno in zabaviščno funkcijo. Reprezentacija političnega protesta se skozi akcijo pretvarja v obliko protesta, ki raziskuje moč ustvarjanja.

letošnji ustvarjalci urbanfestivala

LIGNA (Nemčija) je neodvisna medijska ekipa, ki jo sestavljajo medijski teoretiki Ole Frahm, Michael Hüners in Torsten Michelsen. Člani ekipe ustvarjajo na svobodni in nekomercialni lokalni radijski postaji Freies Sender Kombinat v Hamburgu. Prenos LIGNA Music Boxa se je začel 1995. leta z zvočnimi instalacijami.

REINIGUNGSGESELLSCHAFT (Nemčija) je umetniška skupina, ki deluje na presečišču umetnosti in družbene realnosti. Glavna protagonista Martin Keil (1968) in Henrik Mayer (1971) oblikujeta skozi projekte nove odnose med ljudmi, saj moderno umetnost razumeta kot katalizator družbenih in političnih procesov.

JAKA PRIMORAC (Hrvaška) je magistra sociologije. Od 2003. leta dela kot znanstvena sodelavka na Oddelku za kulturo in komunikacije Inštituta za mednarodne odnose v Zagrebu.

BADco. (Hrvaška) je skupina ustvarjalcev iz Zagreba. Avtorji dojemajo predstave kot izvedbene stroje, ki se vključujejo v različne kontekste od socialnega, političnega, intimnega, plesnega in splošno umetniškega.

KUD-u C3 (Slovenija) je osnovna iztočnica za prostor, ki se ga razlaga preko zvočno-vizualne predstavitve. Skupina združuje različne predstavitvene medije v enovito sliko, bodisi razstavo, predstavo, spletno stran ali grafično predstavitev.

Osnovna ideja se prevede v vsakega od teh medijev skozi proces dela, vedno v tesni navezavi z ambientom.

BARBARA BLASIN IN IGOR MARKOVIĆ sta skozi projekt predstavila več zagrebških žensk.

STEFAN KAEGI (Nemčija) (1972) je gledališki režiser, ki odkriva teatralnost v vsakdanjem življenju. Študiral je vizualne umetnosti v Zürichu in študij performansa na Fakulteti v Giessenu (Nemčija). V Argentini, Braziliji, Avstriji in na Poljskem je sodeloval z umetniki, ki se ukvarjajo z urbanim kontekstom. Izvedbe projektov so mesto našle na motorističnih turah, avdio sprehodih, pogrebnihi svečanostih za domače ljubljence in avtobusnih linijah. Skupaj s Helgardom Haugom in Danielom Wetzelom je leta 2000 ustanovil teatersko etiketo Rimini-Protokoll.

MARTIN NACHBAR (Nemčija) je plesalec in koreograf. Svoje teoretične raziskave je objavil v različnih evropskih plesnih in gledaliških časopisih: Etcetera, Brisel, Dance Theatre Journal London in Ballettanz. Šolal se je na School for New Dance Development v Amsterdamu, v New Yorku ter PARTS-u v Bruslju. Leta 2006 je dobil nagrado "Ludwigshafen Choreography Award" za projekt »Ja, ja - der dritte man«.

Protest na Cvjetnem trgu (foto: Tim Desgraupes)

Dérive delavnica

Jochen Roller in Martin Nachbar sta skozi projekt "mnemonic nonstop" raziskovala različne urbane prostore na podlagi »dérive« tehnike, ki so jo uporabljali francoski situacionisti. Dérive govori o alternativnih oblikah premikanja po mestu, kjer se oseba po mestu premika na podlagi različnih konceptov. Ti se lahko izvajajo na različne

načine, na osnovi algoritmov (prva ulica desno, druga levo itd.) ali na manipulaciji s kartami (orientacija na podlagi krojaških načrtov kot urbanih kart). Na tej osnovi se oblikuje nova percepcija mesta, ki odpira prostore na popolnoma drug način doživljanja.

Kamenčki v mozaiku javnega prostora

Civilna iniciativa organizatorja Urbanfestivala pomeni odpiranje problematik (upo)rabe javnega v mestu. Lokalna baza za osvežitev kulture [BLOK] je neprofitna nevladna organizacija, ki producira in organizira inovativne umetniške dogodke z namenom sprememb v javnem prostoru. Projekti temeljijo na vplivu participacije javnosti in izvedbi hibridnih umetniško-raziskovalnih akcij, performansov in instalacij, ki se usmerjajo na teme družbenih fenomenov znotraj urbane strukture mesta. Prav neformalno delovanje izven institucij države odpira ekipi [BLOK]-a možnosti odpora proti dominantnim družbenim praksam v mestu. Program ni zaprt med zidove galerij, ampak se izvaja na krajih, ki so dostopni široki javnosti (trgi, parki, prometna infrastruktura, nakupovalni centri). S tem se umetniška dejavnost vpleta v urbano življenje in vzpostavlja intenzivno komunikacijo prebivalcev z mestom in njegovo infrastrukturo.

Stojnica projekta Ženski vodič skozi Zagreb (foto: Tim Desgraupes)

AutoCAD 2007
 ACAD-BAU XP2007
 Autodesk VIZ 2007

ZA ARHITEKTE!

Pooblaščen učni center
Pooblaščen prodajalec

PRODAJA PROGRAMOV
 AutoCAD, ACAD-BAU, Architectural Desktop
 Autodesk VIZ, Strešne konstrukcije 6

IZOBRAŽEVANJE ZA ARHITEKTE IN GRADBENIKE
 AutoCAD 2D, AutoCAD 3D
 ACAD-BAU
 Autodesk VIZ / MAX

IZDELOVANJE 3D MODELOV in VIZUALIZACIJ

WWW.ARHINOVA.SI
 tel.: 04-5155-800 in 041-71-00-89

strokovno srečanje solidworks 2007

21. septembra je bilo v Koloseju strokovno srečanje Solidworks, ki ga je organiziralo podjetje ib-CADdy. Na njem so predstavili novosti v Solidworksu 2007 in Cosmosu 2007. Predstavili so nam tudi delovanje namiznega 3D-skenerja NextEngine.

Tako kot pri večini podobnih prireditev so v prvem delu predstavili prodaja in razloge za nakup izdelka oziroma pravkar nadgrajene različice. Sledili so različni diagrami in trditve, po navadi sicer suhoparni, a tokrat, na moje veliko presenečenje, zanimivi in celo zabavni.

Novosti programa Solidworks 2007

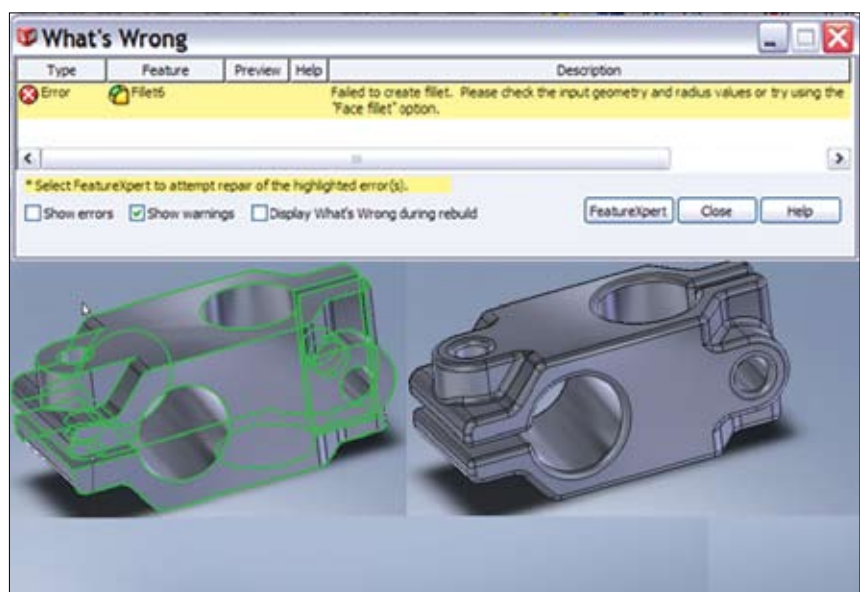
Kaj je res novega v Solidworksu 2007? Pravi novosti so Swift in funkcije FreeForm, vse drugo so manjši popravki in dodatki k programu. Ne smem pozabiti navesti tudi, da so različici Solidworks Office premium dodali paket Cosmos Motion in možnost izdelave površin iz oblakov točk (**slika 1**). Solidworks si je zadal nalogo, da podaljša čas ustvarjalnega dela in skrajša čas za razmišljanje o tem, kako predstaviti svoje ideje. To mu je v dobri meri uspelo z modulom Swift ali SolidWorks Intelligent Feature Technology. To je dejanski pomočnik, ki nam prevzame delo pri izdelavi modela ali sklopa. Modul pokriva skiciranje (SketchXpert), modeliranje (FeatureXpert), sklope (MateXpert) in dokumentacijo (DimXpert). SketchXpert pride prav, ko je treba odpraviti težave pri skiciranju (relacije in dimenzije), FeatureXpert pa, ko si želimo spreminjati neki element na modelu (na primer popraviti posnetje kateremu izmed robov). Pri tem ti ni treba razmišljati niti o zgodovini modela niti o tem, kako bi ga naredil. Ta modul samodejno naredi na optimalen način. MateXpert nam pomaga pri odpravljanju napak in težav pri izdelavi relacij med posameznimi deli sklopa. DimXpert nam omogoča, da pri kotiranju in označevanju dokumenta uporabimo standarde podjetja (**slika 2**).

FreeForm odpira nove možnosti izdelave kompleksnih modelov s pomočjo Solidworks. Ta modul omogoča izbiro površine ali ploskev modela, ki jo potem s pomočjo nadzorovanih točk dinamično preoblikujemo. Zdaj lahko v drugih funkcijah uporabljamo krivuljnost. V veliko pomoč bo tudi modul zapolnjevanja površin, ki podpira robne pogoje z žepi (majhni, veliki ali manjkajoči robovi). Ukaz nam omogoča tudi krivuljnost z robnimi pogoji. Vseh izboljšav naj bi bilo okoli 200 (**slika 3**).

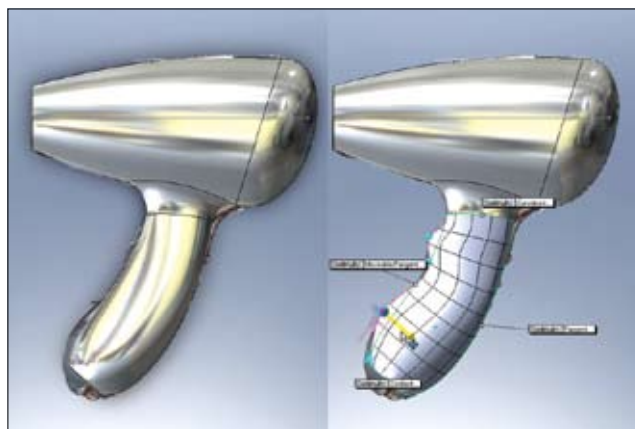
Prostorsko skeniranje z NextEngine

Naslednja zanimivost je bil prikaz 3D-skeniranja z napravo NextEngine. Za primer so uporabili računalniško miško. Čeprav je bila predstavitev prekratka in prikaz delovanja nenatančen, sem dobil pozitiven vtis o uporabnosti te naprave.

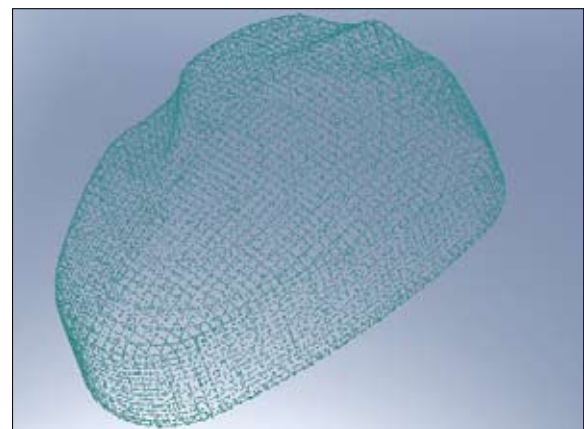
Skratka, srečanje je bilo zanimivo z nekaj novimi informacijami.

1

2

3

kaj dobim

naročnina na klik

10 števil

popusti & ugodnosti

naročnina na revijo - cenik

Letna naročnina 8.800 SIT | 36,72 EUR

Podaljšanje naročnine 7.920 SIT | 33,05 EUR

kje se naročim?

s priloženo naročilnico

po internetu | www.klikonline.si

po telefonu | + 386 (0)1 52 00 720

[kupon popustov in ugodnosti za bralce klik-a | več na: www.klikonline.si/prodaja.aspx]

s seznama na spletni strani klicka nepreklicno naročam(o):

.....	■
.....	■
.....	■
.....	■
.....	■

Če želite kot bralec Klica uveljaviti popust pri nabavi programov ali drugih izdelkov, pri katerih na seznamu na naši spletni strani ni navedena končna cena, ampak samo znesek popusta, morate ta kupon poslati na uredništvo revije (naslov: Pro anima, d.o.o., p.p. 2736, 1001 Ljubljana), da vam ga potrdimo in s tem jamčimo prodajalcu vašo istovetnost.

ime in priimek	
podjetje	
dejavnost	
ulica	
poštna številka, pošta	
telefon, faks	
e-pošta	
datum	
davčna številka (zavezanec)	

[naročilnica na klik]

ime in priimek	
podjetje	
dejavnost	
ulica	
poštna številka, pošta	
telefon, faks	
e-pošta	
datum	
davčna številka (zavezanec)	

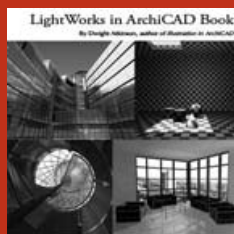
nepreklicno naročam(o) klik od številke:

■		83 november 2006
■		84 december januar 2006

način plačila

■		položnica
■		račun

[naročilnica na knjige]

LightWorks in ArchiCAD

jezik: angleški
strani: 208
izid: 2005

cena: 29.000 SIT
za naročnike: ■ 27.550 SIT

Vodič kroz ArchiCAD 9

jezik: hrvaški
strani: 263
izid: 2005

cena: 11.040 SIT
za naročnike: ■ 10.490 SIT

Biblija AutoCAD-a 2005 in AutoCAD-a LT 2005

jezik: slovenski
strani: 1300
izid: april 2005

cena: 15.490 SIT
za naročnike: ■ 13.167 SIT

Fotografirajmo digitalno

jezik: slovenski
strani: 284
izid: junij 2005

cena: 5.890 SIT
za naročnike: ■ 5.010 SIT

pro anima
p.p. 2736

1001 Ljubljana

Naročanje: www.klikonline.si 01 52 00 720

V cenah je zajet 8,5 % DDV. Celoletna naročnina je možna le ob vnaprejšnjem plačilu. Vnaprejšnje plačilo naročniku zagotavlja popust in brezplačno dostavo na želeni naslov znotraj Slovenije. Naročnina za naročnike zunaj Slovenije je višja za znesek povišane poštnine in se spreminja ob spremembah cen poštinskih storitev. Celoletna naročnina začne kupcu teči takoj po plačilu naročnine. Kupec lahko od naročnine odstopi najkasneje 8 dni po plačilu naročnine. V tem primeru mu založnik v celoti povrne vplačani znesek. Stroške dostave revije do kupcev znotraj Slovenije krije založba. Če kupec po preteku naročnine pisno ne sporoči, da revije ne želi več prejemati, mu založba pošlje račun oz. položnico za naročnino za naslednje leto. Če kupec poslane položnice ali predračuna ne poravnava, se njegova naročnina prekine. Naročilnica je sestavljena v enem izvodu in služi kot osnova za pripravo položnice ali računa.

Naročanje: www.klikonline.si 01 52 00 720

[naročilnica]

ime in priimek

podjetje

ulica

poštna številka, pošta

davčna številka (zavezanci)

način plačila

položnica ☐

račun ☐

pro anima
p.p. 2736

1001 Ljubljana

kaj dobim

naročnina na klik

10 števil

popusti & ugodnosti

popusti pri nakupu programov

popusti pri nakupu knjig

ter vrsta uporabnih informacij za bralce

na spletni strani revije, kot so:

ceniki storitev

spletne povezave - linki

informacije o sejmih, natečajih ...

kje se naročim?

s priloženo naročilnico

po internetu | www.klikonline.si

po telefonu | + 386 (0)1 52 00 720

46 **november**

zscanner™700

Zscanner 700 je prvi samopozicionirni laserski prostorski (3D-) skener, ki izrisuje površine v realnem času. Pohvali se lahko z izjemno hitrostjo, enostavnostjo uporabe in okretnostjo, z lastnostmi, s katerimi se doslej ni mogel sočasno okriti noben podoben izdelek ter kot takšen pomeni revolucionarno novost na področju 3D-skeniranja. Z njim lahko odčitamo volumen tako rekoč katerega koli predmeta v najožjih in težko dosegljivih prostorih ter v realnem času - vse to z eno samo neprekinjeno potezo - skenom. Natančen, hiter in mobilni je tako primeren za najrazličnejša področja uporabe.

Kot smo že v uvodu navedli, se ZScanner™700 odlikuje predvsem po *enostavnem postopku uporabe*. Že sama priprava na skeniranje je izjemno preprosta - sistem je treba samo povezati z (najbolje prenosnim) računalnikom preko FireWire priključka in pripraviti objekt skeniranja. Slednje naredimo tako, da ga oblepimo z odsevnimi točkami, ki laserskemu čitalcu omogočajo brezstično samopozicioniranje.

Pred prvo uporabo moramo ZScanner™700 kalibrirati, kar pa nam ne vzame prav veliko časa. Ustavljanje za repozicioniranje in vnovično kalibracijo med samim skeniranjem in nato pred vsakim naslednjim ni potrebno. Ponovna rekonfiguracija je potrebna le pred skeniranjem novega predmeta.

Programska oprema, ki je priložena čitalcu, omogoča, da ob delu sočasno (v real-

nem času) spremljamo, kateri del površine predmeta je bil posnet in kateri izpuščen, saj lahko v delovnem oknu ves čas sproti sledimo izgled dotlej ustvarjene prostorske slike površine skeniranega predmeta. S povečanjem ločljivosti lahko odčitamo najmanjše podrobnosti objekta skeniranja. ZScanner™700 virtualno zajame predmet iz katerega koli kota. Referenčni koordinatni sistem, ki temelji na predmetu skeniranja, dopušča tudi, da se lahko *deli predmeta* med procesom skeniranja premikajo.

Običajni 3D-čitalci zahtevajo fiksno pritrjen stativ, obsežne mehanske roke ali zunanje pozicijske naprave, nameščene v liniji s ciljno površino. Tako je z njimi nekatere predmete skorajda nemogoče skenirati in je potrebno obširno postprocesiranje, da bi iz večih delnih skenov sestavili končnega. Glavna odlika Zscannerja je, da

zajame celotno površino v eni sami potezi. To nam omogoča oblika njegovega ohišja, saj ga držimo enostavno *v svoji roki*, kar nam nudi najvišjo stopnjo mobilnosti. Zaradi vseh omenjenih prednosti ZScanner™700 omogoča v vsakem koraku uporabe tudi izrazit prihranek časa. Programska oprema skenerja ustvari STL-datoteko, ki je primerna za neposredni izvoz v 3D tiskalnik ali v drugo 3D programsko opremo za nadaljnjo obdelavo.

Z izjemno majhno težo (980 gramov), priročnimi merami, mobilnostjo in skorajda neprimerljivo natančnostjo, je ZScanner™700 primeren za *številna in popolnoma različna področja uporabe*. Najnaštejem le nekatera: povratni inženiring, digitalno arhiviranje, modeliranje kalupov, arhitektura, ergonomično oblikovanje, digitalni mediji, igre, animacije, umetnost in re-

zscanner 700
Z Corporation
www.ib-procadd.si
34.900 eur (brez ddv)

stavtorstvo, medicina ter številna druga. Vgrajeni laser je razreda II., torej *varen za oči*, njegova moč je 35 mW. Valovna dolžina laserja je 660 nm, točnost laserja v xy ravnini do 0.05 mm, v z osi pa do 0.1 mm. Resolucija vgrajenih kamer je 1024x768 pikslov, potrebni odmik skenerja od objekta med skeniranjem pa približno 300 mm. Minimalna zahtevana konfiguracija računalnika vključuje procesor s HT ali Dual Core tehnologijo, grafično kartico z vsaj 128 Mb grafičnega pomnilnika, operacijski sistem Windows XP, vsaj 1Gb RAM-a, CD-Rom in kartico IEEE 1394 6 pin z zunanjim napajanjem.

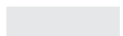

acdsee 9

Pred kratkim smo v Kliku opisovali še kar vročo žemljo ACDsee 8, ki je ponujala obilo funkcij že v brezplačni različici. A ekipa programerjev ACD Systems je bila več kot očitno nezadovoljna s svojim izdelkom, kar jih je vzpodbudilo k izdaji novega paketa ACDsee 9.

- . pridobitev na hitrosti
- . veliko novih funkcij in izboljšav
- . ACDshowroom za prikazovanje slik
- . bolj prilagojen tudi začetnikom
- . cena celotnega paketa in nadgradnje

- . ni funkcije za povečanje slike na celoten zaslon v programu ACDshowroom

novosti

Pohvalno je novi Photo Manager veliko pridobil pri hitrosti. Pri povečevanju in pomajševanju z miškinim kolescem nisem imel problemov, prav tako tudi ne pri izbiri učinkov in iskanju slik s ključnimi besedami v orodni vrstici.

Z izboljšavami in novimi funkcijami se je program približal »telebanom« (kot pravi založba Pasadena) in krepko prehitel konkurenco. Izboljšave je bilo deležno orodje za odpravljanje rdečih oči na fotografijah, kar je zelo pogost problem, pri katerem ni več potrebno klikati točno na »problematično« okolje, ampak je dovolj le klik na okolično oči. Prijetna izboljšava, ki zmanjša čas obdelovanja slik.

Sam sem se velikokrat ubadal s slikami, ki so bile pretemne ali presvetle. Popravljal sem svetlost, kontrast, se ubadal z barvami ... Novo orodje *Shadow/Highlight tool* pa omogoča odpravljanje tovrstnih težav z enim samim klikom. Kakovost rezultata je dovolj dobra, da lahko slike brez skrbi odnesete v studio za razvijanje. Na področju organizacije slik je ACD vpeljal štiri nova orodja. Prvo – *Calendar events tool* – omogoča uporabniku pregled slik po časovnih kategorijah. Slike, ki vsebujejo datum njihovega nastanka, so razporejene po omenjenem merilu. To omogoča zbiranje slik v mapo (ki jo lahko sami poimenujete), ki so nastale na isti datum.

Naslednje zanimivo orodje se imenuje *Auto Categories* in je narejeno za avto-

matsko kategoriziranje slik, ki jih prenesete z digitalnega fotoaparata. Program jih »predalčka« na podlagi EXIF (Exchangeable Image File) informacij (o datumu in času nastanka slike), ki jih dobi iz kamere, IPTC podatkov (tekstovni podatki zapisani v sliki) in lastnosti datoteke. Vse to vam omogoča hitrejše ponovno pregledovanje slik in prihrani čas za (odslej nepotrebno) ročno urejanje slik po mapah.

Tretja novost devete različice je orodje *Filter by*, ki omogoča prikazovanje slik glede na njihovo oceno. Vse slike, ki ste jih ocenili s, na primer, petimi zvezdicami, lahko z omenjenim orodjem izločite od ostalih. Zanimiva možnost, posebno, če ste pripravljene ocenjevati vsako sliko posebej ...

Zadnje priročno orodje na področju organizacije je *Private Folders*. To omogoča, da shranite zasebne slike v mapo, ki jo lahko zaščitite z geslom. Tako se izognete nezaželenim radovednim pogledom ...

Noviteta, ki jo je potrebno omeniti, je priložen program *ACDsee Showroom*. Ta del paketa zaporedno prikazuje slike na namizju (slideshow). Če vam je katera od prikazanih slik posebej všeč, ji lahko nastavite ozadje ali uredite s Photo Managerjem. Programu lahko prilagodite transparentco, izbirate med načini prehajanja slik ipd.

povzetek

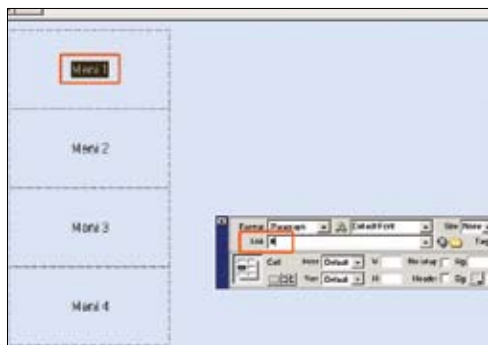
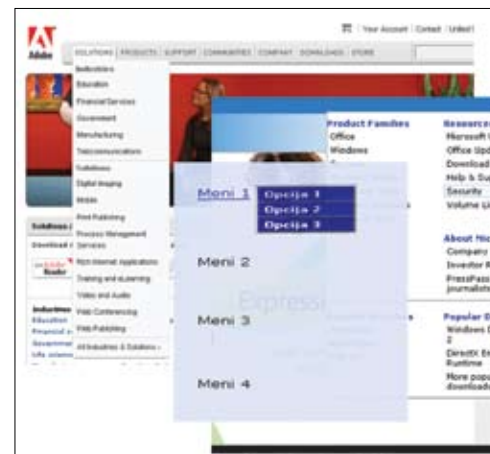
Že prej je ACDsee ponujal veliko, zdaj še več. Nekateri bi rekli novi različici, po tako kratkem času, neslana šala, ampak glede na novosti in izboljšave, ki jih je bila deležna, lahko to trditev ovzremo. Sam bi temu rekel nujno obelodanjenje »idej«, ali pa sračje gnezdo kopiranega ...

acdsee 9
ACD Systems
EC
www.ecdoo.si
6.630 SIT
(cena brez DDV)
4.940 SIT
(nadgradnja)

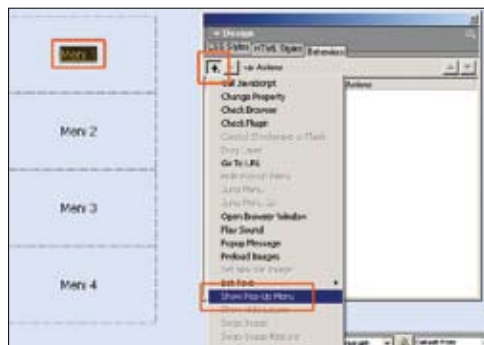

plavajoči meniji ...

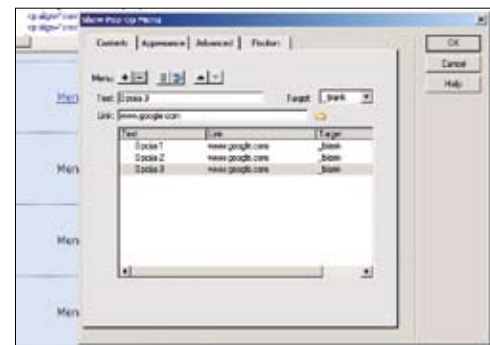
Danes si bomo pogledali, kako v Dreamweaverju enostavno ustvarimo plavajoči meni.

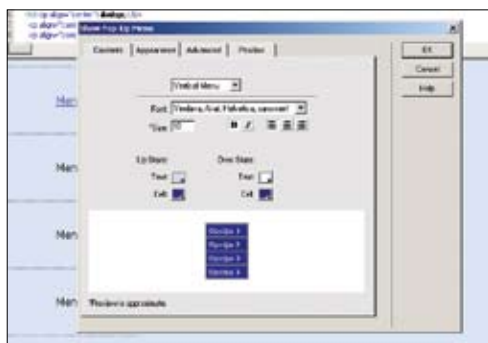
1 | Začnemo z novim dokumentom, v katerem ustvarimo osnovni (fiksni) meni. To so lahko enostavne tekstovne povezave ali slikovni gumbi. Ker bomo uporabljali funkcijo *Behaviors*, moramo vsakemu gumbu dati slepo povezavo (#).

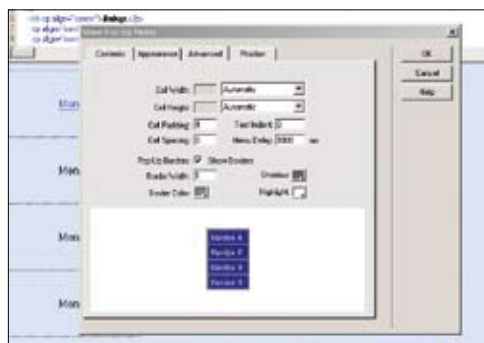
2 | Ko imamo osnovni meni postavljen, odpremo okno *Behaviors* (*Window / Behaviors; Shift+F3*). Označimo prvi meni na naši strani ter kliknemo znak plus v *Behavior* oknu. Izberemo opcijo *Show Pop Up Menu*.

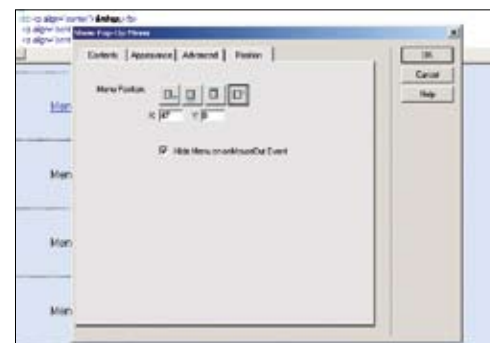
3 | Odpre se nam novo okno, kjer definiramo naš plavajoči meni. Z znakom plus dodajamo menijske izbire, ustvarimo ime, povezavo ter način odpiranja.

4 | Ko imamo vse menije kreirane, odpremo zavihek *Appearance*. Tu definiramo vizualno podobo menija, izberemo tipografijo, velikost in barvo za polje ter besedilo.

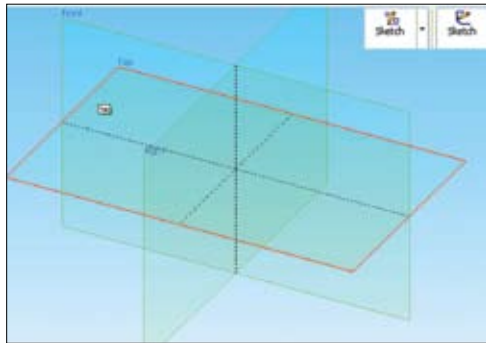
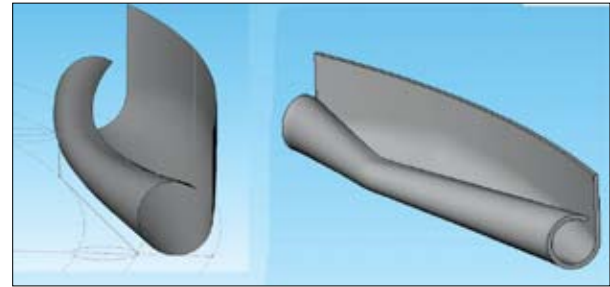
5 | V zavihku *Advanced* lahko določimo lastnosti okna, kot so velikost okvirja, velikost odmika od roba, barve in prikaz okvirja ter časovni zamik prikaza plavajočega menija.

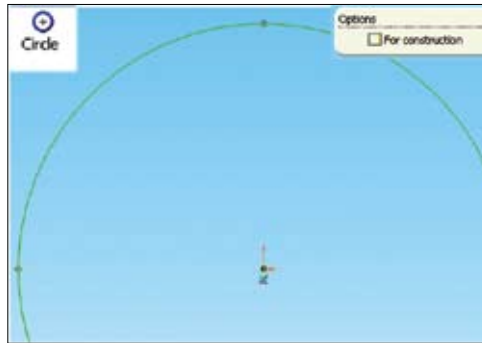
6 | V zadnjem zavihku *Position* pa določimo način in pozicijo odpiranja našega plavajočega okna. Potrdimo, shranimo dokument in preverimo delovanje v našem brskalniku.

solidworks v funkciji loft

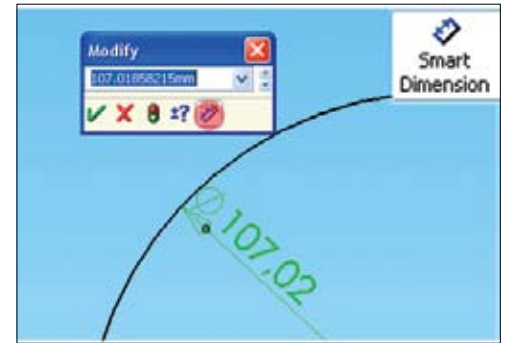
Solidworks je CAD-program, ki ga odlikujeta izredno dober modelirnik površin in enostavno delo s pločevino. Poleg modeliranja, izdelave sestavov in dokumentacije nam paket ponuja še dodatne rešitve, kot so trdnostni preračuni, analiza brizganja plastike, varjenci, izdelava orodij, standardni vmesniki za izmenjavo podatkov, izdelovanje kablovja in številne dodatne rešitve. Mi ga bomo preverili v funkciji Loft. Primer je isti kot v prejšnjih TNT-jih, vendar bomo pot ubrali malo drugače. Začeli bomo s skicami, ki jih bomo potegnili v površine in jih pretvorili v model.

1 | Ko odpremo predlogo za risanje modelov, potrdimo ukaz za izdelavo skice in še ravnino, na katero bomo postavili skicirno ravnino.

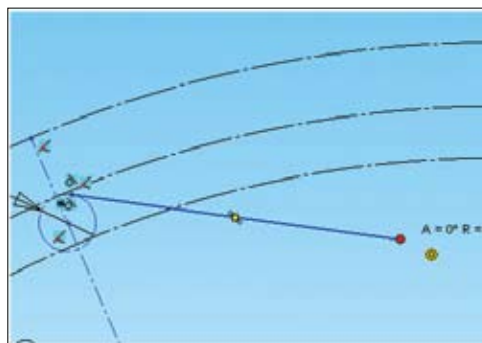
2 | Po odprtju skicirne ravnine se nam na ravnino projicira izhodiščno koordinatno izhodišče. V to točko postavimo središče kroga. Opazimo, da program samodejno postavi soodvisnost obeh točk in ju ustrezno prikaže. Krog bomo uporabili kot konstrukcijski element; v ponujenem oknu (na levi strani delovnega okolja) obklijkamo *For Construction* (to lahko popravimo tudi kasneje). Tak element spremeni tip črte v piko črto.

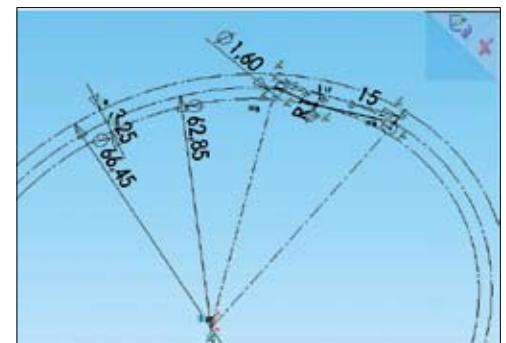
3 | Na krog postavimo še dimenzijo. V okence vpišemo zeleno vrednost, ki pa mora biti številčna. Kaj se skriva pod jezičkom, bomo videli kasneje. Okno nam ponuja možnost o načinu samodejnega vnašanja dimenzije na delavniško risbo (označeno rdečo).

4 | V tem koraku bomo uporabili ukaz *Offset*. Offsetiran element je ne glede na oznako izvornika (normalen ali konstrukcijski) normalen. Tako je treba kasneje ponovno označiti tak element in mu obklijkati opredelitev.

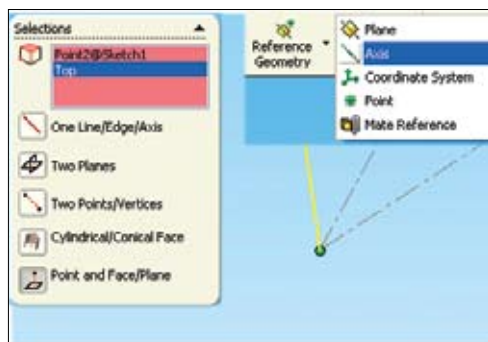

5 | Če želiš neprekinjeno risati daljice in loke, se možnosti spreminjajo v zadnji točki črtovja. Linijo v lok spremenimo tako, da se s kazalnikom vrnemo v izhodiščno točko risanja črte in nadaljujemo v poljubni smeri. Glede na smer vlečenja kazalnika se lahko nariše 8 mogočih tipov lokov. Bližnjica z »a« – preklapljanje med črto in lokom in nasprotno – je črka A na tipkovnici. Vedno ko skiciramo, se poja-

vljajo pomožne konstrukcijske črte: rumene, ki privzemajo geometrične relacije, in modre, ki samo nakazujejo neke končne danosti »središča« krogov, srednje točke itd., predvsem za pomoč in lažje hitrejšo risanje.

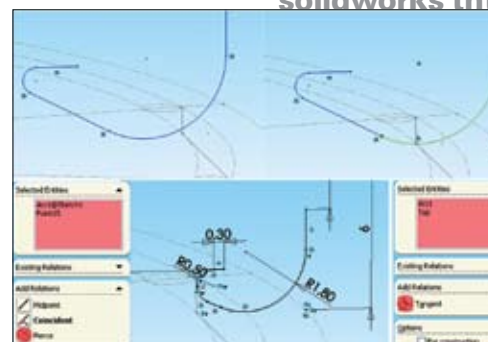
6 | Tako v Solidworksu izgleda osnovna skica, ki nam bo za podporo pri nadaljnji izdelavi modela.

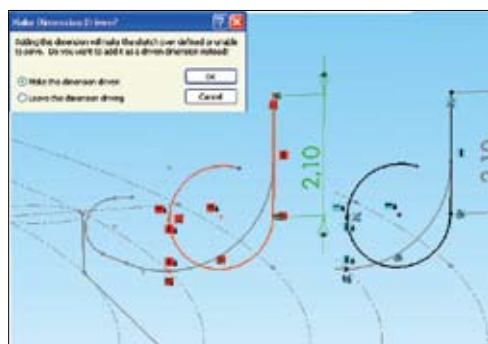
7 | V tem koraku bomo izdelali srednjico, ki jo bomo kasneje uporabili za izdelavo ravnine. Program nam ponuja ker nekaj metod za izdelavo tega elementa. Za nas sta zanimivi točka in ravnina.

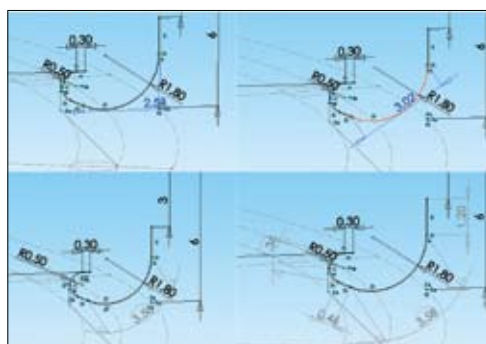
8 | Zdaj bomo izdelali ravnine za stranske prereze. Pri tem bomo uporabili prej narejeno srednjico in točko na skici 1. Postopek ponovimo še na drugi strani in obe ravnini skrijemo.

9 | Zanimivost Solidworks je, da lahko uporabljamo elemente iz prejšnjih skic, ne da bi jih bilo treba prej projicirati na trenutno skicirno ravnino. Ko izbiramo želene elemente, se nam na levem delu delovnega okolja prikazujejo možne povezave med njimi. Krivuljo sem narisal s pomočjo črtovja in nato določil povezave ter na koncu še kotiral. Na sliki je vidna povezava Pierce, ki pomeni povezavo med točko na skici in intersekcijsko točko med skicirno ravnino ter elementom druge skice.

10 | Slika prikazuje primer predimenzioniranja. Če potrdimo, da je dimenzija le informativna, se objekt obarva nazaj in dimenzija postane siva. Kotirana dimenzija bo potrebna v nadaljevanju, ko bomo enačili dolžino obeh profilov.

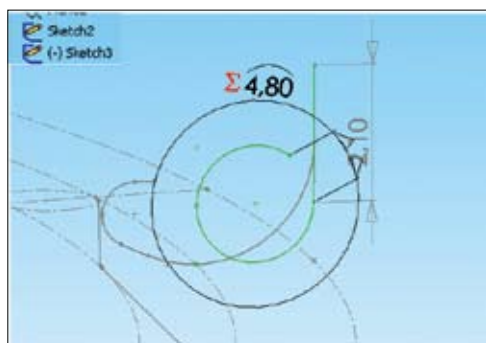
11 | Solidworks nam ponuja še eno lepo rešitev, ki se pokaže v kotiranju krožnih lokov. To kotiramo tako, da potrdimo oba konca loka; če nato potrdimo še lok, dobimo dimenzijo loka.

12 | Da določimo dolžino srednjega prereza, je treba odpreti okno za vnašanje računskih parametrov. Za to bomo pod *Tools* našli ukaz *Equations* in ga potrdili. Odpre se nam okno, v katerem potrdimo gumb *Add* in spet se nam odpre novo okno, v katerega vpišemo enačbo. Pri vnašanju številčnih podatkov je treba paziti, da vnašamo piko za decimalno vejico. Podatke lahko vnašamo tudi, če potrdimo kotirano dimenzijo. Če v enačbi uporabimo informativno dimenzijo, nas to program opozori.

13 | Zdaj bomo kotirali krožni lok, da bi popolno dimenzionirali profil in enačili dolžino obeh profilov. Ko nas povpraša po dimenziji, potrdimo na puščico dol in dobimo dve možnosti. Prva je povezava s pomočjo enačbe, druga pa povezava vrednosti z drugo koto. Pri nas je zanimiva prva. In postopek je podoben kot prej. Od prej izračunane vrednosti odštejemo 2,10.

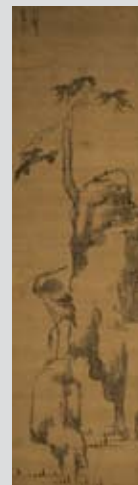
14 | Tako dobimo popolnoma definirano skico. V vogalu slike je vidna razlika med definirano in odprto skico. Na sliki je tudi viden simbol, ko je dimenzija izračunana. Naslednjič bomo nadaljevali pripravo prerezov in njihovih poti ter izdelali površino.

info

KLIK 82
je v celoti tiskan na papirju
Claro Silk in sicer:

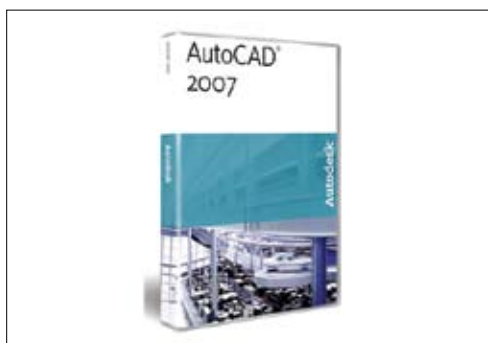
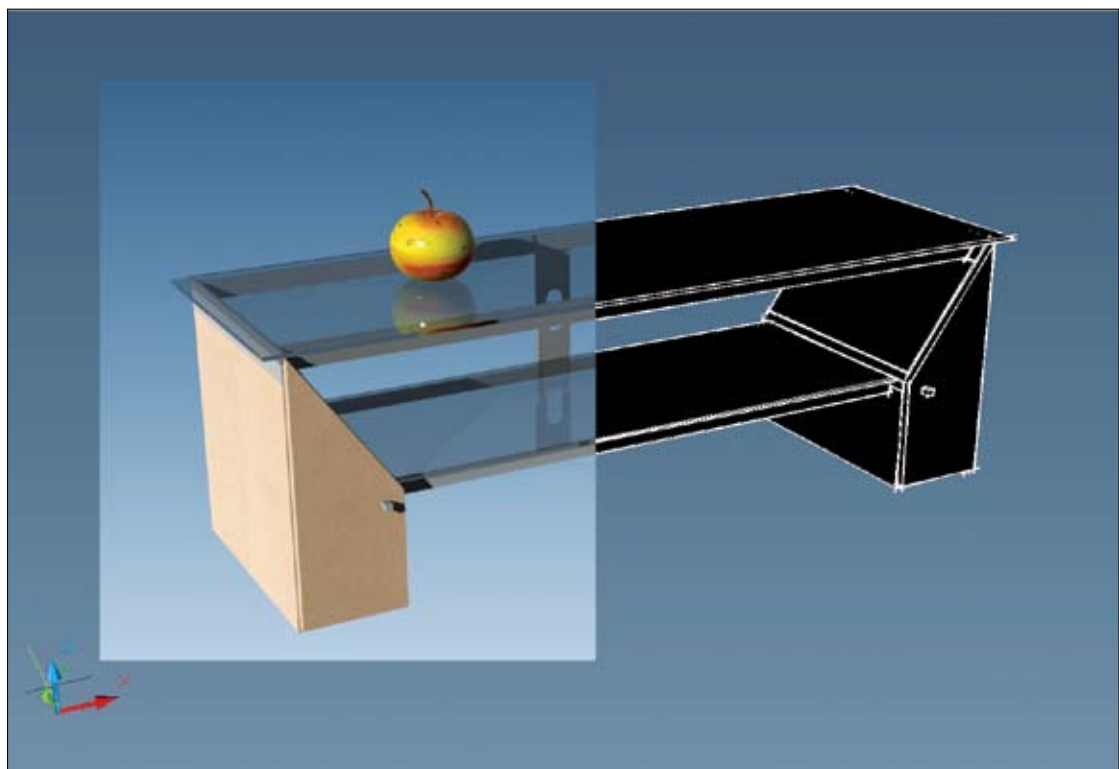
notranjost: Claro Silk 115 gr/m²
ovitek: Claro Silk 200 gr/m²

Proizvajalec: M-real
www.m-real.com
Prodajalec: Map d.o.o. Ljubljana

organizacija materialov

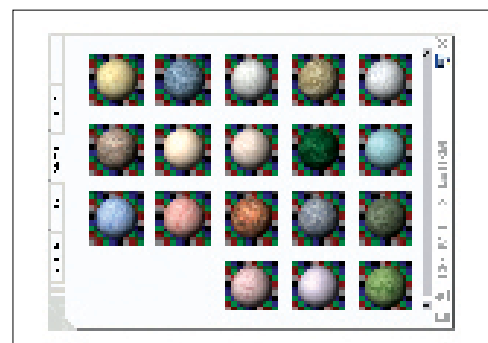
Izdelan 3D-model pomeni večino opravljenega dela in škoda bi bilo, da ga ne bi na privlačen način predstavili. Kakovostne knjižnice materialov so pomembna stvar, ki pospeši in popestri končno predstavitev projekta. AutoCAD 2007 z vsemi posodobitvami na področju 3D-ja prinaša tudi nov način dela z materiali.

1 | Že med namestitvijo nas program vpraša, ali želimo namestiti tudi knjižnice materialov. Seveda je smiselni odgovor »da«, čeprav sama namestitvev tako traja malo dlje časa, v pogon pa je treba vstaviti še drugi CD. Prav zaradi obsežnosti knjižnic materialov je tokratna različica zasedla dva CD-ja.

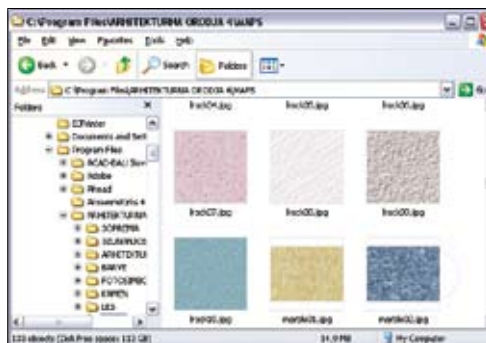
2 | Ob prvem zagonu programa se pojavi cela vrta novih palet in večina med njimi je namenjena prav materialom. Ti so že takoj pripravljeni za delo. Vendar pa celota deluje nekoliko zmedeno in preobsežno za praktično uporabo.

3 | Tako kot knjižnice simbolov je treba tudi materiale malce premetati, izločiti, dodati in si pripraviti res tisto osnovo, ki jo bomo potrebovali – ne preobsežna, a kakovostna in logično urejena knjižnica je to, kar potrebujemo. Seveda so pomembna tudi slovenska imena, da se lažje znajdemo.

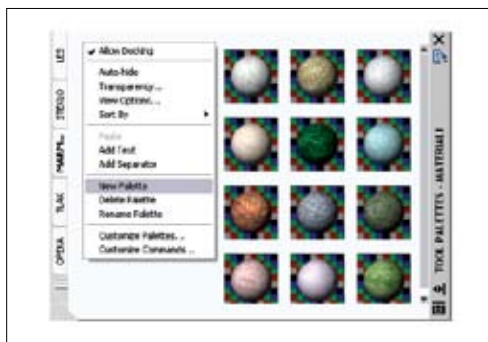
4 | Večina materialov izhaja iz rasterskih slik, ki jih imenujemo teksture. Če imamo različne fotografije lesa, jih uporabimo kot teksture za material les. Torej so osnova za dobre materiale kakovostne fotografije. Veliko le-teh dobimo z AutoCAD-om, druge pa si lahko priskrbimo na poljubne načine: lastne fotografije, internet, skeniranje vzorcev ...

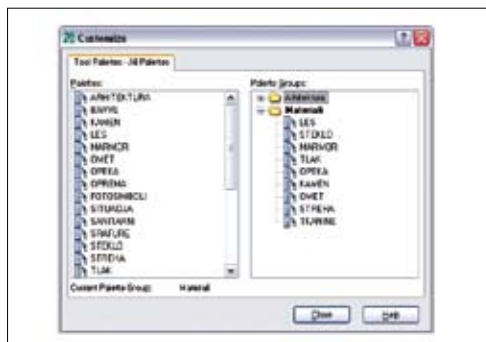
5 | Ko smo zbrali vse slike, iz katerih bomo izdelali materiale, si jih shranimo v posebno mapo. Najbolje je, da že same slike poimenujemo po njihovi vsebini: les1, les2, les3 ... in potem opeka, kamen ... Samo mapo pa moramo dodati kot pot v AutoCAD-u, da najde slike tekstur med njihovo uporabo.

6 | Pot določimo prek ukaza *Tools/Options*. Postavimo se na kartonček *Files* in v spodnjem delu poiščemo *Texture Maps Search Path*. Tam so že vpisane poti do AutoCAD-ovih map, mi pa dodamo svojo prek gumba *Add* in nato *Browse*. Poiščemo in označimo našo mapo in vse skupaj potrdimo z O. K.

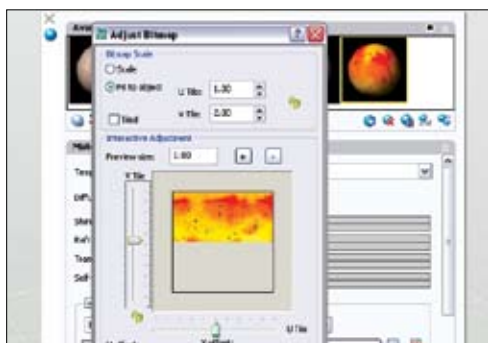
7 | Potem počistimo vse palete, ki jih ne mislimo uporabiti. S tipkama Ctrl in 3 odpremo palete, kliknemo na njih z desnim gumbom miške in izberemo ukaz *Customize palettes*. Z gumbom *Delete palette* pobrišemo in zapremo okno. Nove palete dodamo spet prek priročnega menija in ukaza *New Palette*.

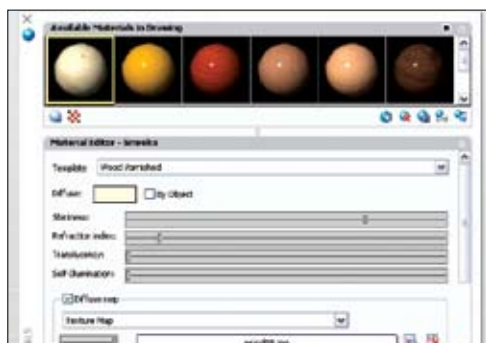
8 | Za ime palete dodamo sklop posameznih materialov, npr. les, kamen, omet, opeka, marmor ... in podobno, če gre za primer uporabe v arhitekturi. Pri tem gledamo, da palet ni preveč. Število palet, katerih naslovni kartončki so naenkrat prikazani, je odvisno od ločljivosti zaslona. Nekje primerno število je do 15, kar je več, je bolje, da združimo v skupine (*Palette Groups*).

9 | Materiale izdelamo prek gumba *Materials*. Odpre se novo okno, kjer mu podamo ime in izberemo osnovo: steklo, kovina, papir ... S tem ima že dodeljene osnovne lastnosti. Spodaj pa imamo možnost izbrati sliko za *Diffuse map* (tekstura), *Opacity* (prozornost) in *Bump map* (nagubanost). Kliknemo na gumb *Select image* in se postavimo v našo mapo s slikami.

10 | Ko je slika izbrana, jo lahko podrobneje nastavimo prek gumba *Adjust scale, tiling* ... V novem oknu lahko spreminjamo merilo teksture, zamik, kot rotacije ... Vsi ti parametri so ob nanašanju na model zelo pomembni in za njih je težko določiti »recept«. Odvisno od velikosti slike, enot v katerih rišemo, je, kako se bo tekstura pokazala na modelu – torej je treba poizkusiti.

11 | Ko imamo en material za npr. les izdelan, ga samo kopiramo (priročni meni in *Copy-Paste* v vrhnjem delu okna) in mu menjamo teksture oz. po želji še druge lastnosti (gladkost, odbojnost ...). Ko je celoten sklop pripravljen, si aktiviramo prej izdelano paleto in materiale nanjo enostavno potegnemo. Nato se lotimo drugega sklopa in postopek ponovimo.

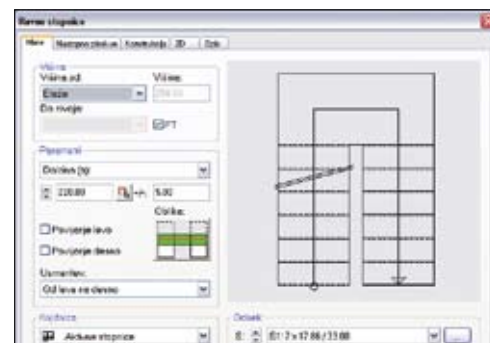
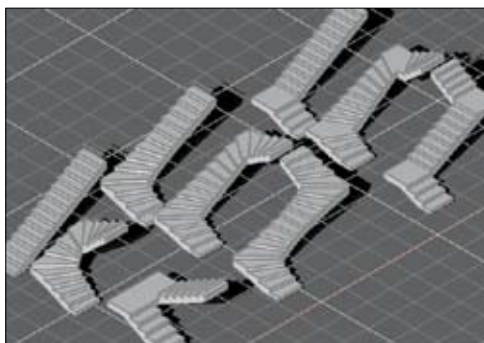
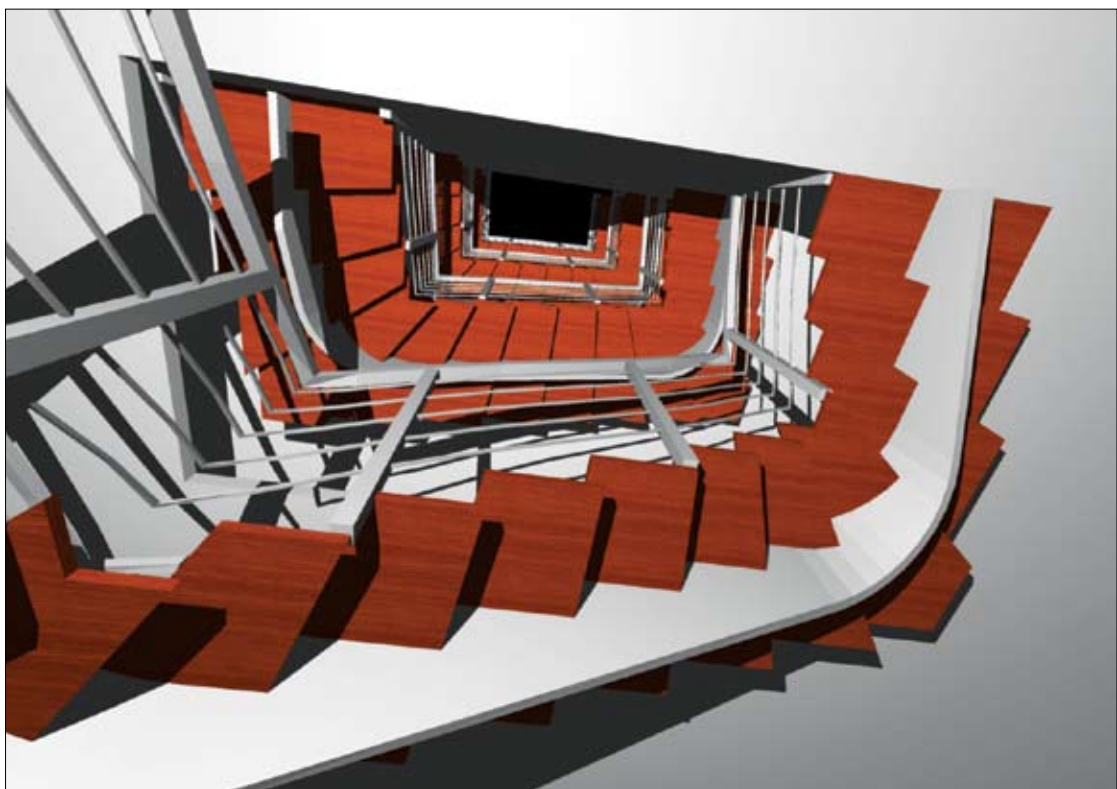

12 | Knjižnica je tako pripravljena za uporabo. Če si jo želimo prenesti še na kak drug računalnik, lahko palete izvozimo. V oknu *Customize Palettes* imamo možnosti *Export* in *Import*. Palete se shranijo v datoteko .XTP, seveda pa moramo zraven prenesti tudi mapo z definicijami in mapo s fotografijami – teksturami.

ravne stopnice

1. del

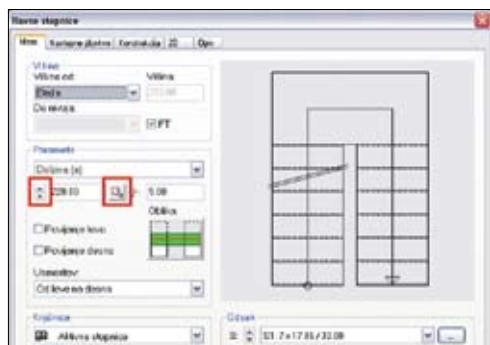
V današnjem času je zemljišče postalo dragoceno in predvsem v mestih se arhitektura širi po vertikali. Večnadstropni objekti, stolpnice, nebotičniki ...In takoj, ko moramo premagovati razdalje v višino, postanejo stopnice kot arhitekturni objekt, ki nam to omogoča, neobhodne.

1 | Stopnice so lahko različnih tlorisnih oblik, obložene z različnimi materiali, različnih konstrukcijskih izvedb, z različnimi ograjami ...in tako predstavljajo neke vrste oblikovalski izziv za arhitekta. V kombinaciji z različnimi podesti je možnih variant res veliko in računalniški program nam mora poleg pomoči pri izračunu dopuščati vso svobodo udejanjanja naših idej.

2 | Četudi si za osnovo izberemo ravne stopnice – to pomeni ravne rame in podeste, je že tu možno veliko variant. Enorodne stopnice, dvorodne stopnice, stopnice v obliki črke L, U ali S in vse te s podesti ali brez. Predvsem, ko gre za stopnišča, ki so namenjena predvsem funkciji in ne tako estetiki (na primer požarna stopnišča), je enostavnost prednostna zahteva.

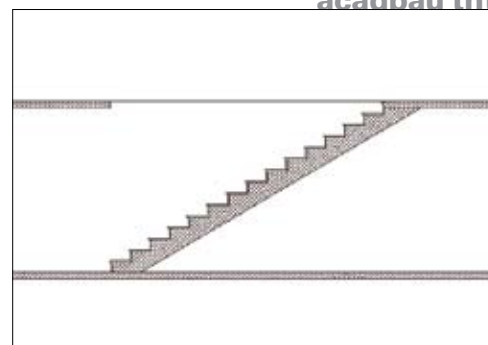
3 | ACAD-BAU podpira z enim ukazom vse vrste ravnih stopnic. V pogovornem oknu *Mere* imamo posebno polje *Oblika*, kjer s klikanjem na posamezna polja oblikujemo tlorisni potek, kot tudi položaj podestov: bela polja predstavljajo stopnice, zelena polja podeste, rdeča črta pa mero, ki jo trenutno lahko popravljamo. Različne mere izbiramo v seznamu *Parametri*.

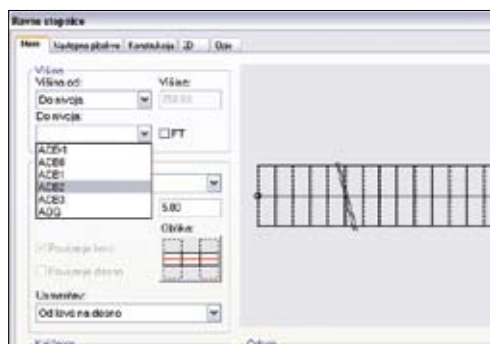
4 | Mero lahko vpišemo neposredno, lahko pa jo z miško pokažemo v risbi, če kliknemo na gumb *Meri*. Možno je tudi popravljanje s preskokom, kjer v vpišemo v desno polje velikost preskoka, klikanje na puščici pa nam izbrano mero spreminja za izbrani preskok.

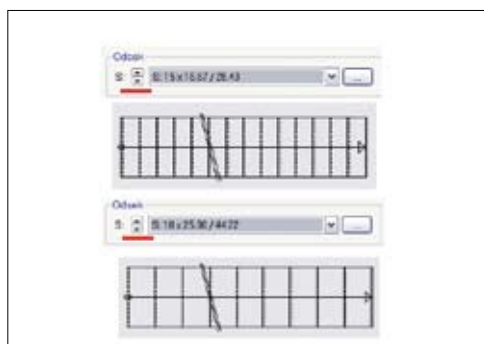
5 | Ko vstavimo podeste, se nam samodejno aktivira povijanje. Povijanje je ukrivljanje nastopnih ploskev pred in po podestu oziroma, lahko bi rekli prilagajanje hojnice spremembi smeri. Brez povijanja so posamezne nastopne ploskve do podesta popolnoma enake in ravne. Seznam *Usmeritev* pa omogoča spremembo smeri dviganja stopnic.

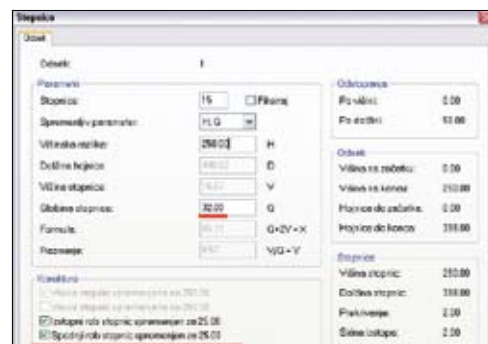
6 | Tlorisno je tako opravljena večina dela, vendar moramo stopnice določiti tudi po višini. V osnovi so stopnice vezane na etažo, kar pomeni, da potekajo od trenutnega nivoja do nivoja v naslednji etaži. Seveda se v tem primeru ves čas tudi samodejno prilagajajo vsem spremembam v etaži. Opcija *FT* (finalni tlak) veže višino stopnic na tlak, v nasprotnem primeru pa potekajo od plošče do plošče.

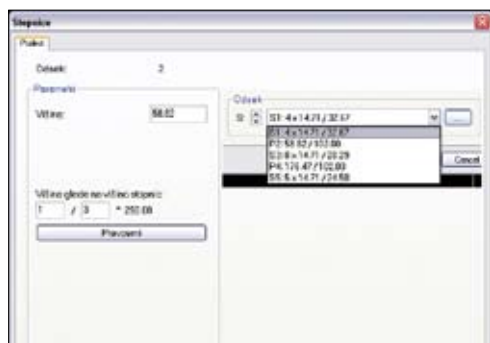
7 | Stopnice imajo lahko tudi čisto prosto višino. V seznamu izberemo vnos in sami podamo višino stopnišča. Tretja možnost je še *Do nivoja*, kjer lahko zgornji rob stopnic vezemo na poljuben nivo v aktivni etaži ali na poljubno etažo višje – na primer stopnice, ki tečejo preko treh etaž ...V tem primeru se spet samodejno prilagajajo vsem spremembam izbranih nivojev.

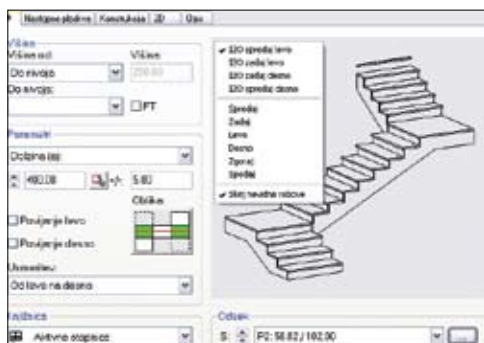
8 | Ko so tlorisni in višinski parametri določeni, si želimo nastaviti samo še optimalne mere posamezne stopnice oziroma sledimo formuli: $2 \times V + G = 63$. To nastavljamo v seznamu *Odsek*. S puščicama pred seznamom povečujemo ali zmanjšujemo število stopnic in spremljamo njihove trenutne mere.

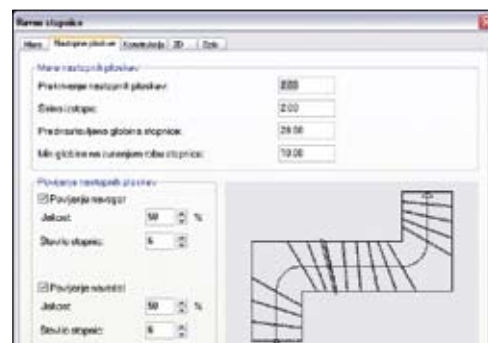
9 | Včasih z rezultatom kljub temu nismo popolnoma zadovoljni. A da ne temelji vse skupaj na golem »preizkušanju«, nam ponudi ACAD-BAU, če kliknemo na gumb s tremi pikicami, poseben »stopniščni kalkulator«. Tam lahko v posebnem oknu popravimo poljuben parameter, na osnovi katerega kalkulator izračuna potrebne spremembe in tudi predlaga korekcije. Na primer, če zmanjšamo globino stopnice za 2 cm, izračuna potrebno skrajšanje hojnice in predlaga simetrično korekcijo na izhodišču in v izteku stopnic.

10 | Kadar imamo stopnice s podesti, lahko v seznamu *Odsek* izbiramo, kateri odsek obdelujemo. Stopnice se razdelijo na na primer S1 (stopnice 1), P2 (podest 2), S3 (stopnice 3) ... Za vsak odsek lahko aktiviramo »stopniščni kalkulator«, ki pa ima seveda ob nastavljanju podestov drugačne opcije – nastavev nivoja, kjer se pojavi podest.

11 | V pogovornem oknu imamo ves čas pred seboj tudi predogled stopnic, ki kaže natančno shemo bodočega stopnišča. Med spreminjanjem parametrov se samodejno obnavlja tudi predogled. Z desnim klikom na predogled lahko spreminjamo vrsto projekcije: tloris, stranski pogled, aksonometrije ...Vsaka vrsta pogleda je lahko prikazana s skritimi nevidnimi robovi ali brez.

12 | Kartonček nastopne ploskve omogoča še nekaj natančnejših nastavitvev: na primer, za koliko se prekrivajo nastopne ploskve, prednastavljena globina stopnice, koliko je minimalna globina stopnice na zunanem robu ...Natančnejše lahko definiramo tudi povijanje – koliko stopnic obsega in kakšna je jakost - ločeno za povijanje navzgor in povijanje navzdol.

izdelajmo si popis

Atelje Galerija, vizualizacija Jure LikebProjektiranje s pomočjo Virtualne zgradbe nam olajša tudi dela, ki se jih noben arhitekt ne loti rad, vendar so za projekt nujna. Izdelava različnih popisov površin, količin, shem oken in vrat, popisov opreme in podobno je pri 2D projektiranju za marsikoga nočna mora. Če imate dovolj seštevanja levih in desnih vrat, računanja površine zidov za plesanje in podobno, berite dalje.

Notranja oprema: Slavojka Akrapović, Atelje Galerija; vizualizacija Jure Likeb

1 | Izdelava novega popisa

V meniju *Document* poiščemo *Element Schedule Schemes* in z gumbom *Create New* poimenujemo nov, prazen popis. Najprej bomo izdelali preprost popis površin po etažah. Seveda moramo v projektu imeti površine, izdelane z orodjem *Zones*, ampak to že poznamo.

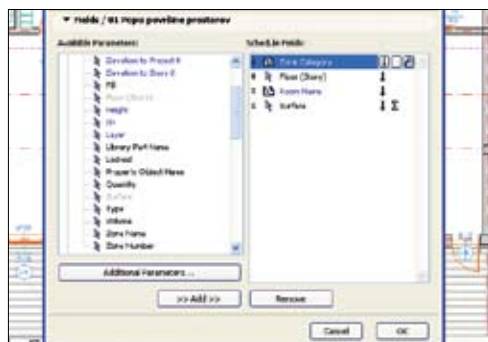
2 | Izbira kriterijev

V razdelku *Criteria* izberemo enega ali več kriterijev, po katerih bomo v projektu izbrali objekte, potrebne za popis. Za naš primer uporabimo *Element type* in med ponujenimi objekti izberemo površine (*Zones*). Kriterije lahko med seboj povežemo z logičnimi operatorji (=, >, <).

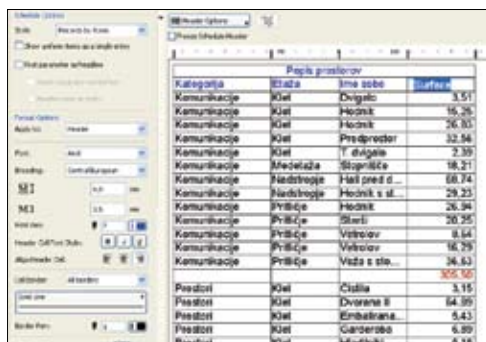
3 | Izbira podatkov za izpis

V naslednjem zavihku izberemo, kateri podatki naj se vidijo na popisu. Na voljo je niz podatkov v mapi *General* (to so podatki, ki obstajajo pri vseh objektih) in niz *Zone* (tu so podatki, ki so značilni le za površine). Z modro barvo označena polja lahko interaktivno spreminjamo tudi v popisu in bodo vplivala nazaj na projekt.

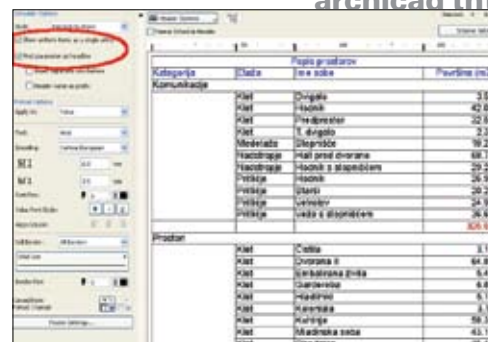
4 | Vrstni red polj v popisu

Podatke, ki jih v popisu potrebujemo, povlečemo z leve strani na desno z miško ali jih označimo in dodamo s klikom na gumb *Add*. Vrstni red prav tako preurejamo z vlečenjem majhnih puščic ob imenu polja na desni strani. Potrebovali bomo polja *kategorija*, *etaža*, *ime sobe* in *površina*. Za izračun vsote površin ob tem polju izberemo znak *Vsote*. Navzdol obrnjena puščica kaže na smer razvrščanja po abecedi.

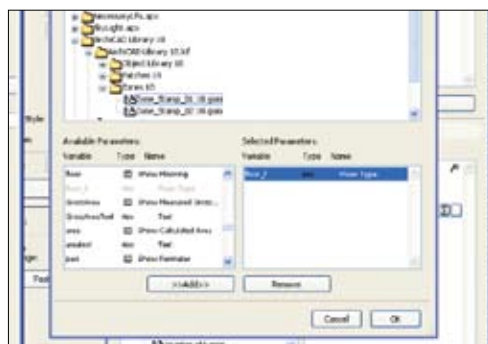
5 | Prikaz popisa

V *Navigatorju* se v mapi popisov pojavi naš novi popis. Z dvoklikom nanj ga prikažemo. Ker je popis interaktiven in s tem vedno ažuren, se osveži ob vsakem prikazu. Najprej spremenimo imena polj v popisu.

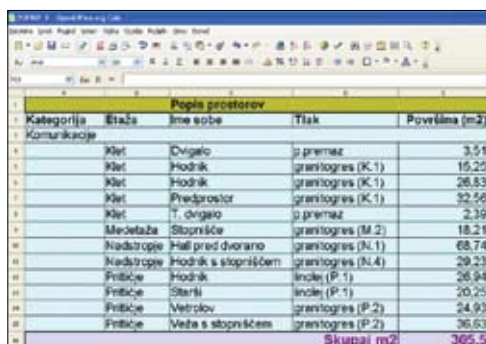
6 | Oblikovanje izgleda

Možnosti imamo za izbiro pisave, velikosti črk, poravnave, barve, širino polj pa lahko spreminjamo z vlečenjem črtnice v ravnilu nad popisom. Da nam enake prostore združijo v sešteje njihovo površino ter prvi parameter izpiše kot glavo popisa, vklopimo opcijo zgoraj levo v nastavitvah.

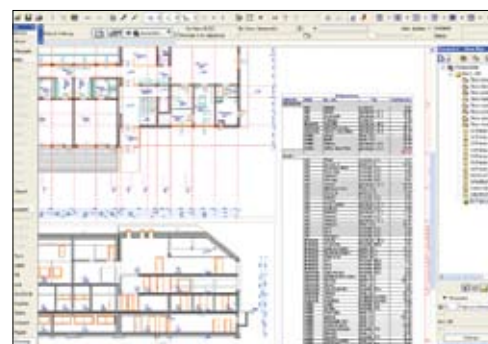
7 | Posebni parametri

Recimo, da želimo tudi izpis tipa tlaka v prostorih. Kliknemo na gumb *Scheme Setting* in spodaj pri parametrih gumb *Additional Parameters*. V knjižnici poiščemo objekt, ki smo ga uporabili kot marker (označevalec) v tlorisu in med njegovimi parametri najdemo tudi polje za tip tlaka. Na takšen način v popisih prikažemo posebne informacije, na primer ceno, proizvajalca

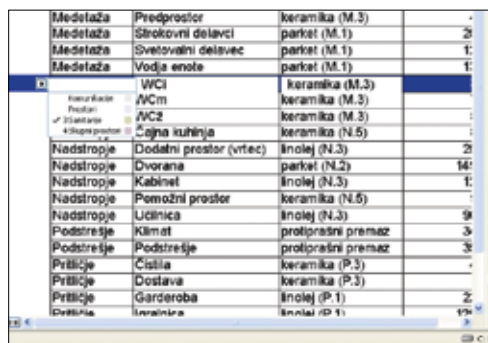
8 | Izvoz popisa

Če želimo, lahko popis zapišemo tudi v XLS ali TXT obliki. Tako lahko izvajamo tudi kompleksnejša preračunavanja z uporabo funkcionalnosti preglednice.

9 | Izpis popisov

S popisi ravnamo tako kot z drugimi pogledi na *Virtualno zgradbo*. Za izpis je najprimernejše, da jih postavimo na list, tako kot kateri koli drug pogled (tlorisi, prerez, fasado). Seveda je na voljo tudi običajni *File/Print*.

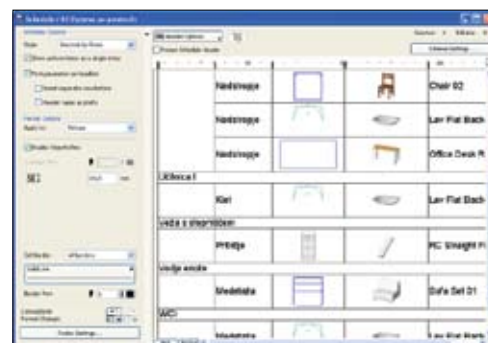
10 | Popravljanje podatkov

Včasih nam je lažje spremeniti katerega od parametrov objekta na popisu, kot pa da bi jih iskali po etažah. Vsa polja v izpisu, ki so bila modre barve (glej točko 3), je možno popravljati znotraj popisa. Tako, na primer, hitro najdemo okna, ki imajo višino parapeta drugačno kot je predpisana in jo popravimo kar v tabeli.

11 | Iskanje objektov v risbah

Če v tabeli popisa izberemo enega izmed objektov in ga želimo prikazati na odgovarjajočem tlorisu, kliknemo na gumb za označitev objekta v popisu. V *Navigatorju* se označi nadstropje, kjer se ta objekt nahaja in s prikazom tega nadstropja ga lahko tudi vidimo.

12 | Grafični prikaz objektov

Poleg številčnih in tekstovnih podatkov, pa polja v popisu lahko prikazujejo tudi tloris, pogled ali 3D prikaz. Tako je iz sheme oken, vrat ali opreme jasno razvidna tudi geometrija elementa.

spotlight ...

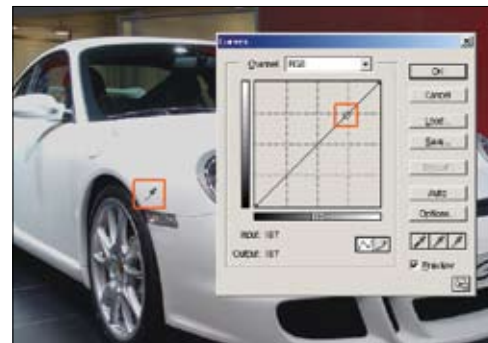
Verjetno ste se že kdaj udeležili kakšnega avtomobilskega sejma ter naredili kakšno fotografijo za spomin?! Čeprav je dobro fotografijo v takšnih svetlobnih pogojih brez prave opreme težko narediti, pa so ravno ti leski in odboji svetlobe po navadi pomemben del dobre fotografije avtomobila. Kaj pa tedaj, ko naravne svetlobe in odbleskov, ki jih ustvarja, ni? ... tedaj si jih moramo ustvariti sami, na primer kar s Photoshopom, zato si bomo danes pogledali, kako v Photoshopu kreiramo umetni odboj svetlobe.

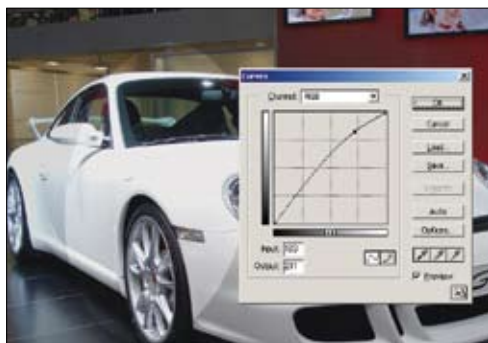
1 | Odpremo fotografijo, ki jo želimo spremeniti. Čeprav je motiv sam po sebi dokaj zanimiv, mu vseeno manjka določen karakter. Nekaj odboja svetlobe je že prisotnega, dodali pa bomo še en odboj kot primarni vir svetlobe.

2 | Začnemo z *Elliptical Marquee* orodjem in narišemo elipso, kjer želimo kreirati naš odboj svetlobe. Preko menija *Selection / Transform Selection* dobimo možnost spreminjanja le-te: tako jo rotiramo, povečamo ali pomajšamo po naših željah. Potrdimo s tipko *Enter*.

3 | Za začetek spremenimo krivuljo na izbranem delu. Preko menija *Layers / New Adjustment Layer / Curves* odpremo menijsko okno *Curves*. Če se z miško pomaknemo nad sliko, opazimo, da imamo namesto puščice *Eye-dropper* - orodje. Z njim se pomaknemo na sredino naše elipse, kliknemo ter si v *Curves* - oknu zapomnimo tonsko vrednost (na krivulji se pojavi majhen krogec).

4 | Ko smo ugotovili tonsko vrednost, povlečemo krivuljo navzgor ter tako posvetlimo sliko. Količina svetlobe je odvisna od vaše slike ter želja. Ko smo s sliko zadovoljni, potrdimo.

5 | V oknu *Layers* lahko opazimo, da smo dobili novo ikono oziroma *Layer-masko*. Del, ki ga nadzira maska, je označen z belo barvo. Kliknemo na masko, da jo aktiviramo ter izberemo *Filter / Blur / Gaussian Blur*. Dodamo po želji.

6 | Kot zadnji korak pa pobrišemo dele slike, ki ne bi smeli ostati osvetljeni, kot na primer zrak. Izberemo črno barvo in s čopičem pobrišemo vse napačno osvetljene dele slike. Naš *Spotlight* - učinek je končan.

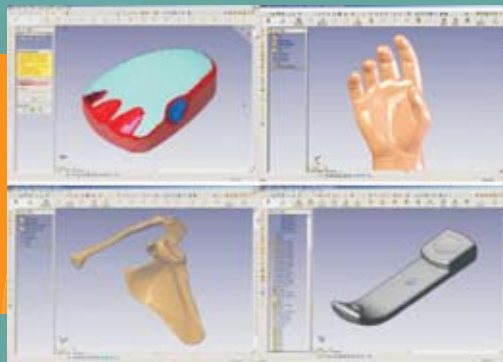
NAMIZNA PROIZVODNJA

NextEngine 3D-skener

SolidWorks Office Premium 2007

Contex 3D-tiskalnik

→ ZAJEMI →

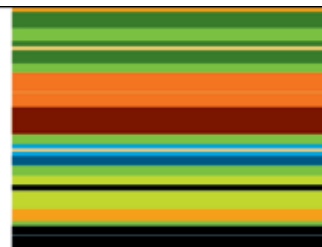
→ OBDELAJ →

→ IZDELAJ →

ib-CADdy d.o.o., Dunajska 106, SI-1000 Ljubljana
tel: 386 1 566-12-55, www.ib-caddy.si/solidworks
e-pošta: solidworks@ib-caddy.si

QuarkXPress 7

Naj se zabava prične!

V obdobju med 01.10.2006 - 31.12.2006
ob nakupu programske opreme QuarkXPress 7
dobite darilo Apple iPod Shuffle 1GB.
Ponudba ne velja pri nakupu nadgradnje.

Za spisek QuarkExpress prodajnih mest obiščite www.chs.si/quark
Za dodatne informacije pišite na quark@chs.si
Uradni distributer Quark opreme v Sloveniji

Monitor

OHRANITE PREDNOST

V novembrskem Monitorju preberite:

DIGITALNA TELEVIZIJA

- IPTV (internetna televizija) in prihajajoči VoD (video na zahtevo).
- Preizkus in prikaz uporabniškega vmesnika SiOL TV, T-2 televizije in Volja TV.
- Digitalizacija kabelskih operaterjev (Telemach in Ljubljanski kabel).
- Vse o DVB-T - digitalnem oddajanju televizije »po zraku«. Kako daleč je RTV Slovenija?

OPTIČNI BRALNIKI (SKENERJI)

- Priročni spremljevalci naših pisarn: bralniki za fotografije in diapozitive, specializirani modeli za branje dokumentov.

Z E-POŠTO V ŽEPU ali Samoumevna dobrina sodobnega deloholika

- Vse o potisni pošti (push mail) na pametnih telefonih in ročnih računalnikih.
- Pregled in primerjava ponudb: Integral, Blackberry, Microsoft Exchange Activesync.

JE LINUX PRIMEREN ZA PRENOSNIKE?

- Preizkus z namestitvijo dveh Linux distribucij na dva različna prenosnika.

»GLADIATORJI IZ DNEVNE SOBE«

- vse o fenomenu igranja iger preko spleta

KAJ VSE POTREBUJE RESEN BLOGER?

- Orodja za pisanje blogov.

STALNICA:

- prenosni računalniki, laserski in brizgalni tiskalniki.

NOVOST NA DVDJU

- priložena igra Age of Empires 3. (odslej na priloženem DVDju tudi IGRE!)